T.C.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

PSİKOLOJİ (SOSYAL PSİKOLOJİ)

ANABİLİM DALI

KÜLTÜREL EĞİLİMLERİN OTANTİKLİK VE KENDİNİ AYARLAMA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BENLİK BİLİNÇLİLİĞİNİN ARACI ROLÜ

Doktora Tezi

Pınar ELMAS ÇELEBİ

Ankara-2018

T.C.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

PSİKOLOJİ (SOSYAL PSİKOLOJİ)

ANABİLİM DALI

KÜLTÜREL EĞİLİMLERİN OTANTİKLİK VE KENDİNİ AYARLAMA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BENLİK BİLİNÇLİLİĞİNİN ARACI ROLÜ

Doktora Tezi

Pınar ELMAS ÇELEBİ

Tez Danışmanı

Doç. Dr. Ayda BÜYÜKŞAHİN SUNAL

Ankara-2018

T.C.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

PSİKOLOJİ (SOSYAL PSİKOLOJİ)

ANABİLİM DALI

Pınar ELMAS ÇELEBİ

KÜLTÜREL EĞİLİMLERİN OTANTİKLİK VE KENDİNİ AYARLAMA ÜZERİNDEKİ ETKİSİ: BENLİK BİLİNÇLİLİĞİNİN ARACI ROLÜ

Doktora Tezi

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Ayda BÜYÜKŞAHİN SUNAL

Tez Jürisi Üyeleri

Adı ve Soyadı	**İmzası**
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....
.....	.....

Tez Sınavı Tarihi .....

TÜRKİYE CUMHURİYETİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Bu belge ile, bu tezdeki bütün bilgilerin akademik kurallara ve etik davranış ilkelerine uygun olarak toplanıp sunulduğunu beyan ederim. Bu kural ve ilkelerin gereği olarak, çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce ve sonuçları andığımı ve kaynağını gösterdiğimi ayrıca beyan ederim.(……/……/2018)

Tezi Hazırlayan Öğrencinin

Adı ve Soyadı

……

İmzası

……

TEŞEKKÜR

Öncelikle, tez sürecim boyunca sabrını ve emeğini esirgemeyerek bana destek olan tez danışmanım Doç. Dr. Ayda Büyükşahin-Sunal'a çok teşekkür ederim.

Tez jürimde yer alan ve olumlu geribildirimleriyle çalışmama katkı sağlayan değerli hocalarım Prof. Dr. Hacer Harlak'a, Doç. Dr. Derya Hasta'ya, Dr. Öğr. Üyesi Ayça Özen-Çıplak'a ve Dr. Öğr. Üyesi Başak Ok'a teşekkür ederim.

Ayrıca, yıllardır kendimi gerçekleştirmem için bana cesaret veren, başarısızlıklarıma rağmen bana olan inancını yitirmeyen sayın hocam Prof. Dr. Hacer Harlak'a özel bir teşekkür borçluyum.

Lisans ve lisansüstü eğitimim süresince sağladığı burs olanaklarından ötürü TÜBİTAK Bilim İnsanı Destekleme Daire Başkanlığı'na teşekkür ederim.

Hem akademik hem de duygusal destekleriyle yanımda olan ve tez stresiyle başa çıkmama yardımcı olan arkadaşlarım Funda Şerbet ve Tolga Köksün'e teşekkür ederim.

Son olarak, hayatını çocuklarının eğitimine adayan babam başta olmak üzere tüm aileme ve bu inişli çıkışlı süreçte beni hayata bağlayan sevgili eşim Çağlar'a çok teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

1.BÖLÜM……1

GİRİŞ……1

1.1.Kendini Ayarlama……..4

1.1.1. Kendini Ayarlama Tarzları…….7

1.2.Otantiklik……..…..9

1.2.1. Otantiklik ve Kendini Ayarlama……...16

1.3. Benlik Bilinçliliği……17

1.3.1. Benlik Bilinçliliği ve Kendini Ayarlama……..20

1.3.2. Benlik Bilinçliliği ve Otantiklik……...22

1.4. Bireycilik-Toplulukçuluk……23

1.4.1. Bireycilik-Toplulukçuluk ve Kendini Ayarlama……..26

1.4.2. Bireycilik-Toplulukçuluk ve Otantiklik……...28

1.4.3. Bireycilik-Toplulukçuluk ve Benlik Bilinçliliği……..…….30

1.5. Çalışmanın Amacı ve Önem…….31

1.6. Çalışmanın Denenceleri…….33

2.BÖLÜM…….35

YÖNTEM…….35

2.1.Katılımcılar……..35

2.2.Veri Toplama Araçları…….35

2.2.1.Kişisel Bilgi Formu……35

2.2.2.Otantiklik Ölçeği (OÖ)……..36

2.2.3. Benlik Bilinçliliği Ölçeği (BBÖ)……..37

2.2.4. Bireycilik-Toplulukçuluk Ölçeği (INDCOL Ölçeği)……38

2.2.5. Kendini Ayarlama Ölçeği (KAÖ)…….……38

2.2.5.1. KAÖ'nün Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması……...39

2.2.5.1.1. Katılımcılar……..……40

2.2.5.1.2. Veri Toplama Araçları…….…...……..40

2.2.5.1.2.1. Kişisel Bilgi Formu…….....……..40

2.2.5.1.2.2. Beş Faktör Kişilik Envanteri..…….…...41

2.2.5.1.3. İşlem……..….41

2.2.5.1.4. KAÖ'nün Geçerliğine İlişkin Bulgular..……41

2.2.5.1.5. KAÖ'nün Güvenirliğine İlişkin Bulgular…..47
2.3. İşlem……48
3.BÖLÜM……..….49
BULGULAR……..…49
3.1. Betimleyici İstatistikler……49
3.2. Değişkenler Arası Korelasyon Değerleri…….....…….50
3.3. Kültürel Eğilimler ile Otantiklik ve Kendini Ayarlama Değişkenleri Arasındaki İlişkide Benlik Bilinçliliğinin Aracı Rolü.....53
4.BÖLÜM……...……58
TARTIŞMA……58
4.1. Kendini Ayarlamanın Otantiklik Üzerindeki Yordayıcı Etkisi……...58
4.2. Bireycilik-Toplulukçuluk Eğilimlerinin Kendini Ayarlama Üzerindeki Yordayıcı Etkisi……..…….59
4.3. Bireycilik-Toplulukçuluk Eğilimlerinin Otantiklik Üzerindeki Yordayıcı Etkisi……61
4.4.Bireycilik-Toplulukçuluk ile Kendini Ayarlama Arasındaki İlişkide Benlik Bilinçliliğin Aracı Rolüne İlişkin Tartışma……..…….….63
4.5.Bireycilik-Toplulukçuluk ile Otantiklik Arasındaki İlişkide Benlik Bilinçliliğinin Aracı Rolüne İlişkin Tartışma……..……..……65
SONUÇ VE ÖNERİLER ……..……...…….……..67
ÖZET……..……72
ABSTRACT…….…....73
KAYNAKLAR……..……74
EKLER……...……..…...…97
Ek-1: Kişisel Bilgi Formu……..…….....97
Ek-2: Otantiklik Ölçeği……...98
Ek-3: Benlik Bilinçliliği Ölçeği……100
Ek-4: Kısa INDCOL Ölçeği……..……..101
Ek-5: Kendini Ayarlama Ölçeği……...102
Ek-6: Beş Faktörlü Kişilik Envanteri……..……103

ÇİZELGELER

Çizelge 2.1. Kendini Ayarlama Ölçeği'nin Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları……..43

Çizelge 2.2. KAÖ'nün İki Faktörlü Yapısına İlişkin Uyum İyiliği Değerleri…..……..45

Çizelge 2.3. Kendini Ayarlama Ölçeği'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları……..…46

Çizelge2.4. Kendini Ayarlama Alt Boyutlarının Beş Faktör Kişilik Özellikleri ile İlişkisi……..……...…...…..46

Çizelge 2.5. Kendini Ayarlama Ölçeği'nin Güvenirlik Katsayıları……..…..……47

Çizelge 3.1. Çalışmanın Ana Değişkenlerine İlişkin Cinsiyet Farklılıkları ve Betimleyici İstatistikler……..…….50

Çizelge 3.2. Çalışmanın Ana Değişkenleri Arasındaki İlişkiler……..……...52

ŞEKİLLER

Şekil 1.1. Çalışmada önerilen kavramsal model……33

Şekil 3.1. Bireycilik-toplulukçuluk ile otantiklik ve kendini ayarlama arasındaki ilişkide benlik bilinçliliğinin aracı rolü…….…….55

1. BÖLÜM

GİRİŞ

Sosyal bir varlık olan insan için 'diğerleri' her zaman önemli bir yere sahip olmuştur, bu nedenle de sosyal bilimciler, uzun yıllardır diğer insanların varlığının birey üzerindeki etkilerini incelemeye çalışmışlardır. Sosyal bilimlerin en önemli isimlerinden biri olan William James'in (1890) farklı disiplinlerden beslenerek yazdığı 'Psikolojinin İlkeleri (Principles of Psychology)' kitabında, *benlik (self)* konusu ayrıntılı olarak incelenmiş ve diğerlerinin etkisindeki bireyin birden fazla benliğe sahip olduğu ileri sürülmüştür. Buna göre kimi insanlar, diğerlerinin varlığından etkilenmeden *kendine özel bir benlik* (private self) oluşturabilmekte; kimileri ise tamamen diğerleri tarafından *bilinen/görülen bir aleni benlik* (public self) sergilemektedirler. Özel benlik, kişinin kendi değerleri, tutumları ve kişisel özelliklerine; aleni benlik ise kişinin diğerleri tarafından açık şekilde görülen ve değerlendirilen yönlerine işaret etmektedir.

James'in özel ve aleni benlik kavramlarına ilişkin bu ayrımı günümüzde, pek çok sosyal psikolog ve kişilik psikoloğu tarafından da kullanılmış ve kendini ayarlama (self-monitoring), benlik bilinçliliği (self-consciousness) ve benlik kurgusu (self-construct) gibi pek çok benlik kuramına temel oluşturmuştur. Söz konusu benlik kuramlarından biri olan *kendini ayarlama* (Snyder, 1974) kuramına göre, kişiler diğerleri tarafından bilinen aleni benliklerini kontrol etme ve kendilerini diğerlerine olumlu gösterme çabası içindedirler. Buna göre bazıları, sosyal ortamlarda aleni benliklerinin bilincindedirler ve duruma göre davranışlarını düzenlerler (yüksek kendini ayarlama). Bazıları ise durumun ne olduğundan ve ne gerektirdiğinden daha çok kendi tutumları ve değerleri temelinde davranırlar (düşük kendini ayarlama). Kendini ayarlama eğilimi düşük olanlar, aynı zamanda özel benliklerinin bilincinde olan ve gerçek benliklerini yaşayan otantik kişilerdir (Kernis ve Goldman, 2006). Buradan hareketle, yüksek kendini ayarlama

düzeyine sahip kişiler 'Bu durum benden kim olmamı istiyor ve nasıl o kişi olabilirim?' sorusu ile davranışlarını yönlendirirlerken, otantik kişiler 'Ben kimim ve böyle bir durumda nasıl kendim olabilirim?' sorusu doğrultusunda kendilerini diğerlerine sunarlar. Peki, neden bazıları diğerlerine kendilerini ayarlayarak sunarlarken, bazıları da otantik şekilde kendilerini diğerlerine gösterme eğilimindedirler? Bu soru da bu çalışmanın çıkış noktasını oluşturmaktadır.

Kuşkusuz, bireylerin kendilerini sunma ya da otantiklik eğilimleri üzerinde etkili olan pek çok etmen vardır. Daha önce bahsedildiği üzere, özünde, kendini ayarlama aleni benliğe; otantiklik ise özel benliğe ilişkin bilinçliliğin etkisindedir. Bireylerin kendi özel yanlarına mı yoksa aleni yanlarına mı odaklanacaklarını belirleyen etmenler ya da öncüller nelerdir? Kültürel eğilimlerin [bireycilik (individualism)–toplulukçuluk (collectivism] bununla en çok ilişkili olabilecek değişkenlerden biri olduğu düşünülmektedir. Öyle ki, benlik kültür zemininde şekillenmekte ve sınırlarını belirlemektedir. Örneğin, bireylerin kendi-odaklı ve özerk olmasının benimsendiği bireycilik kültürel eğilimi ile diğeri-odaklı ve karşılıklı bağımlı olma gibi özelliklerin benimsendiği toplulukçuluk eğilimlerinin, benliğin özel yanlarının mı yoksa aleni yanlarının mı bilincinde olunacağını etkilemektedir (Markus ve Kitayama, 1991; Oyserman, 1993; Triandis, 1989). Bununla birlikte, bireycilik-toplulukçuluk eğilimlerinin bireylerin sosyal durumlarda koşullara göre mi bir benlik sergileyerek kendilerini ayarladıklarını yoksa koşullar ne olursa olsun kendilerini oldukları gibi mi ortaya koyduklarını belirleyeceği düşünülmektedir. Buradan hareketle, bu çalışmada benliğe ilişkin tüm bu yapıların (kendini ayarlama, otantiklik, benlik bilinçliliği) bireycilik-toplulukçuluk eğilimlerine göre farklılaştığı görüşü benimsenmektedir.

Bu doğrultuda, bu çalışmada temel amaç, bireycilik-toplulukçuluk eğilimlerinin kendini ayarlama ve otantiklik üzerindeki etkilerini incelemek ve bu etki sürecinde

benliğin farkında olma eğilimini ifade eden özel ve aleni benliğe ilişkin bilinçliliğin nasıl rol oynadığını tespit etmektir. Bu amaç doğrultusunda, takip eden alt bölümlerde sırasıyla kendini ayarlama, otantiklik, benlik bilinçliliği ve bireycilik-toplulukçuluk kavramları ile ilişkili genel bir alanyazın bilgisi verilmektedir. Ayrıca her bir bölüm içerisinde, söz konusu kavramın diğer değişkenlerle ilişkisine tek tek yer verilmektedir. Son olarak, her bir değişkene ilişkin alanyazın bilgisinin aktarılmasının ardından çalışmanın amaçları ve bu amaçlar doğrultusunda oluşturulan denenceler sunulmaktadır.

1.1.Kendini Ayarlama

''Tümüyle bir sahnedir yaşam; Erkeklerle kadınlarsa, hepsi birer oyuncu.''

W. Shakespeare

Günlük yaşamda, insanlar diğerleri üzerinde olumlu izlenimler bırakmak isterler. Bu nedenle de, genellikle diğerleri tarafından nasıl değerlendirildikleri ve algılandıklarıyla ilgilenirler. Bu kişiler, beğenilme, onaylanma ve ödüllendirilme arzusuyla da hareket ederler. Bu arzularla kendilerini sunan kişiler, diğerlerinin onlar hakkındaki düşüncelerini kontrol etmek ve etkilemek için çeşitli stratejiler kullanırlar. Bu süreç, alanyazında, benlik sunumu (self-presentation) kavramıyla ifade edilmektedir (Baumeister ve Finkel, 2010; Leary, 1995; Schlenker, 1980). Kavramın temelleri James (1890), Cooley (1902) ve Mead (1934) tarafından atılmış ve kavram ilk kez Goffman (1959)'ın *'Günlük Yaşamda Benliğin Sunumu* (The Presentation of Self in Everyday Life)' kitabında kullanılarak alanyazına kazandırılmıştır. Benliğin diğerleriyle kurulan etkileşimler yoluyla inşa edildiğini ileri süren Goffman'a (1959) göre, toplumsal etkileşim 'tiyatro sahnesi'ne benzemekte, çünkü bireyler günlük yaşamlarında bir tiyatro sahnesinde olduğu gibi, diğerleri (seyirciler) karşısında farklı benliklerini sunan 'aktörler' gibi davranırlar. Öyle ki, kimi insanlar için kendilerini diğerlerine sunma, bir yaşam tarzı haline dönüşmüştür. Bazıları, sürekli olarak diğerlerinin tepkilerini gözlemler ve kendi davranışlarını denetleyerek istenilen etkiyi uyandırmak için sosyal performanslarını düzenlerler.

Hem bir sosyal psikolog hem de kişilik psikoloğu olan Snyder (1974), benlik sunumundaki bu bireysel farklılıklardan yola çıkarak, '*kişilerin aleni benlik sunumlarını sosyal ortama uyum sağlamak için düzenleme eğilimi ve isteği'* olarak tanımladığı *'kendini ayarlama'* kavramını ortaya atmıştır. Buna göre kendini ayarlayanlar, sosyal ortamlarda yeterli ve olumlu özelliklere sahip olarak algılanmak için sosyal ortamın

beklentilerine ya da gerektirdiklerine uygun davranırlar. Kısacası, kendini ayarlama kuramının öncüsü olan Snyder'a (1974) göre kendini ayarlayanlar, benlik sunumlarının sosyal olarak uygun olup olmadığına dikkat ederler ve diğerlerinin davranışlarıyla kendi davranışlarını karşılaştırarak duruma uygun bilgiler edinmeye çalışırlar. Aynı zamanda bu kişiler, kendilerini diğerlerine nasıl sunacaklarını ve nasıl ifade edeceklerini kontrol etme ve her ortamda kendilerini sunma becerisine sahiptirler. Bu şekilde kendini ayarlayanlar, diğerlerine duygularını daha yoğun yaşıyormuş gibi iletebilir ve gerçekte olduğundan daha başka bir duygu yaşıyormuş gibi de davranabilirler. Diğer yandan, uygun olmayan duygusal durumlarını ortama uyacak şekilde gizleyebilirler; ortama uygun bir duygusal durumu yaşıyorlarmış gibi görünebilirler ve hiçbir duygu yaşamadıkları halde kendilerini kimi duygular yaşıyormuş gibi de gösterebilirler. Görüldüğü gibi kendini ayarlayanlar, davranışlarını dışsal durumlara göre ayarlayan ve 'diğeri yönelimli' olan 'sosyal bukalemunlar'dır (Gangestad ve Snyder, 1985, 1991; Snyder, 1987; Snyder ve Gangestad, 1986). Ek olarak, Snyder (1974), bu davranışları sürekli bir strateji olarak kullanma eğiliminde olan kişileri '*yüksek kendini ayarlayanlar'*; bu davranışları kullanmayan ya da daha az kullanma eğiliminde olan kişileri ise '*düşük kendini ayarlayanlar'* olarak ifade etmiştir. Bu ayrıma odaklanan pek çok çalışma, yüksek ya da düşük düzeyde kendini ayarlayanların bazı değişkenler açısından birbirlerinden farklılaştıklarını göstermiştir. Örneğin, yüksek kendini ayarlayanların düşük kendini ayarlayanlara göre, diğerleri hakkındaki bilgilere daha fazla dikkat etme (Snyder, 1987); diğerlerinin ifade edici davranışlarından onların duygularını anlayabilme (Leone ve Hall, 2003; Geizer, Rarick ve Soldow, 1977) ve diğerlerinin davranışlarının manipulatif olup olmadığını algılayabilme (Jones ve Baumeister, 1976) eğiliminde oldukları ortaya konulmuştur. Diğer taraftan yüksek kendini ayarlayanların, kişiler arası ilişkilerinde 'karşılıklılık ilkesi'ne göre hareket ettikleri görülmüştür. Örneğin, yüksek kendini ayarlayanların diğerleri kendilerini ne

kadar açıyorlarsa o düzeyde kendilerini diğerlerine açtıkları bildirilmiştir (Shaffer, Smith ve Tomarelli, 1982). Ek olarak bu kişiler, romantik ilişkilerinde daha az gelecek zaman yönelimine sahiptirler (Öner, 2001). Yani, bir ilişki yürütürken daha kısa süreli hedefleri vardır. Aynı zamanda, içinde bulundukları gruplarda ya da iş yerlerinde lider olma (Snyder ve Copeland, 1989), sosyal güç sahibi olma (Parks-Leduc, Pattie, Pargas, Eliason, 2014) ve yüksek düzeyde işe bağlı olma (Day ve Schleicher, 2006) eğiliminde oldukları ileri sürülmüştür.

Kısacası uzunca bir dönem, kendini ayarlama eğiliminin 'yüksek kendini ayarlama' ve 'düşük kendini ayarlama' şeklinde tek boyutlu bir yapı olarak ele alındığı görülmektedir. Yakın zamanda yapılan çalışmalarsa kendini ayarlamayı birbirinden farklı iki motivasyonla harekete geçtiği düşünüldüğü için iki boyutlu olarak ele almanın önemini vurgulamaktadırlar (Laux ve Renner, 2002; Wilmot, DeYoung, Stillwell ve Kosinski, 2016; Wilmot, Kostal, Stillwell ve Kosinski, 2015). Bu doğrultuda geliştirilen çalışmalarda Snyder'ın (1974) geliştirdiği 'Kendini Ayarlama Ölçeği' kullanılmış ve kendini ayarlamanın söz konusu iki alt boyutu olduğu tespit edilmiştir. Buna göre ilk boyut, diğerlerine kötü görünmekten ve sosyal olarak reddedilmekten kaçınmayı ifade eden *'Korumacı Kendini Ayarlama* (Protective Self-monitoring)'; ikinci boyut ise sosyal olarak onay görmek ve ödül kazanmak için gösterilen etkin çabayı ifade eden *'Kazanıcı Kendini Ayarlama* (Acquisitive Self-monitoring)'dır.

Korumacı ve kazanıcı kendini ayarlama boyutları, bazı araştırmacılar tarafından 'dışadönüklük (extraversion)', 'rol yapma (acting)' ve 'diğeri yönelimlilik (other-directedness)' etmenleri bağlamında da ele alınmıştır (John, Cheek ve Klohnen, 1996; Laux ve Renner, 2002; Lennox, 1988). Diğer bir ifadeyle bu çalışmalarda, dışadönüklük ve rol yapma etmenlerinin kazanıcı kendini ayarlama boyutuna; diğeri yönelimlilik etmeninin ise korumacı kendini ayarlama boyutuna karşılık geldiği ileri sürülmüştür.

Bir başka deyişle, kazanıcı kendini ayarlayanlar kendilerini diğerlerine sevdirmek ve kendilerini iyi hissetmek için daha dışadönük olma eğiliminde olup duruma göre rol yapabilmektedirler; korumacı kendini ayarlayanlar ise, diğerlerinin nasıl davrandıklarıyla daha fazla ilgilenme ve diğerlerine kendilerini kötü göstermekten kaçınma eğilimindedirler. Ek olarak, Snyder (1974), sıklıkla Amerika'da çeşitli faktör analizlerine tabi tutulan ölçeğin farklı kültürlerde de sınanması gerektiğini ileri sürmüştür. Ölçeği Türkçe'ye uyarlayan ve Türkiye'de kendini ayarlama konusundaki çalışmalara öncülük eden Bacanlı (1990) da, ölçeğin Türkiye'de yapılacak olan analizlerle kendini ayarlamayı daha iyi anlamaya katkı sağlayacağını öne sürmüş ve korumacı kendini ayarlama ve kazanıcı kendini ayarlama tarzlarının varlığının araştırılmasını önermiştir. Buradan hareketle Türkiye'de yapılan bu çalışmada, son dönem araştırmacıları (Wilmot, 2015; Wilmot vd., 2016; Wilmot vd., 2015) temel alınmakta ve söz konusu iki tarzın da görülmesi beklenmektedir. Takip eden bölümde bu tarzlara ilişkin alanyazın bilgisi aktarılmaktadır.

1.1.1. Kendini Ayarlama Tarzları

Daha önce de belirtildiği üzere kazanıcı kendini ayarlama ve korumacı kendini ayarlama tarzları, kendini ayarlama kavramının birbirinden farklı iki boyutudur. Bu tarzların çeşitli değişkenler açısından birbirinden farklılaştığını gösteren pek çok çalışma yapılmıştır. Örneğin, korumacı kendini ayarlayanların kazanıcı kendini ayarlayanlara göre, sosyal bağlamlara daha duyarlı oldukları ve diğerlerine kötü görünmeme çabası içinde oldukları görülmüştür (Funlestad ve Snyder, 2010). Diğer yandan Arkin (1981), korumacı kendini ayarlayanların diğerlerinden gelebilecek eleştirilerden kaçınmak için göz önünde olmak istemediklerini ve bir şey söylemelerini gerektiren durumlarda olabildiğince az şey söylemeyi tercih ettiklerini belirtmiştir. Aynı zamanda bu kişiler, olumsuz değerlendirilme riskini azaltmak için diğerleriyle

olabildiğince daha az etkileşimde bulunurlar ve böylelikle reddedilmeye karşı da kendilerini korumuş olurlar. Ayrıca, korumacı kendini ayarlayanların utangaçlık ve anksiyete belirtileri gösterdiği bildirilmiştir (Gabrenya ve Arkin, 1980; Johnson, 1984). Tüm bunlarla birlikte, bu kişiler duygusal olarak tutarsız olma (Lennox ve Wolfe, 1984) ve düşük benlik saygısına sahip olma (Johnson, 1984) eğilimindedirler.

Kazanıcı kendini ayarlayanlarsa, korumacı kendini ayarlayanlardan farklı olarak, kendilerini olumlu gösterme çabası içindedirler (Jones, 1990; Schütz, 1998). Bu amaçla da diğerlerine övgüler sunarak onları yüceltme (Tedeschi, Lindskold ve Rosenfeld, 1985) ya da diğerlerine ödüller dağıtarak onlara lütufta bulunma (Worchel, Cooper ve Goethals, 1988) gibi kendilerini sevdirme stratejileri kullanırlar. Başkalarının saygısını ve hayranlığını kazanmak için kendilerini zeki, yeterli, ahlaklı, dürüst ve değerli kişiler olarak sunarlar (Jones, 1990). Diğer yandan kazanıcı kendini ayarlayanlar, sosyal onay kazanma arzusuyla etkin çaba gösterme (Lennox ve Wolfe, 1984) ve sosyal davranışlarını kolaylıkla ortama uygun hale getirme (Pillow, Hale, Crabtree ve Hinojosa, 2017) eğilimindedirler. Ayrıca kazanıcı kendini ayarlayanların, düşük düzeyde sosyal anksiyete belirtilerine sahip oldukları da bazı çalışmalarda (Renner, Laux, Schütz ve Tedeschi, 2004; Schlenker ve Leary, 1982) ortaya konulmuştur.

Son zamanlarda gerçekleştirilen bir çalışmada (Wilmot vd., 2016), kendini ayarlama tarzlarıyla, kişilik özellikleri arasındaki ilişkiler incelenmiştir. Buna göre kazanıcı kendini ayarlayanlar, dışadönük ve deneyime açık; korumacı kendini ayarlayanlar ise kaygı, depresyon ve öfke gibi duyguları daha fazla yaşama ve diğerleriyle uyumlu olma eğilimindedirler. Çalışmada aynı zamanda kendini ayarlama tarzları, dopamin ve serotonin düzeyleri açısından da incelenmiştir. Sonuçlar, ödül ve bilgi arama motivasyonları yüksek olan ve kendilerini diğerlerine iyi gösterecek şekilde davranışsal esnekliğe sahip olan kazanıcı kendini ayarlayanlarda dopamin seviyesinin

yüksek olduğunu göstermiştir. Buna karşın; duygusal tutarsızlık, dürtüsellik ve düşük kendini kontrol özellikleri yüksek olan korumacı kendini ayarlayanlarda serotonin seviyesi düşük bulunmuştur. Görüldüğü gibi, kendini ayarlama tarzları nöropsikoloji alanında da merak konusu olmuş ve tarzlar arasında bu alanda da farklılıklar olduğu tespit edilmiştir.

Sonuç olarak, kendini ayarlama tarzlarının çok farklı alanlarda çalışıldığı ve iki tarz arasında önemli farklılıklar olduğu görülmektedir. Takip eden bölümde, otantiklik kavramına ilişkin alanyazın bilgisine yer verilmiştir.

1.2. Otantiklik

'Ya olduğun gibi görün, ya göründüğün gibi ol'

Mevlana Celaleddin Rumi

Otantiklik kavramı, Yunan felsefesindeki 'kendini bil' öğretisinden başlayan ve günümüze kadar süren bir geçmişe sahiptir. Özellikle de son yıllarda, sosyal psikoloji, kişilik psikolojisi ve pozitif psikoloji çalışmalarında sık sık karşımıza çıkmaktadır. Otantiklik kavramı, aynı zamanda varoluşçu yaklaşım (Yalom, 1980) ve psikodinamik yaklaşımın da (Fromm, 1965; Horney, 1950) önemli çalışma konularından birini oluşturmaktadır. Örneğin, Winnicott (1960) 'gerçek benlik ve sahte benlik'; Horney (1950) 'kendine yabancılaşma'; Maslow (2001) 'kendini gerçekleştirme'; Rogers (1961) 'tam olarak işlevde bulunan kişi' ve Deci ve Ryan (2000) 'gerçek benliğin yansıtılması' kavramlarını inceleyerek otantikliği ele almışlardır.

Otantiklik kavramı; 'kişinin özgürlük, dürüstlük, 'mış gibi' davranmama ve bahane uydurmama gibi özelliklere sahip olması' (Maslow, 2001); 'eylemlerinin değerleri, istekleri ve duygularıyla tutarlı olması' (Harter, 2002) ve 'günlük yaşamını

gerçek benliğine göre sürdürmesi' **(**Wood, Linley, Maltby, Baliousis ve Joseph, 2008**)** şeklinde tanımlanmaktadır. Aynı zamanda, otantiklik, 'kişinin gerçek potansiyelini fark etmesi ve sergilemesi' (Dökmen, 2009); 'sosyal rolleri arasında tutarlılık göstermesi' (Burks, 2009) ve 'diğerlerinin etkisinde kalmadan özgürce seçilen bir yaşam tarzını benimsemesi' (Aydoğan, Özbay ve Büyüköztürk, 2017) olarak da ifade edilmektedir. Bazı çalışmalarda, özgünlük (Aydoğan, Özbay ve Büyüköztürk, 2017; Dönmezoğulları, 2014; İmamoğlu, Günaydın ve Selçuk, 2011); kimilerinde ise otantiklik (Gül, 2010; Gül; 2016; İlhan ve Özdemir, 2013; Togay, 2016; Yöntem, 2013) olarak kullanılmıştır. Bu çalışmada, kavramın otantiklik olarak kullanılması tercih edilmiştir.

Otantiklik kavramı, pek çok psikolojik değişkenle ilişkisi bağlamında çalışılmaktadır. Örneğin son yıllarda yapılan çalışmalar, yüksek otantiklik eğiliminin olumlu duygudurumla ilişkili olduğunu (Gül, 2010; Lenton, Slabu ve Sedikides, 2016) ve psikolojik iyilik halini beraberinde getirdiğini (Bognar, 2010; Boyraz, Waits ve Felix, 2014; Impett, Sorsoli, Schooler, Henson ve Tolman, 2008; Wenzel ve Lucaz-Thompson, 2012) göstermektedir. Diğer yandan otantik kişilerin, sorunlarla başa çıkma ve kendilerini kontrol etmede daha başarılı oldukları (Kernis ve Goldman, 2006; Lopez ve Rice, 2006); daha az depresyon ve stres belirtisi gösterdikleri (Impett vd., 2008; Wenzel ve Lucaz-Thompson, 2012; Wood vd., 2008) ve daha az incinebilir/kırılgan olma eğiliminde oldukları (Satıcı, Kayıs ve Akın, 2013) ortaya konulmuştur. Bu bulgulardan hareketle, Rogers'ın (1961) da belirttiği üzere otantiklik, ruh sağlığının önemli bir yordayıcısı olarak ele alınmaktadır.

Otantiklik, psikolojik iyilik halinin diğer göstergeleri ile de ilişkilendirilmektedir. Örneğin, otantik kişilerin yaşamdan daha fazla doyum aldıkları (Boyraz, Waits ve Felix, 2014); kendilerini bulundukları anın tamamen içinde hissettikleri (akış) (Lenton, Slabu ve Sedikides, 2016); yaratıcılık ve dürüstlük gibi

olumlu kişilik özelliklerine sahip oldukları (Orange, 2002) belirtilmektedir. Aynı zamanda, üç psikolojik ihtiyaç olan özerklik, yeterlilik ve ilişkili olma özelliklerine daha çok sahip oldukları bildirilmektedir (Heppner, Kernis, Nezlek, Foster, Lakey ve Goldman, 2008; Thomaes, Sedikides ve Reijntjes, 2017). Bununla birlikte otantiklik, benlik saygısıyla da ilişkili bulunmuştur. Yüksek benlik saygısı olan yani kendilerine ilişkin olumlu değerlendirmeler yapan kişilerin otantiklik eğilimlerinin yüksek olduğu ileri sürülmektedir. Aynı zamanda, bu ilişki döngüseldir. Bir başka deyişle, otantiklik eğilimi yüksek olanlar, kendilerine ilişkin daha olumlu değerlendirmeler yapma eğilimindedirler (Boyraz, Waits ve Felix, 2014; Impett vd., 2008; Kernis ve Goldman, 2006; Lenton, Slabu ve Sedikides, 2016; Lopez ve Rice, 2006; Wenzel ve Lucaz-Thompson, 2012; Wood vd., 2008). Buna göre otantiklik, kişinin kendisiyle ilişkisini de olumlu yönde etkiliyor görünmektedir.

Tüm bunlara ek olarak otantiklik, bazı çalışmalarda tek boyutlu olarak ele alınırken (Neff ve Harter, 2002; Theran, 2011), otantikliği bir eğilim olarak değerlendiren çalışmalardaysa çok boyutlu olarak ele alınmıştır (Barrett-Lennard, 1998; Kernis ve Goldman, 2006; Pinto, Maltby ve Wood, 2011; Wood vd., 2008). Bu çalışmada, her bir bireyin belirli bir düzeyde otantik olduğu ve onların otantiklik düzeyini pek çok etmenin (örn., sosyokültürel bağlam) belirlediği düşünüldüğü için otantiklik bir eğilim olarak ele alınmaktadır. Bu nedenle, otantikliği çok boyutlu olarak değerlendiren modellere değinmekte fayda vardır. Bu bağlamda otantiklik konusunda psikoloji alanyazınına bakıldığında, son yıllarda iki modelin ön plana çıktığı görülmektedir. Bunlardan biri Wood ve arkadaşları'nın (2008) Barrett-Lennard'ın (1998) modelini temel alarak oluşturdukları Kişi Merkezli Otantiklik Modeli (Person-Centered Conception of Authenticity)'dir. Bir diğeri ise, Kernis ve Goldman'ın (2006) Çok Bileşenli Otantiklik Modeli (Multi-Component Conceptualization of Authenticity)'dir. İlk Model, kendine yabancılaşma (self-alineation), dışsal etkiyi

kabullenme (accepting external influence) ve otantik yaşama (authentic living) bileşenlerinden oluşmaktadır. *Kendine yabancılaşma,* kişinin kendi duygularının ve deneyimlerinin farkında olmaması ve kendini gerçek benliğine uzak hissetmesi şeklinde ifade edilmiştir. Diğer yandan *Dışsal etkiyi kabullenme* kişinin diğerlerinin beklentilerinden, davranışlarından ve inançlarından etkilenerek gerçek benliğini yaşayamamasıdır (Wood vd., 2008). *Otantik yaşama* ise kişinin birçok koşulda kendi duygu, düşünce, değer ve inançlarına uygun şekilde yaşamasını içermektedir. Buna göre, otantik bir yaşam kendine yabancılaşma ve dışsal etkiyi kabullenmeden uzak olmayı gerektirmektedir.

Çok Bileşenli Otantiklik Modeli ise kendini belirleme (Deci ve Ryan, 2000) ve hümanistik kuram (Rogers, 1961) temelinde dört bileşenli bir model olarak geliştirilmiştir. Kernis ve Goldman (2006), bu bileşenleri farkındalık (awareness), yansızlık (unbiased processing), ilişkisel otantiklik (relational orientation) ve otantik davranış (authentic behavior) olarak adlandırmışlardır. *Farkındalık*, kişinin olumlu-olumsuz özelliklerini, güçlü-zayıf yönlerini, değerlerini, tercihlerini ve ihtiyaçlarını bilmesini, kendinin farkında olmasını ve kendini kabul etmesini içermektedir (Kernis ve Goldman, 2006). Bu doğrultuda, kişinin benliğinin ve sosyal çevresinin farkında olması, otantikliğin önemli bileşenlerinden biri olarak değerlendirilmiştir (Avolio ve Luthans, 2006; Park, Peterson ve Seligman, 2004). Diğer yandan *Yansızlık,* benliğe ilişkin bilgilerin tarafsız şekilde değerlendirilmesidir. Yansızlığın gerçekleşebilmesi için de kişilerin kendine hizmet eden yanlılıklardan (kişinin başarılarını kendi yeteneklerine, başarısızlıklarını ise dışsal nedenlere yüklemesi) ve pozitif yanılsamalardan (kişinin kendi yeteneklerini olduğundan daha iyi algılaması) uzak olmaları gerekmektedir (Brown, Collins ve Schmidt, 1988; Taylor ve Brown, 1988; Kernis ve Goldman, 2006). Bununla birlikte otantikliği ilişkiler bağlamında ele alan *İlişkisel otantiklik* bileşeni, kişilerin ilişkilerinde ne derecede otantik olabileceklerini kapsamaktadır. Bir diğer

deyişle, ilişkisel otantiklik, kişilerin ilişkilerinde gerçek, şeffaf, açık ve dürüst olmaları yani sahte davranışlar göstermemeleri anlamına gelmektedir (Kernis ve Goldman, 2006). *Otantik davranış* ise ödül kazanmak ya da cezadan kaçınmak için sahte davranışlar göstermenin aksine kişinin kendi değerleri ve tercihleri doğrultusunda davranmasıdır (Kernis ve Goldman, 2006; Kraus, Chen ve Keltner, 2011; Pinto vd., 2011; Wood vd., 2008). Bununla birlikte Kernis ve Goldman (2004), *otantik davranış* bileşeninin, *yansızlık* ve *farkındalık* bileşenlerinin davranışsal sonucu olduğunu ileri sürmüşlerdir. Buna göre kendini yansız olarak değerlendiren ve kendine ilişkin farkındalığı olanlar, aynı zamanda kendi değerleri ve tercihleri yönünde davranan kişilerdir.

Kernis ve Goldman'ın (2006) önerdikleri model doğrultusunda bu çalışmada, otantiklik eğilimini değerlendirmek üzere *yansızlık, farkındalık* ve *otantik davranış* bileşenleri otantiklik boyutu altında ele alınmaktadır. Diğer yandan, çalışmanın önemli kavramlarından biri olan 'ilişkisel otantiklik' ise ayrı bir boyut olarak değerlendirilecektir. Bu tercih, Kernis ve Goldman'ın (2006) kişinin otantik olması için tüm bileşenlerde otantik olmasının gerekli olmadığı; kimi bileşenler açısından otantik olmasının da yeterli olduğu görüşüne dayanmaktadır.

Son yıllarda otantiklik, yalnızca kişisel bağlamda değil kişilerarası ilişkiler bağlamında da değerlendirilmeye başlanmıştır (Baker, Tou, Bryan ve Knee, 2017; Lopez ve Rice, 2006; Tou, Baker, Hadden ve Lin, 2015; Wang, 2015). Alanyazında, kişinin gerçek benliği ile ilişkisel benliğinin birlikte var olduğu görüşünün benimsendiği ve bununla birlikte ilişkisel otantiklik çalışmalarının önem kazanmaya başladığı görülmektedir (Martens, 2005; Sedikides ve Brewer, 2001; Schmid, 2005). Örneğin güncel bir çalışmada, otantikliğin gerçek benlik ile ilişkisel benliğin uyumlu bir birliktelik sağlamasıyla gerçekleşeceği ileri sürülmektedir (Wang, 2016). Otantiklik

konusunda ayrıntılı bir derleme kaleme alan Martens (2005), kişinin kendini yansız olarak değerlendirmesi ve diğerlerinin gerçek benliğini kabul etmesiyle otantikliğin mümkün olabileceğini ileri sürmüştür. Aksi durumda kendini ve diğerlerini yansız olarak değerlendiremeyen kişi, yakın ilişkilerinde sıklıkla partnerini yüceltecek ya da içinde bulunduğu ilişkiyi yüceltecek stratejilere başvurabilecektir. Bu gibi yüceltme stratejilerinin ilişkisel otantikliği engelleyeceği ileri sürülmektedir (Gan ve Chen, 2017; Lopez ve Rice, 2006). Benzer şekilde, Kernis ve Goldman (2006) da ilişkisel otantikliğin kişinin ilişkisini ya da ilişki partnerini daha az idealleştirmesi ve yakın ilişkilerinde daha az manipülasyon kullanmasıyla mümkün olacağını belirtmişlerdir. Yakın ilişkilerde otantiklikle ilişkili bir başka değişken ise güvenli bağlanma stilidir (Swann, De La Ronde, Hixon ve Gregory, 1994). Bir diğer deyişle, güvenli bağlanan kişiler, diğerleriyle ilişkilerinde daha otantiktirler. Döngüsel şekilde, ilişkisel otantikliğin de güvenli bağlanmayı beslediği görülmektedir (Gouveia, Schulz ve Costa, 2016; Wang, 2016). Benzer şekilde, bazı çalışmalarda da otantiklikle kaygılı ve kaçınmacı bağlanma stilleri arasında negatif ilişki olduğu gözlenmiştir (Gouveia, Schulz ve Costa, 2016; Rasco ve Warner, 2016; Wang, 2016). Ayrıca Leak ve Cooney (2001), otantikliğin güvenli bağlanma ile ilişkili olmasının yanı sıra düşük dışlanma duyarlılığı ve ilişkilerde uyumlu olma ile de ilişkili olduğunu göstermişlerdir.

İlişkisel otantiklik, aynı zamanda kişinin açık, net ve dürüst şekilde kendini diğerlerine açmasıyla gerçekleşmektedir. Ayrıca ilişkisel otantiklik, kişinin kendini diğerlerine daha fazla açması (Kernis ve Goldman, 2006; Lopez ve Rice, 2006; Rasco ve Warner, 2016) ve açıldıkları kişilerin de onlara açılması sonucunda görülen empatiklik ile (Kernis ve Goldman, 2006; Lopez ve Rice, 2006; Orange, 2002; Wang, 2016) ilişkili görülmektedir. Benzer şekilde Orange (2002) da empatik olma ve otantikliğin uyum içinde olduğu ve birbirleri için gerekli olduğu görüşündedir. Bu doğrultuda, empatik olma eğilimi arttıkça, kişilerin diğerlerinin ihtiyaçlarına daha

duyarlı hale geldikleri ve bunun da ilişkilerinde daha otantik olmalarını mümkün kıldığı söylenebilir. Ek olarak, ilişkilerde otantikliğin düşük olması, kişilerin kendilerini daha olumsuz değerlendirmeleri (İlhan ve Özdemir, 2013) ve kim olduklarına ilişkin tutarlı görüşlerinin olmamasıyla (Wang, 2016) ilişkili görülmektedir. Dolayısıyla, bu kişilerin depresyon ve kaygı belirtileri gösterme olasılıkları daha yüksektir (Bryan, Baker ve Tou, 2015). Aynı zamanda kendilerini açık ve net şekilde yaşayamayan kişilerin, sosyal olarak onay görmeme ihtimaline karşı kaygı duydukları (DePaulo ve Kashy, 1998; Leary, 2003; Lopez ve Rice, 2006) ve diğerleri tarafından etkilenmeye açık oldukları (Schmid, 2001) bildirilmiştir. Tüm bunlara ek olarak, ilişkilerinde otantik olamayan kişilerin yaşamdan aldıkları doyumun düşük olduğu (Brunell ve ark., 2010) ve psikolojik iyilik hallerinin olumsuz yönde etkilendiği bulunmuştur (Baker vd., 2017; Wickham, 2013).

Tüm bu açıklamaların yanı sıra, ilişkisel otantikliğin varlığında ise Seligman'ın (2002) önemle üzerinde durduğu 'otantik mutluluk' yaşandığı görülmektedir. Bir diğer deyişle, kişi ilişkilerinde ne derecede gerçek benliğini ortaya koyuyorsa, o derecede olumlu duygulanım içinde olacak ve diğerlerini de olumlu yönde etkileyecektir.

Takip eden bölümde, otantiklik ile negatif yönde ilişkili olduğu varsayılan kendini ayarlama ilişkisine dair alanyazın bilgisi verilmektedir.

1.2.1. Otantiklik ve Kendini Ayarlama

Hatırlanacağı gibi, bazı kişiler içinde bulundukları ortamdan ve diğerlerinin davranışlarından etkilenmeden, içsel tutumları, değerleri ve eğilimleri doğrultusunda davranışlarını düzenleme; bazıları ise diğerlerinin davranışlarını ipucu olarak kullanarak kendilerini ortama göre ayarlama eğilimindedirler. Bu doğrultuda otantiklik ve kendini ayarlama ilişkisini araştıran çalışmalar, otantiklik eğilimi arttıkça kendini ayarlama düzeylerinin düştüğünü göstermiştir (Green, Goldman ve Salovey, 1993; Lamphere ve

Leary, 1990; Pillow vd., 2017; Pinto, Maltby ve Wood 2011; Renner, Laux, Schütz ve Tedeshi, 2004; Wood vd., 2008). Buna göre, otantik kişiler davranışları ve tutumları arasında tutarlılık gösterirken, kendini ayarlayanlar durumsal etmenlere göre davranışlarını düzenleme eğilimindedirler (Miller ve Candy, 2000; Snyder ve Cantor, 1980; Snyder ve Monson, 1975; Snyder ve Tanke, 1976). Otantik kişiler ayrıca yüksek düzeyde kendini ayarlama eğilimi olanların aksine daha az kendine hizmet eden yanlılıklar ve pozitif yanılsamalar yaparlar (Kraus, Chen ve Keltner, 2011; Pinto, Maltby ve Wood 2011; Wood vd., 2008). Aynı zamanda, otantik kişiler sosyal ipuçlarıyla daha az ilgilenme, sosyal etkileşimlerde otantik bir biçimde davranma (Myszkowski, Storme, Zenasni ve Lubart, 2014) ve benlik sunumlarıyla davranışları arasında tutarlılık gösterme (Gohar, Leary ve Costanzo, 2016) eğilimindedirler. Ek olarak otantik kişiler, gerçek duygularını ve mizaçlarını diğerlerine gösteren (John, Cheek ve Klohnen, 1996); kendilerine karşı dürüst olan ve kişisel değerleri ve inançları yönünde davranan (Larkin ve Pines, 1994) kişiler olarak değerlendirilmektedir.

Otantiklik ile kendini ayarlama tarzları arasındaki ilişkiyi inceleyen sınırlı sayıda çalışma alanyazında mevcuttur. Örneğin, otantiklik ile korumacı kendini ayarlama eğilimini ilişkilendiren çalışmalarda, korumacı kendini ayarlama eğilimi olanların, gerçek benliklerine daha uzak oldukları ve otantik olmadıkları görülmüştür (Laux ve Renner, 2002; Pillow vd., 2017; Renner vd., 2004). Bazı çalışmalarda ise otantiklik ile kazanıcı kendini ayarlama eğiliminin birlikte ele alındığı görülmüştür. Bir çalışmada, kazanıcı kendini ayarlama eğilimi olanların, aynı zamanda otantik kişiler oldukları ileri sürülürken (Renner vd., 2004); diğer bir çalışmada ise kazanıcı kendini ayarlama ile otantiklik arasında bir ilişki görülmediği ortaya koyulmuştur (Pillow vd., 2017). Tüm bu bulgulardan hareketle, sosyal ortamlarda kötü görünmekten kaçınarak pasif şekilde kendilerini ayarlayanların gerçek benliklerini yaşayan otantik kişiler olmadıkları

söylenebilir. Sosyal onay kazanmak için etkin şekilde kendilerini ayarlayanların ise otantik olup olmadıklarına dair çelişkili bulgular olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada, yukarıda bahsedilen bulgular ışığında otantiklik ile korumacı kendini ayarlama arasında negatif bir ilişki beklenmektedir. Otantiklikle ilgili verilen tüm bu bilgilerin ardından takip eden bölümde, benlik bilinçliliği konusu ayrıntılı bir şekilde aktarılmaktadır.

1.3. Benlik Bilinçliliği

Daha önce değinildiği gibi, bazı bireyler benlik değeri, bilişsel beceri ya da duygusal durumlar gibi konularda dikkatlerini kendilerinin özel yönlerine yöneltme eğilimindeyken; bazıları da dikkatlerini diğerlerine ya da görünüm, giyim, davranışsal tarz gibi kendilerinin diğerleri tarafından görülebilecek aleni yönlerine odaklanırlar. Kuşkusuz, dikkat odağının dışsal uyaranlarda ya da kişinin benliği üzerinde olması, benliğin farkında olmayı gerektirmektedir. Duval ve Wicklund (1972) bu durumu incelemek üzere, Benlik Farkındalığı Kuramı'nı (Self-awareness Theory) geliştirmiş ve bireylerin kendilerine olan farkındalıklarını durumsal etmenlerle açıklamışlardır. Daha sonraları kuram, bireysel farklılıkları göz önünde bulundurmadığı yönünde eleştiriler almıştır. Buradan hareketle Fenigstein, Scheier ve Buss (1975), benlik farkındalığını bireysel bir eğilim olarak ele alan Benlik Bilinçliliği Kuramı'nı (Self-consciousness Theory) ortaya atmışlar ve benlik bilinçliliğini, 'kişinin özel benliği ve aleni benliğinin farkında olma ve bir bütün olarak benliğine odaklanma eğilimi' olarak tanımlamışlardır.

Benlik Bilinçliliği Kuramı'nın ortaya atılmasının ardından benlik bilinçliliği kavramı, çok boyutlu olarak değerlendirilmeye başlanmıştır. Buna göre kavram; özel benlik bilinçliliği, aleni benlik bilinçliliği ve sosyal anksiyete olmak üzere üç boyuttan oluşmaktadır. Bu boyutlardan özel benlik bilinçliliği bireylerin duyguları, hedefleri ve değerleri gibi benliklerinin özel yönlerinin farkında olmalarıyla; aleni benlik bilinçliliği

bireylerin sosyal bir nesne olarak kendileri hakkında düşünmeleri ve diğerleri tarafından ulaşılabilen yönlerinin farkında olmalarıyla ilişkilidir. Sosyal anksiyete boyutu ise, aleni benlik bilinçliliği ile ilişkili olarak açıklanmış ve bireyin diğerleri tarafından nasıl değerlendirildiğine ilişkin yaşadığı kaygı olarak tanımlanmıştır (Buss, 1980; Fenigstein, 1987; Fenigstein, Scheier ve Buss, 1975). Sonraki yıllarda, özel benlik bilinçliliği ve aleni benlik bilinçliliğinin de tek boyutlu olmadığı, her birinin kendi içinde motivasyonları olduğu ve farklı iki alt boyuttan oluştuğu ileri sürülmüştür. Buna göre, özel benlik bilinçliliği; *kendini düşünme* (bireyin kendi hakkında derin ve sürekli şekilde düşünmesi) ve *içsel durumlara farkındalık* (bireyin kendine ilişkin tarafsız ve pozitif yönde gelişen farkındalığı); aleni benlik bilinçliliği ise *görünüm bilinçliliği* (kişinin fiziksel görünümüne/çekiciliğine ilişkin farkındalığı) ve *stil bilinçliliği* (kişinin kendini diğerlerine sunmaya ilişkin ilgisi) boyutlarından oluşmaktadır (Burnkrant ve Page, 1984; Cramer, 2000; Mittal ve Balasubramanian, 1987; Piliavin ve Charng, 1988; Trapnell ve Campbell, 1999). Görüldüğü gibi, özel benlik bilinçliliği bireyin kendi hakkında sürekli düşünmesi ve kendini tarafsız şekilde değerlendirmesini içerirken; aleni benlik bilinçliliği kişinin hem fiziksel görünümü hem de diğerlerine sunduğu imajı ile ilgilidir. Sözü edilen bu boyutlar alanyazında çeşitli değişkenler açısından değerlendirilmiştir. Örneğin, özel benlik bilinçliliği yüksek olan kişilerin kendilerine ilişkin değerlendirmelerinin tutarlı olduğu (Nasby, 1989); yaşamdan daha fazla doyum aldıkları ve kendilerini daha olumlu değerlendirdikleri (Newman ve Nezlek, 2017) saptanmıştır. Diğer yandan, kendi özel yönlerine odaklanan kişilerin, kendileriyle ilgili bilgileri daha iyi hatırladıkları (Turner, 1980) ve kendilerini tanıtmaları gereken durumlarda kendileri hakkında daha ayrıntılı bilgi verdikleri bildirilmiştir (Franzoi, 1983; Turner, 1978). Ayrıca, kendi içsel süreçlerine odaklanmış olan bu kişilerin, pozitif ya da negatif bir uyarıcının varlığında daha duygusal ve yoğun tepkiler verdikleri tespit edilmiştir (Scheier ve Carver, 1977). Örneğin, özel benlik bilinçliliği yüksek

olanların kendilerini öfkelendiren durumlarda daha fazla tepki verme (Scheier, 1976); komik olan uyaranlara gülme (Porterfield, Mayer, Dougherty, Kredich, Kronberg, Marsee, vd., 1988) ve cinsel uyaranlardan etkilenme (Meston, 2006) eğiliminde oldukları görülmüştür. Başka bir deyişle, kişi içsel süreçlerine ne kadar odaklanmışsa, uyarıcılar karşısında vereceği tepkinin de o kadar şiddetli olacağı söylenebilir.

Diğer bir benlik bilinçliliği boyutu olan aleni benlik bilinçliliği de pek çok değişken açısından incelenmiştir. Örneğin kendilerini sosyal bir çevrede algılayarak değerlendiren ve diğerlerinin gözündeki izlenimleriyle ilgilenen kişilerin, herhangi bir ipucu/kanıt olmasa bile, diğerleri tarafından izlenildiği duygusuna kapıldıkları görülmüştür (Fenigstein ve Vanable, 1992). Aynı zamanda bu kişilerin, kendilerini 'sahne ışıklarının altında hissettikleri (spotlight effect)' bildirilmiştir (Gilovich, Medvec ve Savitzky, 2000). Diğer bir ifadeyle, diğerleri tarafından izlenildiğini düşünen bu kişiler, içinde bulundukları ortamda dikkat odağı olduklarını düşünmekte ve adeta bir sahnedeymiş gibi hissetmektedirler. Bunun yanı sıra, aleni benlik bilinçliliği yüksek olanların diğerleri tarafından şeffaf (transparent) şekilde görüldüklerine inandıkları belirtilmektedir (Vorauer ve Ross, 1999). Öte yandan, kişilerin diğerlerine nasıl göründüğüne ilişkin yaşadıkları kaygılar görünümün ötesine kadar uzanmaktadır. Örneğin bir çalışmada, aleni benlik bilinçliliği yüksek olanların zor bir göreve hazırlanırken kendilerini engellemelerinin (kişinin diğerlerinin gözündeki yeterlik imajlarını korumak için tasarladıkları bir strateji) daha olası olduğu belirtilmiştir (Shepherd ve Arkin, 1989). Başka bir çalışmada ise aleni benlik bilinçliliği yüksek olanların benlik saygılarının, diğerleri tarafından değerli bulunduklarında ve onaylandıklarında daha yüksek olduğu belirtilmiştir (Fenigstein ve Vanable, 1992). Bu bulgulardan hareketle, kişinin kendini olumlu değerlendirmesinin kendinden çok diğerlerinden kaynaklandığı düşünülebilir.

1.3.1. Benlik Bilinçliliği ve Kendini Ayarlama

Alanyazında, özel ve aleni benlik ile kendini ayarlama arasındaki ilişkiyi ele alan az sayıda çalışma olduğu (Leary ve Allen, 2011; Monfries ve Kafer, 1994) görülmektedir. Bu az sayıdaki çalışma, aleni benlikleriyle daha fazla meşgul olan kişilerin, diğerleri tarafından gözlendiklerini düşünme, sosyal durumlarda ne olup bittiğiyle daha fazla ilgilenme ve diğerleri tarafından nasıl algılandıklarını daha fazla önemsediklerini göstermiştir. Aynı zamanda bu kişiler, sosyal dışlanmaya daha duyarlı ve diğerlerinin olumsuz değerlendirmelerine karşı daha kaygılı olma eğilimindedirler (Feningstein, 1979; Leary ve Kowalski, 1993). Bu nedenlerle, genellikle başkalarının onaylayacağı tarzda davranırlar. Örneğin, kendilerini ifade etmekten çok ortak grup fikirlerine daha fazla uyma gösterirler (Doherty ve Schlenker, 1991; Froming ve Carver, 1981). Başka bir deyişle, aleni benlik bilinçliliği yüksek olanlar, sosyal ipuçlarını gözeten ve olumsuz değerlendirilme kaygısı olan ve yüksek düzeyde kendini ayarlayan kişilerdir. Bununla birlikte, diğerleri üzerinde bıraktıkları izlenimlerin farkında olan bu kişiler, izlenimlerini kontrol etmeyle daha çok ilgilidirler ve izlenimlerini yönetmek için etkin çaba gösterirler (Scheier ve Carver, 1985; Turner, Scheier, Carver ve Ickes, 1978). Tüm bunlara ek olarak, aleni benlik bilinçliliği yüksek olanlar, duruşlarının, mimiklerinin ve diğerlerine ilettikleri izlenimlerin farkındadırlar (Gallaher, 1992) ve özellikle fiziksel görünümleriyle ilgili diğerlerinde oluşturacakları izlenimlerle ilgili kaygı duyarlar (Franzoi, 1999). Örneğin, makyaja ve giyime önem verme, bu izlenim kontrolünün sonuçlarından bazılarıdır (Miller ve Cox, 1982; Solomon ve Schopler, 1982). Tüm bu açıklamalardan hareketle, aleni benlik bilinçliliği yüksek olanların kendilerini ayarlamaya daha eğilimli oldukları düşünülebilir.

Yukarıda verilen çeşitli çalışma sonuçlarından hareketle, aleni benlik bilinçliliği yüksek olanların ‘diğeri yönelimli’ ve korumacı kendini ayarlama tarzına sahip kişiler

oldukları söylenebilir. Bu doğrultuda yapılan çalışmalar da, aleni benlik bilinçliliği yüksek olanların daha iyi görünüyor olmaktan (kazanıcı kendini ayarlama) çok, kötü görünmeme (korumacı kendini ayarlama) eğiliminde olduklarını göstermiştir. Buna göre, aleni benlik bilinçliliği arttıkça korumacı kendini ayarlama düzeyi de artmaktadır (Gabrenya ve Arkin, 1980; Miller, Omens ve Delvadia, 1991; Bruch, Hammer ve Heinberg, 1995). Öte yandan, aleni benlik bilinçliliği ile kazanıcı kendini ayarlama ilişkisinin de araştırıldığı görülmektedir. Kazanıcı kendini ayarlayanların korumacı kendini ayarlayanlara kıyasla daha özerk, sosyal olarak daha baskın, daha az kaygılı ve başarı odaklı oldukları bilinmektedir (Tunnel, 1984). Bu yönleriyle kazanıcı kendini ayarlama, korumacı kendini ayarlamadan farklılaşmaktadır. Bu doğrultuda aleni benlik bilinçliliği ile kazanıcı kendini ayarlama arasındaki ilişkiler incelendiğinde, aleni benlik bilinçliliği arttıkça kazanıcı kendini ayarlama eğiliminin azaldığı görülmüştür (Miller vd., 1991; Bruch, vd., 1995).

Buraya kadar aktarılan çeşitli araştırma sonuçları göz önünde bulundurulduğunda bu çalışmada, aleni benlik bilinçliliği arttıkça korumacı kendini ayarlama eğilimlerinin artması; kazanıcı kendini ayarlama eğilimlerinin ise azalması beklenmektedir. İzleyen bölümde, benlik bilinçliliğinin otantiklikle ilişkisine dair alanyazın bilgisine yer verilmektedir.

1.3.2. Benlik Bilinçliliği ve Otantiklik

Bireylerin, diğerleri tarafından görülen ve değerlendirilen yönlerinin mi yoksa yalnızca kendileri tarafından bilinen özel yönlerinin mi bilincinde oldukları, kendilerini otantik şekilde ortaya koyup koymayacaklarını etkilemektedir. Bu doğrultuda yapılan çalışmalar (Goldman ve Kernis, 2002; Kernis ve Goldman, 2006; Pinto vd., 2012), kişiler kendilerine özgü özelliklerinin, değerlerinin ve tutumlarının farkında oldukça (özel benlik bilinçliliğinin yüksek olması), otantiklik eğilimlerinin de arttığına işaret

etmektedir. Bu çalışmalar, kişilerin diğerleri tarafından değerlendirildiklerinin bilincinde olması durumunda (aleni benlik bilinçliliğinin yüksek olması) ise otantiklik eğilimlerinin düşük olduğunu göstermiştir. Bu çalışmalarla tutarlı şekilde, güçlü-zayıf yönlerinin, değerlerinin ve gereksinimlerinin farkında olanlar, otantik kişiler olarak değerlendirilmektedir (Avolio ve Luthans, 2006; Orange, 2002; Park, Peterson ve Seligman, 2004). Ayrıca bu kişiler, sosyal baskılara daha az boyun eğme ve kendi inançları ve tutumları doğrultusunda hareket etme (Doherty ve Schlenker, 1991) ve stres yaratan olaylardan daha az etkilenme (Suls ve Fletcher, 1985) eğilimindedirler. Kendi standartlarıyla durumsal standartlar çatıştığında, uyma davranışı göstermek yerine kendi standartlarını seçtikleri görülmüştür (Carver, 1975; Ellis ve Holmes, 1982; Froming ve Carver, 1981).

Özel benlik bilinçliliğini, ilişkisel otantiklik bağlamında inceleyen bazı çalışmalar da vardır. Örneğin, Davis ve Franzoi (1986), özel benlik bilinçliliği yüksek olan kişilerin ilişkilerinde de otantik olma; daha fazla kendilerini açma; daha empatik davranma eğilimleri olduğunu belirtmişlerdir. Fenigstein, Scheier ve Buss (1975) da, ilişkisel otantikliğin özel benlik bilinçliliği ile ilişkisini ortaya koymuşlardır. Onlara göre, özel benlik bilinçliliği yüksek olanlar aynı zamanda ilişkilerinde de otantik olma eğilimindedirler. Özetle, kişilerin kendi içsel süreçlerinin farkında olma eğilimi ne kadar yüksekse, ilişkilerinde daha açık, şeffaf ve empatik oldukları görülmektedir.

Otantikliğin ilişkisel boyutunun da incelendiği bu çalışmada, özel benlik bilinçliliği arttıkça otantiklik ve ilişkisel otantiklik eğilimlerinin artacağı; aleni benlik bilinçliliği arttıkça ise otantikliğin azalacağı beklenmektedir. Benlik bilinçliliği ile ilgili verilen tüm bu bilgilerin ardından, aşağıda bireycilik-toplulukçuluğa ilişkin ayrıntılı bir bölüm sunulmaktadır.

1.4. Bireycilik-Toplulukçuluk

Kültür, kişilerin birbirleriyle kurdukları etkileşimlerin bir ürünüdür ve benliği inşa etme sürecinde oldukça önemlidir. Bu nedenle, kişinin kendini, diğerlerini ve dünyayı nasıl değerlendireceği nasıl bir sosyokültürel bağlamda yetiştiğiyle yakından ilişkilidir (Kashima, 2000; Markus ve Kitayama, 1991). Kültürün sosyal psikolojik yapılar üzerindeki etkilerinin genellikle bireycilik-toplulukçuluk çerçevesinde incelendiği görülmektedir. Hofstede'nin (1980) 'Kültürün Sonuçları (Culture's Consequences)' kitabında ortaya koyduğu bireycilik-toplulukçuluk kavramları, temel olarak insanın diğerleriyle olan ilişkileri çerçevesinde değerlendirilmiş ve zamanla kültürlerarası çalışmalarda önem kazanmıştır. Hofstede'e (1980) göre bireycilik, bireyler arasındaki bağların gevşek olduğu, herkesin sadece kendine ve çekirdek ailesine bakmakla sorumlu olduğu kültürler için geçerliyken toplulukçuluk, insanların birbirlerine ve geniş ailesine güçlü ve sıkı bağlarla bağlı olduğu kültürler için geçerlidir. Hofstede bu boyutları farklı kültürlerde görülen birbirine zıt yapılar olarak ele almış ve kültürleri bireyci ve toplulukçu şeklinde iki kategoriye ayırmıştır. Bu doğrultuda Kuzey Avrupa, Batı Avrupa ve Kuzey Amerika kişisel benlik özelliklerini benimseyen bireyci kültürler; Asya, Afrika ve Güney Amerika kollektif benlik özelliklerini benimseyen toplulukçu kültürler olarak sınıflandırılmıştır (Fiske, Kitayama, Markus ve Nisbett, 1998). Sonraki yıllarda, kimi araştırmacılar (örn., Oyserman vd., 2002; Singelis, 1994; Uleman, Rhee, Bardoliwalla, Semin ve Toyama, 2000) kültürlerin tek bir boyutta kategorize edilmesini eleştirmiş ve bireycilik-toplulukçuluk eğilimlerinin birbirinden bağımsız ve çok boyutlu olduğunu ileri sürmüşlerdir. Bir başka deyişle, bu eğilimler birlikte var olabilmekte ve duruma bağlı olarak her kültürde bir dereceye kadar görülebilmektedir (Kağıtçıbaşı, 1997, Kim, 1994, Triandis, 1995). Örneğin, daha önceleri, toplulukçu bir kültür olarak sınıflandırılmış olan Türkiye'de (Hofstede, 1980) son yıllarda yapılan çalışmalar bireycilik-toplulukçuluk eğilimlerini bireysel düzeyde

incelemekte ve bu eğilimlerin birlikte var olduğunu göstermektedir (Göregenli, 1995; İmamoğlu ve Aygün, 2004; İmamoğlu ve Karakitapoğlu- Aygün, 1999; Kağıtçıbaşı, 2010; Karakitapoğlu-Aygün ve İmamoğlu, 2002).

Bireysel analiz düzeyinde bireycilik-toplulukçuluk eğilimlerini anlatmak üzere Triandis (1989) '*alosantrizim'* ve '*idiosantrizm'* kavramlarını ortaya atmıştır. Başka bir deyişle, bireycilik eğilimini 'ben'in diğerlerinden ayrılması şeklinde tanımlamış ve bireycilik eğilimi olanları *'idiosantrik kişiler'* olarak ifade etmiş; toplulukçuluk eğilimini ise 'ben' in diğerleriyle ilişkili olması şeklinde tanımlayarak toplulukçuluk eğilimi olanları *'alosantrik kişiler'* olarak adlandırmıştır. Ona göre '*alosantrik kişiler'*, işbirliğine, eşitliğe, sosyal desteğe ve doğruluğa eğilimliyken; *'idiosantrik kişiler'* başarı, yabancılaşma ve yalnızlığa yatkındırlar. Daha sonra kültür alanyazınında çok etkili bir isim olan Kağıtçıbaşı (1990), bu kavramlara paralel olarak *'ayrık benlik'* ve *'ilişkisel benlik'* kavramlarını kullanmıştır. Ona göre kişiler, benliğini diğerlerinden belirli sınırlarla ayrıştırabilen bağımsız kişiler olabileceği gibi, diğerleriyle esnek sınırlar içerisinde ilişkililik gösteren karşılıklı bağımlı kişiler de olabilmektedir. Kağıtçıbaşı (1997) ayrıca, bu iki benlik yapısının da birlikte bulunduğu özerk-ilişkisel benliğin varlığını ileri sürmüştür. Markus ve Kitayama (1991), bireycilerin *'bağımsız';* toplulukçuların ise *'karşılıklı bağımlı'* benlik kurgusuna sahip olduklarını öne sürmüştür. Ona göre, toplulukçuluk eğilimi yüksek olanlar kendilerini bir grubun parçası olarak görme ve davranışlarını grubun normlarıyla ve beklentileriyle uyumlu olacak şekilde ayarlama; bireycilik eğilimi olanlar ise bir grubun parçası olmama ve toplumun normlarından ve beklentilerden bağımsız hareket etme eğilimindedirler.

İdiosantrik, ayrık ve bağımsız benlik yapısına sahip olan bireyciler ile alosantrik, ilişkisel ve karşılıklı bağımlı benlik özellikleri olan toplulukçuların pek çok değişken açısından farklılaştıklarına ilişkin çalışmalar mevcuttur. Örneğin bir çalışmada,

bireycilerin kendi kişisel başarıları, görüşleri ve değerleri hakkında kendilerini olumlu hissettikleri; toplulukçuların ise bir gruba ait olma yoluyla kendilerini olumlu hissettikleri bildirilmiştir (Oyserman ve Markus, 1993). Zira, grup üyeliği toplulukluluk eğilimi yüksek olanların kimliğini oluşturan en önemli öğelerden biri olarak görülür (Hofstede, 1980; Markus ve Kitayama, 1991). Bununla birlikte toplulukçular, yakın ilişki kurdukları kişilerle uyumlu ve iyi ilişkiler yürütmeye çalışırlar; çünkü bu kişilerin yaşam doyumları ve psikolojik iyilik halleri sosyal rolleri başarılı şekilde yerine getirmelerine bağlı görünmektedir (Markus ve Kitayama, 1991; Oyserman, 1993). Ayrıca bu kişiler, kişisel hislerini doğrudan ve açık şekilde ifade eden bireycilerin aksine, duygusal olarak kendilerini ifade etmekte zorlanırlar. Duygusal ifadede görülen bu sınırlılığı, iç grup uyumunu sağlamak için bir araç olarak kullanma eğilimindedirler (Oyserman, Coon ve Kemmelmeier, 2002). Bir başka deyişle toplulukçular, kendilerini doğrudan ve açık şekilde ifade etmeleri durumunda iç gruptaki uyumun bozulacağına inanırlar. Bu nedenle, duygusal olarak kendilerini ifade etmekten kaçınırlar. Tüm bunlara ek olarak Oyserman ve arkadaşları (2002) yaptıkları geniş çaplı meta analizde, bireycilikle ilişkili (bağımsızlık, hedefler, eşsiz olma, rekabet, doğrudan iletişim, benlik bilgisi) ve toplulukçulukla ilişkili temel bazı anahtar kelimeler (ait olma, görev, ilişkililik, ahenk, tavsiye, bağlam, hiyerarşi, grup) bildirmişlerdir. Bu doğrultuda, bireycilerin bağımsız, kendilerine hedefler koyan, kendilerini eşsiz algılayan, rekabetçi, doğrudan iletişim kuran ve kendilerine ilişkin bilgi sahibi olan; toplulukçuların ise ait olma ihtiyacı ve görev sorumluluğu olan, diğerleriyle ilişkili, grup içerisinde ahenk arayan, tavsiye alan, bağlamdan etkilenen ve hiyerarşiye önem veren kişiler oldukları görülmektedir.

Tüm bu açıklamalardan yola çıkarak, son yıllarda bireycilik-toplulukçuluk eğilimlerinin Türkiye gibi kültürlerde birlikte görülebildiği ve pek çok değişken açısından farklılık gösterdiği görülmektedir (Örn., Göregenli, 1995; İmamoğlu ve

Aygün, 2004; İmamoğlu ve Karakitapoğlu- Aygün, 1999; Kağıtçıbaşı, 2010). Bu çalışmada Türkiye' nin farklı kültürel eğilimleri içinde barındırıyor olması, kendini ayarlama, otantiklik ve benlik bilinçliliğinin farklı tarzlarını çalışmayı mümkün kılmaktadır. Takip eden bölümlerde sırasıyla, bireycilik-toplulukçuluk ile bu değişkenler arasındaki ilişkilere değinen alanyazın bilgisi aktarılmaktadır.

1.4.1. Bireycilik-Toplulukçuluk ve Kendini Ayarlama

Kültürel eğilimler, diğerlerinin varlığı söz konusu olduğunda kişilerin ortamın gerektirdiklerine ne derecede uygun davranma eğiliminde olacaklarını belirlemektedir. Bu konuda yapılan araştırmalar çeşitli bulgular ortaya koymuştur. Örneğin Markus, Mullally ve Kitayama (1997), toplulukçu kültürlerde kişilerin davranışlarının bağlamsal olduğunu ve durumsal ipuçlarına uyum gösterdiklerini belirtmişlerdir. Bu çalışmanın bulgularından yola çıkarak, toplulukçu kültürlerde kendini ayarlama eğiliminin daha fazla görüldüğünü ileri sürmüşlerdir. Aynı zamanda Suh (2002), Koreliler ile Amerikalıların bireycilik-toplulukçuluk eğilimlerini karşılaştırdığı çalışmasında, Korelilerin Amerikalılardan daha fazla kendini ayarlama eğiliminde olduklarını bulmuştur. Diğer yandan, Goodwin ve Soon (1994), kültürel eğilimlerin kişilerin kendini ayarlama eğilimlerini etkilediği beklentisini test etmek için Çinliler ve İngilizleri karşılaştırmışlardır. Elde edilen sonuçlara göre, Çinlilerin kendini ayarlama eğilimleri İngilizlerden daha yüksek bulunmuştur. Bununla birlikte, kültürel farklılıklara değinen Snyder (1974) da Japonların Amerikalılardan daha fazla kendini ayarlama eğilimi gösterdiklerini öne sürmüştür. Tüm bunlara ek olarak, güncel çalışmalar da toplulukçuların bireycilik eğilimi olanlara göre kendini ayarlama eğilimlerinin daha yüksek olduğunu göstermektedir (Church vd., 2006; Delvecchio, Mabilia, Miconi, Chirico ve Li, 2015). Bu anlatılanlar ışığında, diğerlerinin beklentilerini önemseyen ve onlardan etkilenen toplulukçuluk eğilimi yüksek olanların diğerlerinin beklentilerinden

etkilenmeyen bireycilik eğilimi yüksek olanlara kıyasla kendilerini ortamın gerektirdiklerine göre ayarlama eğilimlerinin daha yüksek olduğu anlaşılmaktadır.

Kültürel eğilimler aynı zamanda kendini ayarlama tarzları (korumacı ve kazanıcı kendini ayarlama) açısından da incelenmiştir. Örneğin, bireycilik-toplulukçuluk eğilimlerinin kendini ayarlama tarzlarına göre değişmesi beklenen bir çalışmada, Amerikalılar, Koreliler ve Japonlar karşılaştırılmıştır. Çalışma sonuçlarına göre, Amerikalıların kazanıcı kendini ayarlama eğilimleri, Korelilerin ve Japonların ise korumacı kendini ayarlama eğilimleri yüksek bulunmuştur (Gudykunst, Yang ve Nishida, 1987). Diğer bir çalışmada ise, İngilizler ve Çinliler kendini ayarlama tarzları açısından değerlendirilmiştir. Buna göre, İngilizlerin kazanıcı; Çinlilerin ise korumacı şekilde kendilerini ayarladıkları görülmüştür (Gudykunst, Gao ve Franklyn-Stokes, 1996). Bu çalışmaların bulguları, kendi merkezli ve bağımsız kişilerin ödül/sosyal onay arama (kazanıcı kendini ayarlama) eğilimlerinin; karşılıklı bağımlı olan kişilerin ise sosyal olarak reddedilmekten kaçınma (korumacı kendini ayarlama) eğilimlerinin daha yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Yukarıda bahsedilen çalışma bulgularıyla çelişen araştırma sonuçlarının da olduğu görülmektedir. Örneğin Hofstede ve McCrae'ın (2004) çalışmalarında, bireycilik eğilimi olanların kazanıcı kendini ayarlama eğilimlerinin yüksek olduğu görülmüş; ancak toplulukçuluk ile korumacı kendini ayarlama arasında bir ilişkiye rastlanmamıştır. Ayrıca, başka bir çalışmada, Malezyalılar ve Avustralyalılar kendini ayarlama puanları yönünden karşılaştırılmıştır. Sonuçlar, Malezyalıların kendilerini daha fazla kazanıcı şekilde ayarladıklarını; Avustralyalıların ise korumacı şekilde ayarladıklarını göstermiştir (Schumaker ve Barraclough, 1989). Sonuç olarak, bireycilik ve toplulukçuluk eğilimlerinin kendini ayarlama tarzları açısından değerlendirilmesinin, kendini ayarlamanın toplam puanını değerlendiren çalışmalara göre daha ayrıntılı

bilgiler vereceği söylenebilir. Bu çalışmada, bireycilik eğilimi olanların kazanıcı kendini ayarlama eğilimlerinin; toplulukçuluk eğilimi olanların ise korumacı kendini ayarlama eğilimlerinin yüksek olacağı beklenmektedir. Takip eden bölümde, bireycilik-toplulukçuluk eğilimleri ile otantiklik ilişkisini inceleyen alanyazın bilgisi sunulmaktadır.

1.4.2. Bireycilik-Toplulukçuluk ve Otantiklik

Önceleri, otantikliğin kültürel normların etkisinde kalmadan gerçekleşebileceği öne sürülürken (Taylor ve Brown, 1988) günümüzde, kültürel normlarla eşleşen özellikler gösteren kişilerin otantiklik eğilimlerinin daha yüksek olacağı ileri sürülmektedir (Fulmer ve ark., 2011; Markus ve Kitayama, 2010; Sherman, Nave ve Funder, 2012). Bu da, otantikliği kültürel bağlamda değerlendirmeye olanak sağlamaktadır. Otantiklik, her kültürde görülen bir eğilim olarak değerlendirilmekle birlikte kültürlerarası farklılıklar açısından da incelenmiştir. Örneğin kimi araştırmacılar, otantikliği toplulukçu kültürlerde bireyci kültürlerdeki kadar önemli bir ihtiyaç olarak görmemiş ve toplulukçuluk eğilimi olanların sosyal çevrelerinden bağımsız olarak ele alınamayacağını ileri sürmüşlerdir (Markus ve Kitayama, 1991; Triandis, 1989). Benzer şekilde, toplulukçuluk eğilimi olanların otantik olmaktan daha çok diğerlerinin beklentilerine göre davranma eğilimi gösterdiklerini öne süren başka çalışmalar da mevcuttur (Heine, Lehman, Markus ve Kitayama, 1999; Suh, 2002; Triandis, 1989). Bu görüşlerden hareketle yapılan güncel bir çalışmada, İngiliz, Amerikalı ve Rus katılımcıların otantiklik düzeyleri incelenmiş ve İngiliz ve Amerikalı katılımcıların Ruslara göre daha fazla otantiklik eğilimi gösterdikleri görülmüştür (Robinson, Lopez, Ramos ve Nartova-Bochaver, 2012). Son zamanlarda yürütülen başka bir çalışma ise Amerika örnekleminin otantiklik puanlarının Hindistan, Çin ve Singapur örneklemlerine göre daha yüksek olduğunu göstermiştir. Ayrıca Amerika

örnekleminin ardından, sırasıyla Hindistan, Çin ve Singapur örneklemlerinin otantiklik puanlarında düşüş görülmüştür (Slabu, Lenton, Sedikides ve Bruder, 2014). Tüm bu çalışma bulguları değerlendirildiğinde, bireycilik eğilimi arttıkça otantiklik eğiliminin arttığı; toplulukçuluk eğilimi arttıkça ise otantiklik eğiliminin azaldığı anlaşılmaktadır.

Otantiklik kavramının bireyci kültürel örüntü içerisinde şekillenmiş olduğunu ileri süren çalışmaların aksine, kavramın toplulukçu kültürler için de geçerli bir yapı olduğu kabul edilmektedir (Aydoğan, Özbay ve Büyüköztürk, 2017; İlhan ve Özdemir, 2013; İmamoğlu, Günaydın ve Selçuk, 2011). Buradan, batının bağımsızlık değerini benimsemeyen farklı kültürlerdeki kişilerin de otantikliği deneyimledikleri anlaşılmaktadır. Buna göre, otantiklik eğilimi sadece bireyci kültürlerde değil toplulukçu kültürlerde de temel bir ihtiyaçtır. Toplulukçu bireylerde otantiklik, özellikle ilişkiler bağlamında görülmektedir. Örneğin, Cross, Gore ve Morris (2003) ilişkisel benlik eğilimi yüksek olanların otantiklik eğilimlerinin daha yüksek olduğunu; Leary (2003) ise kişilerin diğerleriyle etkileşim halinde olduğunda ve diğerleri tarafından kabul edildiğinde otantik hissettiklerini ileri sürmüşlerdir. Tüm bunlarla birlikte, ilişkisel otantiklik ile kültürel eğilimlerin ilişkisini inceleyen çalışmaların çok az olduğu görülmektedir.

Yukarıda anlatılan bulgular dikkate alınarak bu çalışmada, bireycilik eğilimi yüksek olanların otantiklik eğilimlerinin, toplulukçuluk eğilimi yüksek olanların ise ilişkisel otantiklik eğilimlerinin daha yüksek olması beklenmektedir. Takip eden bölümde, bireycilik-toplulukçuluk eğilimlerinin benlik bilinçliliği ile ilişkilerine yer verilmiştir.

1.4.3. Bireycilik-Toplulukçuluk ve Benlik Bilinçliliği

Bu bölümde, kişilerin bireycilik ve toplulukçuluk eğilimlerine sahip olmalarının özel ve aleni benlik bilinçliliği üzerindeki etkisi incelenmektedir. Bu konuda pek çok

çalışmanın yapıldığı ve çeşitli bulgulara rastlanıldığı görülmektedir. Kimi çalışmalar, aleni benlik bilinçliliği yüksek olan kişilerin diğerlerinin beklentilerine daha fazla duyarlılık gösterme ve uyma eğiliminde olduklarını (Briggs, 1982); özel benlik bilinçliliği yüksek olanların ise uyma eğilimlerinin daha düşük olduğunu tespit etmiştir (Froming ve Carver, 1981). Oyserman'ın (1993) çalışması da toplulukçuluk eğilimi yüksek olanların aleni benlik bilinçliliği; bireycilik eğilimi yüksek olanların ise özel benlik bilinçliliği düzeylerinin daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bu doğrultuda, diğerlerinin beklentilerini önemseme, onay görmeye önem verme ve uyma gibi davranışlarla ilişkili olan toplulukçuluk eğiliminin aleni benlik bilinçliliği; özerk ve kendi yönelimli olma gibi özelliklerle ilişkili olan bireycilik eğiliminin ise özel benlik bilinçliliği ile ilişkili olabileceği düşünülebilir.

Toplulukçuluk eğilimi yüksek olanların daha fazla aleni benlik bilinçliliği gösterdiklerini iddia eden çalışmaların aksine Gudykunst, Yang ve Nishida (1987), Amerikalıları, Korelileri ve Japonları karşılaştırdıkları çalışmalarında, Amerikalıların, Japonlar ve Korelilerden daha fazla aleni benlik bilinçliliği gösterdiklerini öne sürmüşlerdir. Aynı zamanda, çalışmada özel benlik bilinçliliği de değerlendirilmiş ve Japonların özel benlik bilinçliliği eğilimlerinin Korelilerden daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu sonuçlara göre, bireycilik eğilimi arttıkça aleni benlik bilinçliliği; toplulukçuluk eğilimi arttıkça ise özel benlik bilinçliliği artmaktadır. Bunun yanı sıra, son zamanlarda gerçekleştirilen bazı çalışmalar (Örn., Delvecchio vd., 2015; Laudani, Giovanni, Lo Cascio, Pace ve Cacioppo, 2014) benlik bilinçliliği eğilimlerini incelemek üzere, Çinliler ve İtalyanları karşılaştırmıştır. Sonuçlar, özel benlik bilinçliliğinin hem İtalyanlar hem de Çinliler için önemli olduğunu; aleni benlik bilinçliliğinin ise Çinlilerde görülme eğiliminin daha yüksek olduğunu göstermiştir. Bu sonuçlara göre, bireycilik eğilimi arttıkça özel benlik bilinçliliğinin; toplulukçuluk eğilimi arttıkça ise hem özel benlik bilinçliliğinin hem de aleni benlik bilinçliliğinin arttığı söylenebilir.

Görüldüğü üzere kültürel eğilimlerin özel ve aleni benlik bilinçliliği üzerindeki etkisine ilişkin bir dizi araştırma yapılmış ve çeşitli sonuçlar elde edilmiştir. Türkiye gibi hem bireyci hem de toplulukçu özellikler gösteren bir ülkede yapılan bu çalışmada, bireycilik eğilimi yüksek olanların özel benlik bilinçliliği; toplulukçuluk eğilimi yüksek olanların ise hem özel hem de aleni benlik bilinçliliği eğilimlerinin yüksek olacağı beklenmektedir.

1.5. Çalışmanın Amacı ve Önemi

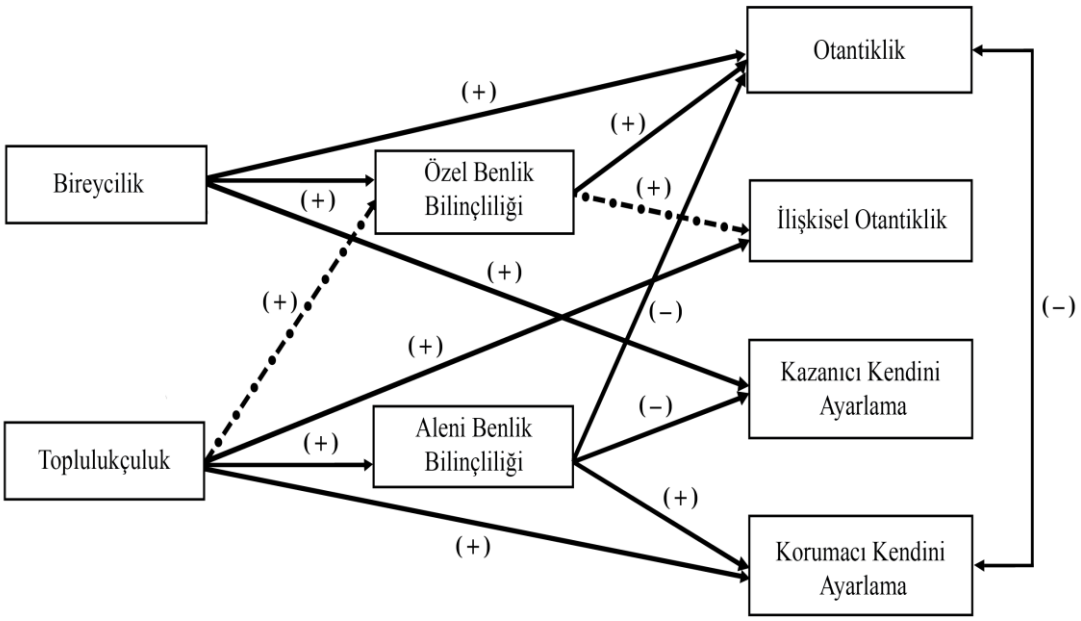
Bu çalışmanın üç amacı vardır. İlk olarak, otantiklik ile korumacı kendini ayarlama arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. İkinci amaç, bireycilik ve toplulukçuluğun otantiklik ve korumacı kendini ayarlama üzerindeki doğrudan etkisini incelemek; üçüncü amaç ise, bu etki üzerinde benlik bilinçliliğinin aracı rolünü test etmektir.

İlgili yazında, kendini ayarlama kuramının öncüsü olan Snyder'in (1974) kendini ayarlama kavramını tek boyutlu olarak değerlendirdiği görülmüştür. Bu çalışmada ise, Türkiye'de daha önce tek boyutlu olarak çalışılmış olan kendini ayarlama kavramı, korumacı kendini ayarlama ve kazanıcı kendini ayarlama olmak üzere iki boyutlu olarak ele alınmıştır. Bu ele alış şekli, kendini ayarlamanın iki ayrı tarzı olduğunu vurgulamak açısından önemlidir. Buna göre, bireyler ya sosyal onay/ödül kazanmak için etkin olarak ortama uygun şekilde kendilerini ayarlar ya da sosyal olarak reddedilmekten/başarısızlıktan kaçınmak için pasif şekilde bir uyma gösterirler. Bu nedenle, korumacı şekilde kendini ayarlayan kişilerin kendi değerleri, tutumları ve istekleri doğrultusunda davranan otantik kişiler olmadığı düşünülebilir. Bu doğrultuda, bu çalışmada ilk amaç korumacı kendini ayarlama ile otantiklik arasındaki ilişkiyi incelemek olmuştur. Çalışmada, kazanıcı kendini ayarlama ile otantikliğe dair ise denence oluşturulmamıştır. Nitekim, alanyazında kazanıcı kendini ayarlama sıklıkla

çalışılmıştır. Bu çalışmada ise amaç, korumacı kendini ayarlama boyutunun da varlığının tespit edilmesi ve diğer değişkenlerle ilişkisinin incelenmesidir. Bu nedenle, korumacı kendini ayarlama üzerinde önemle durulmaktadır. Çalışmayı özgün kılan yanlardan biri de budur.

Diğer yandan, kendini ayarlama ve otantikliği etkileyen bir değişken olarak bireycilik ve toplulukçuluk ele alınmak istenmiştir. Özellikle, bireycilik ve toplulukçuluk eğilimlerinin birlikte görüldüğü Türkiye örnekleminde bu çalışmanın yürütülmesi çalışmanın diğer bir önemini yansıtmaktadır. Bu doğrultuda elde edilecek sonuçların, kendini ayarlama tarzlarını ve otantikliği daha iyi kavramaya olanak sağlayacağı düşünülmektedir. Ayrıca, çalışmada otantiklik hem kişisel düzeyde hem de ilişkisel düzeyde ele alınmıştır. Yazında sıklıkla kişisel düzeyde ele alınan otantikliğin bu çalışmada ilişkisel otantiklik yönünün de incelenmekte olması, çalışmanın diğer bir önemine işaret etmektedir.

Son olarak çalışmada, bireycilik-toplulukçuluk ile otantiklik ve kendini ayarlama arasındaki ilişkide benlik bilinçliliğinin aracı rolünü incelemek hedeflenmiştir. Nitekim, kişinin kendine odaklanma eğilimi yetiştiği sosyokültürel ortamdan etkilenebileceği gibi kendini ne şekilde yaşayacağı ve diğerlerine göstereceğini de belirlemektedir. Bu nedenlerle, bireylerin kendilerinin özel yönlerinin ya da diğerlerine açık olan yönlerinin bilincinde olmalarının bu değişkenler arasında ayrı ayrı aracılık etkilerine yol açacağı düşünülmektedir. Bu doğrultuda, tüm bu doğrudan ve dolaylı etkiler birlikte değerlendirilerek bir model ortaya konulmuştur. Bu çalışmada temel amaç, bu modeli test etmektir. Şekil 1.1.'de verilmiş olan çalışma modelinin yurt içi ve yurt dışı yazında incelenmemiş olması da bu çalışmanın özgünlüğünü ve önemini göstermektedir.

Şekil 1.1. Çalışmada önerilen kavramsal model

Not: Özel benlik bilinçliliğinin, bireycilik ile otantiklik ve toplulukçuluk ile ilişkisel otantiklik arasındaki aracı rollerinin net bir ayrımı için noktalı kesik çizgi kullanılmıştır.

1.6. Çalışmanın Denenceleri

Çalışmanın amaçları doğrultusunda oluşturulmuş olan denenceler, ilk olarak doğrudan etkiler ve ardından dolaylı etkiler olmak üzere aşağıdaki gibi sıralanmıştır.

Denence 1: Otantiklik ile korumacı kendini ayarlamanın ilişkili olması beklenmektedir.

Denence 2: Bireycililiğin otantikliği yordaması beklenmektedir.

Denence 3: Bireyciliğin kazanıcı kendini ayarlamayı yordaması beklenmektedir.

Denence 4: Toplulukçuluğun ilişkisel otantikliği yordaması beklenmektedir.

Denence 5: Toplulukçuluğun korumacı kendini ayarlamayı yordaması beklenmektedir.

Denence 6: Bireycilik ve otantiklik arasındaki ilişkide özel benlik bilinçliliğinin aracı bir rol oynayacağı beklenmektedir.

Denence 7: Toplulukçuluk ve ilişkisel otantiklik arasındaki ilişkide özel benlik bilinçliliğinin aracı bir rol oynayacağı beklenmektedir.

Denence 8: Toplulukçuluk ve korumacı kendini ayarlama arasındaki ilişkide aleni benlik bilinçliliğinin aracı bir rol oynayacağı beklenmektedir.

Denence 9: Toplulukçuluk ile kazanıcı kendini ayarlama arasındaki ilişkide aleni benlik bilinçliliğinin aracı bir rol oynayacağı beklenmektedir.

Denence 10: Toplulukçuluk ile otantiklik arasındaki ilişkide aleni benlik bilinçliliğinin aracı bir rol oynayacağı beklenmektedir.

2. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu çalışma, ilişkisel bir araştırma yöntemi ile yürütülmüştür. Bu bölümde, çalışmaya ilişkin katılımcı bilgisi, kullanılan veri toplama araçları ve uygulanan işlem ile ilgili bilgiler yer almaktadır.

2.1.Katılımcılar

Çalışmanın katılımcılarını Adnan Menderes Üniversitesi'nin farklı fakülte ve bölümlerine devam etmekte olan 674 kişi oluşturmaktadır. Katılımcılara kolaylıkla bulunabilen örnekleme tekniği (convenience sampling) ile ulaşılmıştır. 425 (%66)'i kadın ve 218 (%34)'i erkek olan katılımcılar, 17-28 yaş aralığındadır ve yaş ortalamaları 20.27 (s=2.07)'dir. Katılımcılardan yaşamlarının ilk 18 yılını nerede geçirdiklerine dair istenen bilgi doğrultusunda, 228 (%35)'i büyükşehir; 296 (%40)'sı şehir; 56 (%9)'sı kasaba ve 63 (%10)'ü köy yanıtını vermiştir.

2.2.Veri Toplama Araçları

Çalışmada, veri toplama araçları olarak Kişisel Bilgi Formu (Bkz. Ek 1), Otantiklik Ölçeği (Bkz. Ek 2), Benlik Bilinçliliği Ölçeği (Bkz. Ek 3), Kısa INDCOL Ölçeği (Bkz. Ek 4) ve Kendini Ayarlama Ölçeği (Bkz. Ek 5) kullanılmıştır. Çalışmanın bu bölümünde, söz konusu veri toplama araçları tanıtılmaktadır.

2.2.1. Kişisel Bilgi Formu

Kişisel Bilgi Formu'nda, katılımcılara ilişkin cinsiyet, yaş, öğrenim gördükleri bölüm ve en uzun süre yaşadıkları yer gibi kişisel bilgiler yer almaktadır. Kişisel Bilgi Formu Ek 1'de sunulmuştur.

2.2.2. Otantiklik Ölçeği (OÖ)

Otantiklik Ölçeği (Authenticity Scale), kişilerin otantiklik eğilimlerini ölçmek amacıyla Kernis ve Goldman (2006) tarafından geliştirilmiş ve yedili likert tipinde (1= Hiç Katılmıyorum, 7= Tamamen Katılıyorum) 45 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin otantik davranış, ilişkisel otantiklik, yansızlık ve farkındalık olmak üzere dört faktörden oluştuğu ve geçerli bir yapıya sahip olduğu bulunmuştur.

Türkçe'ye uyarlama çalışması, İmamoğlu, Günaydın ve Selçuk (2011) tarafından yapılan OÖ'nün Türkçe formu da yedili likert tipindedir (1= Hiç Katılmıyorum, 7= Tamamen Katılıyorum) ve 27 maddeden oluşmaktadır. Uyarlanan ölçek, özgün ölçekle benzer şekilde dört faktörden oluşmaktadır ve faktörler *İlişkisel Otantiklik* (8 madde, α: .77; Örn.: 'Genelde yakın olduğum kişilerin gerçekte nasıl biri olduğumu anlamalarına çok önem veririm.'), *Yansızlık* (7 madde, α: .77; Örn.: 'Kendimi eleştirel bir gözle görmek benim için çok zordur.'), *Farkındalık* (6 madde, α: .76; Örn.: 'Yaptığım şeyleri neden öyle yaptığımı çok iyi bilirim.' ve *Otantik Davranış* (6 madde, α: .66; Örn.: 'Başkaları beni bu yüzden eleştirse veya reddetse bile kişisel değerlerimle tutarlı davranmaya çalışırım.') olarak adlandırılmıştır. Ölçekte 12 madde (1, 6, 7, 9, 10, 12, 14, 16, 21, 22, 23, 26 numaralı maddeler) ters olarak puanlanmaktadır.

Daha önce belirtildiği gibi bu çalışmada, OÖ'nün *Yansızlık, Farkındalık ve Otantik Davranış* boyutları 'otantiklik' adı altında tek bir boyut olarak ele alınmıştır. Çalışmada ele alınan ikinci boyut ise 'ilişkisel otantiklik'tir. Bu çalışmadan elde edilen Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı 'ilişkisel otantiklik' boyutu için α: .71, 'otantiklik' boyutu için ise α: .78 olarak hesaplanmıştır. Puanların yüksek olması, ilgili boyuttan alınan puanların arttığı anlamına gelmektedir. Ölçek formu Ek 2'de sunulmuştur.

2.2.3. Benlik Bilinçliliği Ölçeği (BBÖ)

Benlik Bilinçliliği Ölçeği (Self-Consciousness Scale), benlik bilinçliliğinin çeşitli boyutlarını ölçmek üzere öncelikle Feningstein ve arkadaşları (1975) tarafından geliştirilmiş, sonrasında ise Mittal ve Balasubramanian (1987) tarafından yeniden gözden geçirilmiştir. Türkçe uyarlaması Akın, Abacı ve Öveç (2007) tarafından yapılan BBÖ, 19 maddeden oluşmaktadır ve beşli likert tipindedir (1=Hiç Katılmıyorum, 5=Tamamen Katılıyorum). Hem özgün ölçek hem de uyarlanan ölçek maddeleri 4 faktörde toplanmıştır. Bu faktörler, *Kendini Düşünme* (4 madde, α: .84; Örn.: 'Kendi hakkımda çok düşünürüm.', *İçsel Öz- Farkındalık* (4 madde, α: .87; Örn.: 'Genellikle kendimin farkındayım.'), *Stil Bilinçliliği* (4 madde, α: .89; Örn.: 'Yapacağım işleri ne şekilde yapacağıma ilişkin kaygı yaşarım.'), *Görünüm Bilinçliliği* (3 madde, α: .91; Örn.: 'Evden ayrılmadan önce yaptığım en son şeylerden birisi aynaya bakmaktır.') ve *Sosyal Anksiyete* (4 madde, α: .87; Örn.: 'Bir grup önünde konuşurken kendimi gergin hissederim.' olarak adlandırılmıştır. Feningstein ve arkadaşları (1975) stil bilinçliliği ve görünüm bilinçliliği puanlarının toplamının 'aleni benlik bilinçliliği'; kendini düşünme ve içsel öz-farkındalık puanlarının toplamının ise 'özel benlik bilinçliliği' olarak değerlendirilebileceğini öne sürmüşlerdir.

Bu çalışmada, Feningstein'in (1979) önerisinden yola çıkarak 'özel benlik bilinçliliği' ve 'aleni benlik bilinçliliği' puanları hesaplanmıştır. Bu çalışmadan elde edilen Cronbach alfa iç tutarlılık değerleri 'özel benlik bilinçliliği' boyutu için α: .65, 'aleni benlik bilinçliliği' boyutu için α: .61 olarak hesaplanmıştır. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Puanların yüksek olması ilgili boyuttan alınan puanların da arttığını göstermektedir. Ölçek formu Ek 3'te sunulmuştur.

2.2.4. Bireycilik-Toplulukçuluk Ölçeği (INDCOL Ölçeği)

Bireycilik-Toplulukçuluk Ölçeği (Individualism-Collectivism Scale), kişilerin kültürel eğilimlerinin bireycilik yönünde mi yoksa toplulukçuluk yönünde mi olduğunu belirlemek amacıyla Singelis ve arkadaşları (1995) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin Türkçe'ye uyarlama çalışması, öncelikle Wasti ve Erdil (2007) tarafından yapılmış; ardından intihar davranışının kültürel eğilimlerle ilişkisinin araştırıldığı bir diğer çalışmada (Eskin, 2013) ölçeğin 10 maddelik kısa formu oluşturulmuştur. Eskin (2013)'in uyarladığı Kısa INDCOL Ölçeği'nde *Bireycilik* (Örn.: 'Başkalarından farklı olmak benim için önemlidir.') ve *Toplulukçuluk* (Örn.: 'Başka bir insanın ödül alması beni gururlandırır.') boyutlarıyla ilişkili 5' er madde yer almaktadır. Tüm maddeler likert tipi beşli bir derecelendirme (1=Hiç Katılmıyorum, 5=Tamamen Katılıyorum) üzerinden puanlanmaktadır ve Cronbach alfa değerleri bireycilik boyutu için α: .62, toplulukçuluk boyutu için ise α: .63 olarak hesaplanmıştır.

Bu çalışmada, Eskin (2013) tarafından uyarlanan kısa form kullanılmış ve Cronbach alfa değerleri bireycilik alt boyutu için α: .66, toplulukçuluk alt boyutu için α: .57 olarak hesaplanmıştır. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Puanların yüksek olması ilgili boyuttan alınan puanların da arttığına işaret etmektedir. Ölçek formu Ek 4'te sunulmuştur.

2.2.5. Kendini Ayarlama Ölçeği (KAÖ)

Kendini Ayarlama Ölçeği (Self-Monitoring Scale), kişilerin kendilerini ayarlama eğilimlerinin hangi düzeyde olduğunu belirlemek amacıyla Snyder (1974) tarafından geliştirilmiştir. Ölçeğin özgün formu, 25 maddeden oluşmakta ve her bir madde doğru-yanlış şeklinde cevaplanmaktadır. Özgün ölçek, tek bir toplam puan alınarak değerlendirilmiştir. KAÖ'nün Türkçe'ye uyarlama çalışması, Bacanlı (1990) tarafından yapılmıştır. 20 madde olarak yeniden gözden geçirilen ölçeğin Cronbach alfa

iç tutarlık katsayısı α: .63 olarak hesaplanmıştır. Özgün ölçekle benzer şekilde, uyarlanan ölçek de tek bir toplam puan alınarak değerlendirilmiştir.

Kendini Ayarlama Kuramı'nın öncüsü Snyder'ın (1974) tek boyutlu olarak değerlendirdiği KAÖ, çok boyutlu olduğu yönünde eleştirilmiştir (John, Cheek ve Klohnen, 1996; Lennox, 1988; Lennox ve Wolfe, 1984). Özellikle son dönem araştırmacıları, ölçeğin faktör yapılarını incelemekte ve ölçeğin iki ayrı boyuttan oluştuğunu iddia etmektedirler (Laux ve Renner, 2002; Wilmot vd., 2015; Wilmot vd., 2016). Bu boyutlar *Kazanıcı Kendini Ayarlama* ve *Korumacı Kendini Ayarlama* olarak adlandırılmaktadır. Kendini ayarlama farklı iki motivasyonla gerçekleşmektedir. Buna göre, kişinin reddedilme, başarısızlık ve kötü görünme durumlarından kaçınması şeklinde görülen kendini ayarlama tarzı 'korumacı kendini ayarlama'; sosyal ödül ve onay kazanmak için etkin bir çaba göstererek kendini ayarlama tarzı ise 'kazanıcı kendini ayarlama' boyutuna karşılık gelmektedir.

Bu çalışmada, kendini ayarlama bu tarzlar çerçevesinde ele alındığından, Bacanlı (1990) tarafından tek boyutlu olarak uyarlanan KAÖ'nün faktör yapılarını incelemek ve bu iki boyutu tespit etmek amacıyla psikometrik bir inceleme yapılmıştır.

2.2.5.1. KAÖ'nün Geçerlik ve Güvenirlik Çalışması

Kendini ayarlama tarzlarını (korumacı kendini ayarlama ve kazanıcı kendini ayarlama) tespit etmek amacıyla bir uyarlama çalışması yürütülmüştür. Bu doğrultuda ilk olarak, KAÖ'nün yapı geçerliğini test etmek üzere, açımlayıcı faktör analizi ve doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Ardından, ölçüt geçerliğini test etmek amacıyla, kendini ayarlama boyutlarının Beş Faktör Kişilik Envanteri (Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002) ile ilişkisi incelenmiştir. İkinci olarak, KAÖ'nün güvenirliğine ilişkin bilgiler ise Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı ve test-tekrar test güvenirlik katsayısı hesaplanarak değerlendirilmiştir. Ölçeğin test-tekrar test güvenirliğini

incelemek amacıyla, toplam 100 kişiye uygulama yapılmış; ikinci uygulama ise ilk uygulamadan iki hafta sonra tekrarlanmıştır.

Bu bölümde, KAÖ'nün geçerlik ve güvenirlik çalışmasında yer alan katılımcılara ilişkin bilgiler, kullanılan veri toplama araçları, işlem ve ilgili analiz sonuçları sunulmaktadır.

2.2.5.1.1. Katılımcılar

Çalışmanın katılımcılarını Adnan Menderes Üniversitesi'nin farklı fakülte ve bölümlerine devam eden 240 (%74.3)'ı kadın ve 83 (%25.7)'ü erkek toplam 323 kişi oluşturmuştur. Katılımcıların yaşları 17 ve 27 arasında değişmektedir ve yaş ortalamaları 20.42 (ss=1.96)'dir. Analizleri uygulamadan önce verileri analize hazır hale getirmek amacıyla, tespit edilen kayıp (missing) veriler (32 veri) ortalama puanlara dönüştürülerek uyarlanmıştır. Uç değerleri belirlemek için ise ölçek puanlarının z değerleri hesaplanmış ve -3.29> z > 3.29 aralığındaki değerlerin dışında kalan 23 katılımcı uç değer olarak kabul edilerek örneklem dışında tutulmuştur. Böylece araştırma kapsamındaki tüm analizler 300 katılımcı üzerinden yürütülmüştür.

2.2.5.1.2. Veri Toplama Araçları

Bu bölümde, uyarlama çalışmasında kullanılan Kişisel Bilgi Formu ve Beş Faktör Kişilik Envanteri hakkında bilgi verilmektedir.

2.2.5.1.2.1.Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların yaş, cinsiyet, öğrenim gördükleri bölüm ve en uzun süre yaşadıkları yer bilgilerinin yer aldığı kişisel bilgi formu oluşturulmuştur.

2.2.5.1.2.2. Beş Faktör Kişilik Envanteri

KAÖ'nün ölçüt geçerliğini test etmek amacıyla Somer, Korkmaz ve Tatar (2002) tarafından geliştirilen Beş Faktör Kişilik Envanteri'nin kısa formu kullanılmıştır. Ölçek, dışadönüklük (25 madde, α: .82), gelişime açıklık (10 madde, α: .71), duygusal tutarsızlık (27 madde: α: .86), yumuşak başlılık (12 madde, α: .81) ve öz-denetim/sorumluluk (11 madde, α: .67) olmak üzere 5 faktörden ve toplam 85 maddeden oluşmaktadır. Ölçek, beşli likert tipinde (TU=Tamamen Uygun, BU=Biraz Uygun, ?=Kararsızım, PUD=Pek Uygun Değil, HUD=Hiç Uygun Değil) değerlendirilmektedir. Bu çalışmadaki Cronbach alfa güvenirlik katsayıları 'dışadönüklük' boyutu için .74, 'gelişime açıklık' boyutu için .78, 'duygusal tutarsızlık' boyutu için '72', 'yumuşak başlılık' boyutu için .80 ve 'özdenetim/sorumluluk' boyutu için .73 olarak hesaplanmıştır. Ölçekte ters puanlanan madde bulunmamaktadır. Ölçek formu Ek 6'da sunulmuştur.

2.2.5.1.3. İşlem

Öncelikle, katılımcıların çalışma hakkında bilgilendirilmesi ve onaylarının alınması için bilgilendirilmiş onam formu hazırlanmıştır. Ön sayfasında bilgilendirilmiş onam formu bulunan anketler öğrencilere sınıf ortamında gruplar halinde verilmiştir. Anket formunda sırasıyla, Kişisel Bilgi Formu, Kendini Ayarlama Ölçeği ve Beş Faktör Kişilik Envanteri yer almaktadır. Anketlerin doldurulması yaklaşık olarak 10 dakika sürmüştür.

2.2.5.1.4. KAÖ'nün Geçerliğine İlişkin Bulgular

Ölçeğin yapı geçerliğine ilişkin bilgi edinmek amacıyla ilk olarak, açımlayıcı faktör analizi ve ardından doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Son olarak, ölçeğin ölçüt geçerliği incelenmiştir.

Açımlayıcı Faktör Analizi Bulguları

KAÖ'nün faktör yapılarını belirlemek üzere varimaks eksen döndürmeli temel bileşenler analizi uygulanmıştır. Örneklem büyüklüğünün faktör analizi için uygun olup olmadığını gösteren Kaiser-Meyer-Olkin (KMO) katsayısı .66 olarak tespit edilmiştir. KMO katsayısı için alt sınırın .50 olarak kabul edildiği göz önüne alındığında verilerin faktör analizi için yeterli olduğu söylenebilir (Field, 2000). Öte yandan, Bartlett küresellik testinin anlamlılık düzeyi (X^2=297.58, s.d. =66, p<.001) de verilerin faktör analizine uygun olduğunu göstermektedir.

Herhangi bir faktör sayısı belirlemeksizin yapılan ilk analizin, varyansın % 57.53'ünü açıklayan, özdeğerleri 1'in üzerinde olan 5 faktörle sonuçlandığı görülmüştür. Faktör sayısına karar verilirken özdeğerler, özdeğerlerin grafik dağılımı (scree plot), bir faktörde yer alan madde sayısı, maddelerin birden fazla faktöre yük verip vermemesi ve kuramsal nedenler göz önünde bulundurulmaktadır (Gorsuch, 1983; Kline, 1994; Tabachnick ve Fidell, 2007). Bu doğrultuda, özdeğerlerin ilk 2 faktörden sonra düşük ve yaklaşık olarak aynı olması, özdeğerlerin grafik dağılımında birinci ve ikinci faktörde belirgin bir düşüş görülmesi, bir faktörde 3 ve 3'ten daha az madde bulunması, birçok maddenin birden fazla faktöre .30 ve üzerinde yük vermesi ve beklenen faktör sayısının kuramsal yapıda iki olması ölçütleri değerlendirildiğinde, analizin iki faktör olarak tekrarlanması anlamlı görülmüştür.

Bu amaç doğrultusunda, veriler iki faktöre zorlandığında, ölçek maddelerinin .40 ve üzerinde faktör yüklerinin olması ölçütü göz önüne alınmıştır. Bu doğrultuda, .40'ın altında yük değeri veren maddeler (17, 18, 10, 19, 20, 11, 7, 9) analiz dışı bırakılmıştır. Analiz sonuçları, ölçeğin iki faktörlü yapıya uygun olduğunu göstermiştir. Bu faktörler özgün kullanımlarındaki gibi 'Kazanıcı Kendini Ayarlama' ve 'Korumacı

Kendini Ayarlama' olarak isimlendirilmiş ve toplam varyansın % 31.94'ünü açıklamıştır. KAÖ'nün açımlayıcı faktör analizi sonuçları Çizelge 2.1'de gösterilmiştir.

Çizelge 2.1. Kendini Ayarlama Ölçeği'nin Açımlayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Maddeler	**Kazanıcı KA**	**Korumacı KA**
5.İyi bir oyuncu olabilirdim.	**.71**	.07
1.Başkalarının davranışlarını kolaylıkla taklit edebilirim.	**.61**	-.17
14.(Sessiz sinema gibi) rol yapmamı gerektiren oyunlarda ve hazırlıksız olduğum durumlarda hiç başarılı olamamışımdır.	**.56**	-.13
3.Başkalarını eğlendirmek veya etkilemek için eğlendirici bir şeyler yapabileceğimi sanıyorum.	**.49**	.20
15.Davranışlarımı farklı kişilere ve farklı durumlara uydurmak için değiştirmede zorluk çekiyorum.	**.44**	.12
12.Hoşsohbet biri sayılırım.	**.43**	-.11
16.Toplantılarda fıkra ve hikayelerin anlatılmasını, şakaların yapılmasını başkalarına bırakırım.	**.43**	-12
18.Birinin gözlerinin içine baka baka yüzüne karşı yalan söyleyebilirim (eğer belli bir amaç için ise).	**.42**	.15
13. Sosyal durumlarda başkalarının davrandığı gibi davranmaya çalışırım.	-.06	**.66**
2.Sosyal toplantılarda başkalarının hoşlanacağı şeyleri söylemeye veya yapmaya çalışırım.	.09	**.62**
6.Bazen başkalarına gerçekte yaşadığımdan daha derin duygular yaşıyor gibi görünürüm.	.10	**.54**
4.Sosyal durumlarda nasıl davranacağımı bilemediğim zaman ipucu bulmak için başkalarının davranışlarına bakarım.	.03	**.52**
Özdeğerler	**2.19**	**1.64**
Açıklanan Varyans (%)	**18.27**	**13.67**
İç tutarlılık katsayısı	**.61**	**.46**

Not: Kazanıcı KA= Kazanıcı Kendini Ayarlama, Korumacı KA=Korumacı Kendini Ayarlama

Çizelge 2.1.'de görüldüğü gibi, 'Kazanıcı Kendini Ayarlama' faktörü sekiz maddeden oluşmaktadır (5., 1., 14., 3., 15., 12., 16. ve 18. maddeler; Örnek madde: Başkalarını eğlendirmek veya etkilemek için eğlendirici bir şeyler yapabileceğimi sanıyorum.) ve toplam varyansın %18.27'sini açıklamaktadır. Maddelerin faktör yükleri .71 ile .42 arasında değişmektedir. 'Korumacı Kendini Ayarlama' faktörü ise dört maddeden oluşmaktadır (13., 2., 6. ve 4. maddeler; Örnek madde: Sosyal durumlarda başkalarının davrandığı gibi davranmaya çalışırım.) ve toplam varyansın %13.67'sini açıklamaktadır. Maddelerin faktör yükleri .66 ile .52 arasında değişmektedir.

Doğrulayıcı Faktör Analizi Bulguları

Açımlayıcı faktör analizi sonucunda elde edilen iki faktörlü yapının veriye uygun olup olmadığını test etmek amacıyla doğrulayıcı faktör analizi uygulanmıştır. Doğrulayıcı faktör analizi sonuçlarının değerlendirilmesinde bazı uyum iyiliği değerleri ölçüt alınmaktadır. Bu çalışmada, önerilen model ile veri arasındaki uyum, X^2/sd (Kikare/serbestlik derecesi oranı), RMSEA (Hataların Ortalama Karekökü Yaklaşımı; Root Mean Square Error of Approximation), GFI (Uyum İyiliği İndeksi; Goodness of Fix Index), AGFI (Uyarlanmış Uyum İyiliği İndeksi; Adjusted Goodness of Fix Index) ve CFI (Karşılaştırmalı Uyum İndeksi; Comparative Fit Index) değerleri kullanılarak incelenmiştir. Bu doğrultuda, X^2/sd oranının ≤5 olması; RMSEA değerinin ≤.08 olması CFI, GFI ve AGFI değerlerinin .90'dan büyük olması kabul edilebilir uyum değerlerinin işareti olarak görülmektedir (Hu ve Bentler, 1999; Jöreskog ve Sörbom, 1993; Sümer, 2000; Tabachnick ve Fidell, 2007).

Bu uyum iyiliği değerleri temel alınarak yapılan analiz, verinin iki faktörlü yapıya uygun olduğunu göstermiştir [X^2 (53, n=300) = 82.896, p =.000, X^2/sd = 1.56, GFI= 0.95, AGFI= .93, CFI= .87, RMSEA= .043]. Modelin iyileştirilmesi için modifikasyon endekslerine bakılmış ve maddelerin hata varyanslarının

ilişkilendirilmesine ilişkin öneriler değerlendirilmiştir. Hata varyansları ilişkilendirilecek olan maddelerin aynı faktör altında yer almaları ve içerik olarak benzer olmaları dikkate alınmıştır. Bu doğrultuda modifikasyon endeksi incelendiğinde, 'Kazanıcı Kendini Ayarlama' gizil değişkeninde yer alan madde 5 ('İyi bir oyuncu olabilirdim.') ve madde 15' in (Ters madde: 'Davranışlarımı farklı kişilere ve farklı durumlara uydurmak için değiştirmede zorluk çekiyorum.') hata varyansları ilişkilendirilmiştir. Ardından, model tekrar test edilmiş [X^2 (52, N=300) = 75.440, p =.000, X^2/sd = 1.45, GFI= 0.96, AGFI= .94, CFI= .90, RMSEA= .039] ve bu iki model ki-kare fark testi ile karşılaştırılmıştır (Tabachnick ve Fidell, 2007). Modifikasyon sonrası elde edilen modelin ilk modele göre daha iyi uyum iyiliği değerleri gösterdiği ve bu iki model arasındaki farkın istatistiksel olarak anlamlı olduğu görülmüştür [$X^{2\text{fark}}$ (1), (n=300) = 7.46, p<.001]. Söz konusu iki modelin uyum iyiliği değerleri karşılaştırmalı olarak Çizelge2.2'de verilmiştir.

Çizelge 2.2. KAÖ'nün İki Faktörlü Yapısına İlişkin Uyum İyiliği Değerleri

	X²	**Sd**	***X²*/sd**	**RMSEA**	**GFI**	**CFI**	**AGFI**
Model 2. İki Faktörlü Model (1 hata ilişkilendirilmesi)	75.44	52	1.45	.039	.96	.90	.94
Model 1. İki Faktörlü Model	82.90	53	1.56	.043	.95	.87	.93

Doğrulayıcı faktör analizinin sonuçları, her bir maddenin standartlaştırılmış faktör yüklerinin (beta değerleri) istatistiksel olarak anlamlı olduğunu göstermiştir. Bu değerler, 'Kazanıcı Kendini Ayarlama' faktörü için .28 ile .72 arasında; 'Korumacı Kendini Ayarlama' faktörü için ise .32 ile .61 arasında değişmektedir. Aşağıda sunulan Çizelge 2.3'te her bir madde için standartlaştırılmış faktör yükleri ve t değerleri gösterilmiştir.

Çizelge 2.3. Kendini Ayarlama Ölçeği'nin Doğrulayıcı Faktör Analizi Sonuçları

Faktörler									
Kazanıcı Kendini Ayarlam	Maddeler	M1	M3	M5	M12	M14	M15	M16	M18
	Faktör Yükleri	.50	.32	.72	.30	.47	.40	.28	.30
	t değerleri	3.91	3.31	3.98	3.15	3.81	3.29	3.07	3.07
Korumacı Kendini Ayarlama	Maddeler	M2	M4	M6	M13	-	-	-	-
	Faktör Yükleri	.42	.32	.35	.61				
	t değerleri	3.15	2.91	3.03	3.15				

Ölçüt Geçerliği Bulguları

KAÖ'nün ölçüt geçerliğini incelemek amacıyla Beş Faktör Kişilik Envanteri (Somer, Korkmaz ve Tatar, 2002) kullanılmıştır. İlgili alanyazında, kazanıcı kendini ayarlamanın dışadönüklük ve gelişime açıklık; korumacı kendini ayarlamanın ise duygusal tutarsızlık, öz-denetim/sorumluluk ve yumuşak başlılık kişilik özellikleriyle pozitif yönde ilişkili olduğuna işaret eden bazı çalışmalar vardır (Wilmot vd., 2015; Wolf, Spinath, Riemann ve Angleitner, 2009). Bu nedenle KAÖ'nün ölçüt geçerliğini sınamak amacıyla Beş Faktör Kişilik Envanteri kullanılmıştır.

Çizelge 2.4. Kendini Ayarlama Alt Boyutlarının Beş Fakör Kişilik Özellikleri ile İlişkisi

	Kazanıcı Kendini Ayarlama	**Korumacı Kendini Ayarlama**
Dışadönüklük	**.23***	.06
Gelişime Açıklık	-.04	**-.19***
Duygusal Tutarsızlık	.05	**.20***
Özdenetim/Sorumluluk	-.01	.08
Yumuşak Başlılık	-.17	**.15***

*p<001

Çizelge 2.4'te, beklenildiği gibi kazanıcı kendini ayarlama ve dışadönüklük arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde bir ilişki görülmüştür (r=.23, p<.001). Öte yandan, korumacı kendini ayarlama ile duygusal tutarsızlık (r=.20, p<001) ve

yumuşak başlılık (r=.15, p<001) arasındaki ilişki istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yöndedir. Aynı zamanda, korumacı kendini ayarlama ile gelişime açıklık arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif bir ilişki bulunmuştur (r=-.19, p<001). Alanyazınla tutarlı olan bu bulgular, kendini ayarlama alt boyutlarının ölçüt geçerliğinin sağlandığı yönünde değerlendirilebilir.

2.2.5.1.5. KAÖ'nün Güvenirliğine İlişkin Bulgular

Ölçeğin güvenirlik düzeyini belirlemek için Cronbah alfa iç tutarlık katsayıları ve test-tekrar test güvenirlik katsayıları hesaplanmış ve bu değerler Çizelge 2.5.'te gösterilmiştir.

Çizelge 2.5. Kendini Ayarlama Ölçeği'nin Güvenirlik Katsayıları

	İç Tutarlık Katsayısı	**Test-Tekrar-Test Güvenirliği**
Kazanıcı Kendini Ayarlama	.61	.62
KorumacıKendini Ayarlama	.46	.63
Kendini Ayarlama (Toplam Puan)	.56	.72

Çizelge 2.5.'te görüldüğü gibi, KAÖ'nün iç tutarlık katsayıları kazanıcı kendini ayarlama alt boyutu için α: .61, korumacı kendini ayarlama boyutu için α: .46 ve tüm ölçek için ise α: .56 olarak hesaplanmıştır. Ölçeğin test-tekrar test güvenirliğin ölçülmesi amacıyla ölçek, ilk uygulamaya katılan 100 katılımcıya ilk uygulamadan 2 hafta sonra tekrar uygulanmıştır. Ölçeğin test-tekrar test güvenirliğine ilişkin korelasyon katsayıları ise kazanıcı kendini ayarlama alt boyutu için α: .62, korumacı kendini ayarlama alt boyutu için α: .63 ve tüm ölçek için α: .72 olarak hesaplanmıştır.

2.3. İşlem

Ön çalışma yapıldıktan sonra ana çalışma için veri toplanmasına geçilmeden önce etik kurul onayı alınmıştır. Ardından, katılımcıların çalışma hakkında bilgilendirilmesi ve onaylarının alınması için bilgilendirilmiş onam formu hazırlanmıştır. Ön sayfasında bilgilendirilmiş onam formu bulunan anketler öğrencilere sınıf ortamında gruplar halinde verilmiştir. Anketin doldurulması ile ilgili bilgiler öğrencilere sözel olarak da aktarılmış ve gönüllülük esasına uygun şekilde uygulama gerçekleşmiştir. Anketlerin doldurulması yaklaşık olarak 15 dakika sürmüştür.

3. BÖLÜM

BULGULAR

Bu bölümde ilk olarak, çalışmanın temel değişkenlerine ilişkin betimleyici istatistikler sunulmuştur. Sonrasında, çalışmanın amacı ve bu amaca bağlı olarak oluşturulan denenceler çerçevesinde elde edilen bulgulara yer verilmiştir. Analizler SPSS (22.0) ve AMOS (18.0) istatistiksel analiz programları kullanılarak yürütülmüştür.

İstatistiksel analizlere geçilmeden önce verilerin analize uygun olup olmadığı test edilmiştir. Veri tabanına girilen tüm verilerin frekanslarına bakılmış ve yanlış girilen veriler uygun şekilde düzeltilmiştir. Tespit edilen 26 kayıp veri (missing data) veri setinden çıkarılmamış olup ortalama puanlara dönüştürülerek uyarlanmıştır. Uç değerlerin (outlier) saptanması için ölçek puanlarının z değerleri hesaplanmış ve -3.29> z > 3.29 aralığındaki değerlerin dışında kalan değerler uç değer olarak kabul edilmiştir (Tabachnick ve Fidell, 2007). Uç değer olduğu belirlenen 31 katılımcı örneklem dışında tutulmuştur. Böylece araştırma kapsamındaki tüm analizler 643 katılımcı üzerinden yürütülmüştür.

3.1. Betimleyici İstatistikler

Çalışmada cinsiyet farklılıklarına ilişkin denenceler oluşturulmamış olmasına rağmen, olası cinsiyet farklılıklarının çalışma modelinde farklılık yaratıp yaratmayacağını test etmek amacıyla, çalışmanın ana değişkenlerindeki cinsiyet farklılıkları incelenmiştir. Bu doğrultuda, bir seri tek yönlü varyans analizi (ANOVA) yapılmıştır. Ayrıca bu değişkenlere ilişkin betimleyici istatistikler [ortalama, standart sapma ve en düşük (min) ve en yüksek (max) puanlar] de verilmiştir. Çalışma değişkenlerine ait cinsiyet farklılıkları Çizelge 3.1'de gösterilmiştir.

Çizelge 3.1. Çalışmanın Ana Değişkenlerine İlişkin Cinsiyet Farklılıkları ve Betimleyici İstatistikler

	Kadın (n=425)		Erkek (n=218)				
	Ortalama	*s.s.*	*Ortalama*	*s.s*	*Min-Max*	*F*	*Eta²*
Kazanıcı Kendini Ayarlama	1.43	.18	1.40	.17	1-1.88	16.33	.025
Korumacı KendiniAyarlama	1.46	.28	1.45	.29	1-2	10.35	.016
Otantiklik	5.18	.99	4.69	1.01	1.67-7	34.71	.051
İlişkisel Otantiklik	5.94	.72	5.56	.86	2.63-7	35.80	.053
Bireycilik	3.48	.73	3.79	.71	1.4-5	25.39	.038
Toplulukçuluk	4.01	.55	3.84	.67	1-5	8.79	.014
Özel Benlik Bilinçliliği	3.86	.53	3.92	.52	1.63-5	2.09	.003
Aleni Benlik Bilinçliliği	3.53	.56	3.48	.61	2-5	7.96	.012

Cinsiyet farklılıklarına ilişkin yapılan ANOVA sonuçları, çalışmanın ana değişkenlerinde cinsiyet farklılıklarına rastlanmadığını göstermiştir. Yani, kadınlar ve erkekler arasında kazanıcı kendini ayarlama (F_{1-641}=16.33, p>.05), korumacı kendini ayarlama (F_{1-641}=10.35, p>.05), otantiklik (F_{1-641}=34.71, p>.05), ilişkisel otantiklik (F_{1-641}=35.80, p>.05), bireycilik (F_{1-641}=25.39, p>.05), toplulukçuluk (F_{1-641}=8.79, p>.05), özel benlik bilinçliliği (F_{1-641}=2.09, p>.05) ve aleni benlik bilinçliliği (F_{1-641}=7.96, p>.05) açısından anlamlı bir farklılaşma olmadığı gözlenmiştir.

3.2. Değişkenler Arası Korelasyon Değerleri

Çalışmada bireycilik-toplulukçuluk, kendini ayarlama (korumacı kendini ayarlama-kazanıcı kendini ayarlama), otantiklik (otantiklik-ilişkisel otantiklik) ve benlik bilinçliliği (özel benlik bilinçliliği-aleni benlik bilinçliliği) arasındaki ilişkileri incelemek amacıyla verilere korelasyon analizi uygulanmıştır. Söz konusu değişkenler arasındaki tüm korelasyon değerleri Çizelge 3.2'de gösterilmiştir.

Çizelge 3.2. Çalışmanın Ana Değişkenleri Arasındaki İlişkiler

Değişkenler	1	2	3	4	5	6	7	8
1. Kazanıcı Kendini A.	-	-.06	-.20**	.11*	-.03	-.08	.15**	-.01
2.Korumacı Kendini A.		-	.23**	.11*	-.02	-.37**	.16**	.02
3.Aleni Benlik Bilinçliliği			-	.22**	.21**	-.21**	.09	.23**
4.Özel Benlik Bilinçliliği				-	.27**	.27*	.26**	.25**
5.İlişkisel Otantiklik					-	.26**	-.01	.44**
6.Otantik Davranış						-	-.07	.01
7.Bireycilik							-	-.01
8.Toplulukçuluk								-

Not: ** p<.01, *p<.05

Çizelge 3.2 incelendiğinde, kazanıcı kendini ayarlama ile aleni benlik bilinçliliği arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde bir ilişki bulunmuştur. Başka bir deyişle, kazanıcı kendini ayarlama eğilimi arttıkça, aleni benlik bilinçliliği azalmaktadır. Diğer taraftan, kazanıcı kendini ayarlama ile özel benlik bilinçliliği (çok düşük düzeyde) ve bireycilik (çok düşük düzeyde) arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde ilişkiler görülmüştür. Buradan hareketle, kazanıcı kendini ayarlama eğilimi arttıkça, özel benlik bilinçliliği ve bireycilik eğilimlerinin de arttığı söylenebilir.

Korumacı kendini ayarlama ile aleni benlik bilinçliliği, özel benlik bilinçliliği (çok düşük düzeyde) ve bireycilik (çok düşük düzeyde) arasındaki ilişkiler istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif yöndedir. Bu demek oluyor ki, korumacı kendini ayarlama eğilimi arttıkça aleni benlik bilinçliliği, özel benlik bilinçliliği ve bireycilik artış göstermektedir. Ayrıca, korumacı kendini ayarlama ile otantiklik arasında istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde bir ilişkiye rastlanmıştır. Buna göre, korumacı kendini ayarlama arttıkça otantiklik azalmaktadır.

Aleni benlik bilinçliliğinin özel benlik bilinçliliği, ilişkisel otantiklik ve toplulukçuluk ile istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde anlamlı ilişkiler gösterdiği bulunmuştur. Buna göre, aleni benlik bilinçliliği arttıkça özel benlik bilinçliliği, ilişkisel

otantiklik ve toplulukçuluk artmaktadır. Bununla birlikte, aleni benlik bilinçliliğinin otantiklik ile istatistiksel olarak anlamlı negatif yönde bir ilişkisi olduğu görülmüştür. Bu da, aleni benlik bilinçliliği arttıkça otantikliğin azaldığı anlamına gelmektedir.

Özel benlik bilinçliliği ile diğer değişkenlerin arasındaki ilişkilere bakıldığında, özel benlik bilinçliliği ile ilişkisel otantiklik, otantiklik, bireycilik ve toplulukçuluk arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde ilişkiler olduğu görülmektedir. Buna göre, özel benlik bilinçliliği arttıkça; ilişkisel otantiklik, otantiklik, bireycilik ve toplulukçuluk puanları artmaktadır.

Son olarak, ilişkisel otantiklik ile otantiklik ve toplulukçuluk arasında istatistiksel olarak anlamlı pozitif yönde ilişkiler bulunduğu görülmektedir. Bu sonuçlara göre, ilişkisel otantiklik arttıkça, otantiklik ve toplulukçuluk da artmaktadır.

3.3. Kültürel Eğilimler ile Otantiklik ve Kendini Ayarlama Değişkenleri Arasındaki İlişkide Benlik Bilinçliliğinin Aracı Rolü

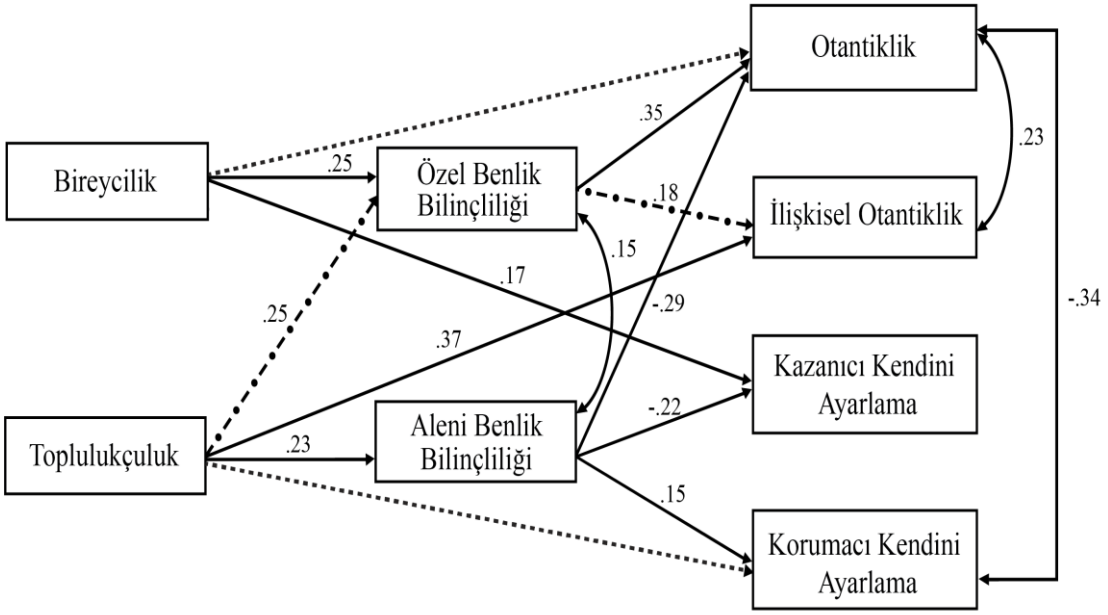
Daha önce de belirtildiği gibi, bu çalışmanın amaçlarından biri otantiklik ve korumacı kendini ayarlama arasındaki ilişkiyi (Denence 1) incelemek idi. Ayrıca, kültürel eğilimlerin otantiklik ve kendini ayarlama değişkenleri üzerindeki doğrudan yordayıcı rolünün incelenmesi amaçlanmıştı. Daha özgül olarak, bireyciliğin otantikliği yordaması (Denence 2); bireyciliğin kazanıcı kendini ayarlamayı yordaması (Denence 3); toplulukçuluğun ilişkisel otantikliği yordaması (Denence 4) ve toplulukçuluğun korumacı kendini ayarlamayı yordaması (Denence 5) beklenmekte idi. Çalışmanın üçüncü amacı ise, kültürel eğilimler ile otantiklik ve kendini ayarlama değişkenleri arasındaki ilişkide benlik bilinçliliğinin aracı rolünü incelemek idi. Daha özgül şekilde, bireycilik ve otantiklik arasındaki ilişkide özel benlik bilinçliliğinin aracılık etkisi (Denence 6); toplulukçuluk ve ilişkisel otantiklik arasındaki ilişkide özel benlik bilinçliliğinin aracılık etkisi (Denence 7); toplulukçuluk ve korumacı kendini ayarlama

arasındaki ilişkide aleni benlik bilinçliliğinin aracılık etkisi (Denence 8); toplulukçuluk ile kazanıcı kendini ayarlama arasındaki ilişkide aleni benlik bilinçliliğinin aracılık etkisi (Denence 9) ve toplulukçuluk ve otantiklik arasındaki ilişkide aleni benlik bilinçliliğinin aracılık etkisi (Denence 10) göstermesi beklenmekte idi.

Beklentiler doğrultusunda, değişkenler arasındaki doğrudan yollar ve dolaylı yollar tanımlanmıştır. Önerilen model test edilmiştir ve yol analizi sonuçları, önerilen modelin veri ile uyumlu olmadığını göstermiştir [X^2 (15) = 95,24, p =.00, X^2 /df = 6,35, GFI= 0.97, AGFI= 0.92, CFI= 0.86, RMSEA= 0.09]. Uygulanan yol analizinin modifikasyon endeksi incelenmiş ve öneriler doğrultusunda 'otantiklik' ile 'ilişkisel otantiklik' arasındaki hata kovaryansları ilişkilendirilmiştir. Söz konusu iki değişkenin hata kovaryanslarının ilişkilendirilmesi kararı, bu değişkenlerin aynı ölçeğin (Otantiklik Ölçeği) alt faktörleri olması ve aralarındaki korelasyonun r=.26 olması sonucu verilmiştir. Ek olarak öneriler doğrultusunda, 'özel benlik bilinçliliği' ve 'aleni benlik bilinçliliği' arasındaki hata kovaryansları da ilişkilendirilmiştir. Bu iki değişken, Benlik Bilinçliliği Ölçeği'nin alt boyutları olduğu ve aralarındaki korelasyon değeri r=.22 olduğu için bu modifikasyonun yapılması uygun görülmüştür. Ayrıca, önerilen yolların beta değerleri incelenmiş ve istatistiksel açıdan anlamsız olan yollar modelden çıkarılmıştır. Model bu haliyle tekrar analiz edilmiştir. Sonuçlar, modelin veriye kabul edilir düzeyde uyum sağladığını göstermiştir [X^2 (16) = 70,01, p =.00, X^2/df = 4,38, GFI= 0.97, AGFI= 0.94, CFI= .90, RMSEA= 0.07].

Ek olarak, modelde bulunmayan yollar da test edilmiş ve bu yolların istatistiksel olarak anlamsız oldukları görülmüştür. Bu doğrultuda, aşağıda sunulan Şekil 3.1'de yalnızca istatistiksel olarak anlamlı (p<.01) yollar sunulmuş olup modelde bulunan tüm doğrudan ve dolaylı yollar, beta katsayıları ile birlikte gösterilmiştir. Bununla birlikte,

modelde bulunan ancak istatistiksel olarak anlamsız olmaları nedeniyle modifikasyon sonrası çıkarılan doğrudan etkiler ise kesik çizgiler ile gösterilmiştir.

[X^2(16)=70,01, p=.00, X^2/df = 4,38, GFI= 0.97, AGFI= 0.94, CFI= .90, RMSEA= 0.07].

Şekil 3.1. Bireycilik-toplulukçuluk ile otantiklik ve kendini ayarlama arasındaki ilişkide benlik bilinçliliğinin aracı rolü

Not: Özel benlik bilinçliliğinin, bireycilik ile otantiklik ve toplulukçuluk ile ilişkisel otantiklik arasındaki aracı rollerinin net bir ayrımı için noktalı kesik çizgi kullanılmıştır.

Şekil 3.1.'de görüldüğü üzere, modelde üç doğrudan etkinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir. İlk olarak, otantiklik ile korumacı kendini ayarlama arasında istatistiksel olarak anlamlı doğrudan negatif bir ilişki görülmüştür (β=-.34, p<.01) (D1 doğrulandı.). Yani, otantiklik eğilimi arttıkça kişinin korumacı kendini ayarlama eğilimi azalmaktadır. Bir başka bulgu, bireycilik ile kazanıcı kendini ayarlama arasında istatistiksel olarak anlamlı doğrudan pozitif bir ilişki bulunduğunu göstermiştir (β=.17, p<.01) (Denence 3 doğrulandı.). Bu bulgu, bireyciliğin kazanıcı kendini ayarlama eğilimini artırdığı yönünde yorumlanabilir. Ek olarak, toplulukçuluk ile ilişkisel otantiklik arasında istatistiksel olarak anlamlı doğrudan pozitif bir ilişki bulunmuştur

(β=.37, p<.01) (Denence 4 doğrulandı.). Bir başka deyişle, toplulukçuluk arttıkça ilişkisel otantiklik de artmaktadır. Diğer taraftan yapılan analiz, modelde istatistiksel olarak anlamsız etkiler olduğunu da göstermiştir. Bu doğrultuda, bireycilik ile otantiklik arasında (Denence 2 doğrulanmadı.) ve toplulukçuluk ile korumacı kendini ayarlama arasında (Denence 5 doğrulanmadı.) istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki görülmemiştir.

Yapılan analiz, doğrudan etkilere ek olarak modelde anlamlı dolaylı etkiler de olduğunu göstermiştir. İlk olarak, özel benlik bilinçliliğinin bireycilik tarafından yordandığı (β=.25, p<.01) ve aynı zamanda özel benlik bilinçliliğinin otantikliği yordadığı (β=.35, p<.01) görülmüştür. Öte yandan, bireycilik otantikliği doğrudan etkilememiştir. Bu bulgu, özel benlik bilinçliliğinin bireycilik ile otantiklik arasındaki ilişkiye tam aracılık (full mediation) (Dolaylı etki = .04, p<.01) ettiğini göstermektedir (Denence 6 doğrulandı.). Bir başka deyişle, bireycilik eğilimi arttıkça özel benlik bilinçliliği artmakta; özel benlik bilinçliliği arttıkça da otantiklik eğilimi artmaktadır. Diğer yandan, denenceler arasında yer almamasına rağmen, özel benlik bilinçliliğinin bireycilik ve ilişkisel otantiklik arasındaki ilişkiye de tam aracılık (Dolaylı etki = .02, p<.01) ettiği görülmüştür. Buna göre, bireycilik özel benlik bilinçliliğini; özel benlik bilinçliliği de ilişkisel otantiklik eğilimini artırmaktadır.

İkinci olarak, elde edilen bulgular özel benlik bilinçliliğinin toplulukçuluk tarafından yordandığını (β=.25, p<.01) ve aynı zamanda özel benlik bilinçliliğinin ilişkisel otantikliği yordadığını (β=.18, p<.01) göstermiştir. Ek olarak, toplulukçuluk da ilişkisel otantiklik üzerinde doğrudan etkiye sahiptir (β=.37, p<.01). Bu da, toplulukçuluk ile ilişkisel otantiklik arasındaki ilişkide özel benlik bilinçliliğinin kısmi aracılık (partial mediation) (Dolaylı etki=.04, p<.04) ettiğini göstermektedir (Denence 7 doğrulandı.). Bu bulgulardan hareketle, toplulukçuluk eğilimi arttıkça özel benlik bilinçliliğinin arttığı; özel benlik bilinçliliği arttıkça da ilişkisel otantiklik eğiliminin

arttığı söylenebilir. Ayrıca, denenceler arasında olmayan bir bulgu ise, özel benlik bilinçliliğinin toplulukçuluk ile otantiklik arasında gösterdiği tam aracılık (Dolaylı etki = .07, p<.01) etkisidir. Buna göre, toplulukçuluk arttıkça özel benlik bilinçliliği artmakta; bu da otantikliği artırmaktadır.

Son olarak, aleni benlik bilinçliliğinin toplulukçuluk tarafından yordandığı (β=.23, p<.01) ve korumacı kendini ayarlamayı (β=.15, p<.01); kazanıcı kendini ayarlamayı (β=-.22, p<.01) ve otantikliği (β=-.29, p<.01) yordadığı görülmüştür. Öte yandan, toplulukçuluk ile korumacı kendini ayarlama arasında beklenen doğrudan ilişkinin bulunmadığı görülmüştür. Elde edilen bu bulgulara göre, toplulukçuluk ile korumacı kendini ayarlama (Dolaylı etki=.02, p<.01), kazanıcı kendini ayarlama (Dolaylı etki=.01, p<.01) ve otantiklik (Dolaylı etki=.05, p<.01) arasındaki ilişkilerde aleni benlik bilinçliliği tam aracılık etmektedir. Yani, toplulukçuluk eğilimi arttıkça aleni benlik bilinçliliği artmakta; aleni benlik bilinçliliği arttıkça da korumacı kendini ayarlama artmakta (Denence 8 doğrulandı); kazanıcı kendini ayarlama (Denence 9 doğrulandı) ve otantiklik azalmaktadır (Denence 10 doğrulandı).

Takip eden bölümde, tüm bu bulgulara ilişkin tartışmalara yer verilmiştir.

4. BÖLÜM

TARTIŞMA

Daha önce de belirtildiği gibi, bu çalışmanın üç amacı vardır. İlk olarak, otantiklik ile korumacı kendini ayarlama arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. İkinci amaç, bireycilik-toplulukçuluk eğilimlerinin otantiklik ve kendini ayarlama üzerindeki doğrudan etkilerini incelemektir. Son olarak, bu etkiler üzerinde benlik bilinçliliğinin aracı rolünü test etmek amaçlanmıştır. Bu bölümde, çalışmanın amaçları doğrultusunda yapılan analizlere ilişkin bulgular tartışılacaktır.

4.1. Kendini Ayarlama ile Otantiklik İlişkisi

Çalışmada ilk olarak, korumacı kendini ayarlamanın otantiklik ile ilişkisi (Denence 1 doğrultusunda) analiz edilmiştir. Analiz sonucunda, korumacı kendini ayarlama ile otantiklik arasında negatif bir ilişki olduğu gözlenmiştir. Buna göre, korumacı kendini ayarlama artarken kişilerin otantiklik eğilimleri azalmaktadır. Bu sonucun, söz konusu ilişkiyi inceleyen çalışmalarla tutarlı olduğu görülmektedir (Örn., Pillow vd., 2017; Pinto, Maltby ve Wood, 2011; Renner vd., 2004; Wood vd., 2008). Bu bulgular, içinde bulundukları ortamdan ve diğerlerinin davranışlarından etkilenen kişilerin içsel tutumları, değerleri ve eğilimleri doğrultusunda davranışlarını düzenlememe eğiliminde olduklarını düşündürmektedir. Bununla birlikte korumacı kendini ayarlama eğiliminde olanlar, gerçek benliklerine daha uzak ve diğerlerinin beklentilerinden ve inançlarından etkilenen kişiler olarak değerlendirilebilir. Örneğin, Maslow (2001) sosyal istenirlik ve kendi olma yönünde davranma arasında çelişki yaşayan kişilerin otantik olmaktan uzaklaşacaklarını ileri sürmüştür. Leary ve McDonald (2003) da korumacı kendini ayarlayanların diğerleriyle uyumlu olma ve

yumuşak başlı olma eğiliminde olduklarını ancak, otantik kişilerin dışsal etkilerden etkilenmeme eğiliminde olduklarını öne sürmüşlerdir. Ek olarak bu çalışmalarla aynı doğrultuda, Rauthmann (2011) da durumsal etmenlere göre hareket eden kişilerin ilkeli (principled) benlikten (örn., 'olduğum kişi gibi davranırım') daha çok faydacı (pragmatik) benlik (örn., 'koşullara göre davranan esnek biriyim') doğrultusunda kendilerini ayarladıklarını göstermiştir. Tüm bu bulguların, korumacı kendini ayarlama ile otantiklik arasında görülen negatif ilişkiyi açıklamaya katkı sağladığı söylenebilir.

4.2.Bireycilik-Toplulukçuluk Eğilimlerinin Kendini Ayarlama Üzerindeki Yordayıcı Etkisi

Çalışmada aynı zamanda, bireyciliğin kazanıcı kendini ayarlama üzerindeki etkisi (Denence 3 doğrultusunda) ve toplulukçuluğun korumacı kendini ayarlama üzerindeki etkisi (Denence 5 doğrultusunda) incelenmiştir. Analizler sonucunda, beklendiği gibi, bireyciliğin kazanıcı kendini ayarlamayı pozitif yönde yordadığı görülmüştür. Diğer bulgu ise, beklenenin aksine, toplulukçuluğun korumacı kendini ayarlama üzerinde bir etkisinin bulunmadığı yönündedir. Buna göre, bireycilik arttıkça kazanıcı kendini ayarlama eğilimi artmakta; toplulukçuluk eğiliminin ise korumacı kendini ayarlama üzerinde etkisi bulunmamıştır.

Bireycilik arttıkça kendini ayarlama eğiliminin arttığı yönündeki bulgunun, pek çok araştırma bulgusu ile tutarlı olduğu görülmektedir (Örn., Gudykunst, Gao ve Franklyn-Stokes, 1996; Gudykunst, Yang ve Nishida, 1987). Söz konusu etkiyi test etmek üzere pek çok kültürlerarası çalışmalar da yapılmıştır. Örneğin bir çalışmada, Amerika, Kore ve Japonya örneklemi kendini ayarlama eğilimleri açısından karşılaştırılmış ve bireyci eğilimleri yüksek olan Amerika örnekleminde kazanıcı kendini ayarlamanın daha çok görüldüğü saptanmıştır (Gudykunst, Yang ve Nishida, 1987. Benzer şekilde, İngilizlerin ve Çinlilerin karşılaştırıldığı diğer bir çalışmada,

bireyciliğin yüksek olduğu İngilizlerin kendilerini daha fazla kazanıcı şekilde ayarladıkları ortaya koyulmuştur (Gudykunst, Gao ve Franklyn-Stokes, 1996). Ek olarak, Hofstede ve McCrae'ın (2004) çalışması da bireyci kültürlerde kazanıcı kendini ayarlama eğiliminin daha çok görüldüğünü göstermiştir. Tüm bu bulgular birarada değerlendirildiğinde, diğeri yönelimli olmayan ya da kendi odaklı davranışlar gösteren bireycilik eğilimi yüksek olanların sosyal ödüller (sevilmek, beğenilmek, onaylanmak vb.) elde edebilmek amacıyla daha fazla diğerlerine iyi izlenimler sunma eğiliminde oldukları söylenebilir. Ayrıca, başarılı ve yetenekli olmanın daha çok önemsendiği bireyci kültürlerde, bireyler başarısız görünme kaygısıyla kendilerini ifade etmekten (korumacı kendini ayarlama) daha çok, başarılı oldukları yönleri ön plana çıkarma (kazanıcı kendini ayarlama) eğiliminde olabilirler.

Toplulukçuluk ile korumacı kendini ayarlama ilişkisini inceleyen çalışma sonuçlarının ise çelişkili olduğu görülmektedir. Örneğin kimi çalışmalar, toplulukçuluk eğilimi arttıkça kişilerin korumacı kendini ayarlama eğilimlerinin de arttığını göstermiştir (Gudykunst, Gao ve Franklyn-Stokes, 1996; Gudykunst, Yang ve Nishida, 1987). Farklı olarak Malezyalılar ve Avustralyalıların karşılaştırıldığı bir çalışmada, bireyciliği benimseyen Avustralyalıların korumacı kendini ayarlama eğilimlerinin daha yüksek olduğu görülmüştür (Schumaker ve Barraclough, 1989). Diğer yandan Hofstede ve McCrae (2004), mevcut çalışmanın bulgularıyla tutarlı şekilde (D5 desteklenmedi), toplulukçuluğun korumacı kendini ayarlama üzerinde etkisi olmadığını göstermiştir. Bu bulgu, korumacı kendini ayarlama eğilimini olumsuz duygu durumu ile ilişkilendiren çalışmalar açısından değerlendirilebilir. Bazı çalışmalar, korumacı kendini ayarlama eğilimi yüksek olanların utangaçlık ve anksiyete belirtileri gösterdiklerini (Gabrenya ve Arkin, 1980; Johnson, 1984); duygusal olarak tutarsız ve içedönük olduklarını (Markus ve Kitayama, 1991; McCrae ve Terracciano, 2005; Lennox ve Wolfe, 1984); ayrıca, düşük benlik saygısına sahip olduklarını (Johnson, 1984) göstermiştir. Oysa ki,

toplulukçuluk eğilimi yüksek olanların psikolojik iyilik hallerinin düşük olduğunu söylemek uygun olmayabilir. Nitekim bu kişilerin yaşam doyumları ve psikolojik iyilik halleri, sosyal rolleri başarılı şekilde yerine getirmelerine bağlı görünmektedir (Markus ve Kitayama, 1991). Diğer bir deyişle diğeri yönelimli olan toplulukçular, ilişkilerinde uyumlu olma ve grup üyeliklerini sürdürme yoluyla yaşamdan daha çok doyum alma ya da daha fazla psikolojik iyilik hali gösterme eğiliminde olabilirler. Bu da, toplulukçuluk ile korumacı kendini ayarlama arasında ilişki görülmediği bulgusunu destekleyen bir açıklama olarak değerlendirilebilir.

4.3. Bireycilik-Toplulukçuluk Eğilimlerinin Otantiklik Üzerindeki Yordayıcı Etkisi

Çalışmada diğer taraftan, bireyciliğin otantiklik üzerindeki (Denence 2 doğrultusunda) ve toplulukçuluğun ilişkisel otantiklik üzerindeki etkisi (Denence 4 doğrultusunda) analiz edilmiştir. Sonuçlar, bireycilik ile otantiklik arasında bir ilişki bulunmadığını; toplulukçuluğun ise ilişkisel otantikliği pozitif yönde yordadığını göstermiştir. Buna göre, toplulukçuluk arttıkça ilişkisel otantiklik artmakta; bireycilik ise otantiklik üzerinde etkili bulunmamıştır.

Toplulukçuluğun ilişkisel otantiklik üzerinde etkisi olduğu bulgusu, daha önce yapılan diğer çalışmalarla tutarlı görünmektedir. Örneğin, ilişkisellik eğilimi yüksek olan toplulukçuluk eğilimi yüksek olan kişilerin otantiklik eğilimlerinin daha yüksek olduğu (Cross, Gore ve Morris, 2003) ve kişilerin diğerleriyle etkileşim halinde olduğunda ve diğerleri tarafından kabul edildiğinde daha fazla otantik hissettikleri (Leary, 2003) ileri sürülmüştür. Buna göre kişiler, kendilerini ne kadar diğerlerine bağlı ve bir grubun üyesi olarak görürse kendilerini ilişkilerinde o kadar açık, şeffaf ve dürüst olarak gösterme eğilimindedirler. Ayrıca Tayvan'da yapılan bir çalışmada, otantik kişilerin kendi ihtiyaçlarını karşılamakla ilgilendikleri gibi diğerlerinin de ihtiyaçlarıyla ilgilendikleri görülmüştür (Tou, Baker, Hadden ve Lin, 2015). Bu durum, toplulukçuluk

eğilimi yüksek olan kişilerin özelliklerinden biri olan empatik eğilim ile ilişkili görülebilir. Bir diğer deyişle, kişi kendini diğerlerinin yerine koyarak onların neler hissettiklerinin bilincinde olduğunda, diğerlerinin ihtiyaçlarına daha duyarlı hale gelebilir. Bu da ilişkilerinde otantik olmalarıyla ilişkili görülmektedir (Gouveia, Schulz ve Costa, 2016).

Diğer taraftan, özerk ve ilişkili olmanın ruh sağlığının iki temel ihtiyacı olduğu (Neff ve Harter, 2002) ve bu ihtiyaçların dengeli şekilde doyurulmasının otantiklikle ilişkili olduğu (Sheldon ve Niemiec, 2006) görülmüştür. Benzer şekilde, Dönmezoğlu'nun (2014) çalışması da ilişkisel ve özerk-ilişkisel benlik kurgularına sahip olma ve otantik olmanın ilişkili olduğunu göstermiştir. Ek olarak Ülkemizde gerçekleşen bir diğer çalışmada (İlhan ve Özdemir, 2013), özerk-ilişkisel benlik kurgusuyla öznel iyi oluş arasındaki ilişkide otantikliğin aracı rol oynadığını göstermişlerdir. Buna göre, özerk-ilişkisel benlik kurgusu varlığında otantiklik eğilimi artmakta; otantiklik arttıkça da öznel iyi oluş artmaktadır. Ek olarak, Brewer (1991) da otantikliğin kişinin hem diğerlerinden ayrışma hem de diğerleriyle bütünleşme ihtiyaçlarının en uygun şekilde gerçekleşmesi ile sağlanacağını öne sürmüştür. Tüm bu açıklamalardan, ilişkisellik eğiliminin yaygın olduğu ya da Türkiye gibi hem özerklik hem de ilişkisellik ihtiyaçlarının birlikte var olduğu kültürlerde yaşayan bireylerin daha fazla otantiklik gösterecekleri düşünülebilir.

Bireycilik eğiliminin otantiklik üzerinde etkisi olmadığını ortaya koyan bulguyu anlamaya yardımcı olabilecek bazı araştırma sonuçlarından söz edilebilir. Kimi çalışmalar, bir grup üyeliğinden daha çok kendi benliklerine, yeteneklerine ve başarılarına odaklanan bireycilik eğilimi yüksek olanların daha fazla kendi tutumları ve değerleri doğrultusunda yani otantik bir biçimde kendilerini ortaya koyacaklarını ileri sürmüştür (Örn., Robinson ve diğerleri, 2012; Slabu ve diğerleri, 2014). Diğer taraftan

mevcut çalışmada, bireycilik ile otantiklik arasında beklenen ilişkinin görülmemesi, bireycilerin aynı zamanda kendilerini yücelten kişiler olduğuna ilişkin açıklamaları düşündürmektedir. Nitekim kendini yüceltme, kişinin kendini yansız/nesnel/tarafsız değerlendirememesi; bunun yerine, kendi olumlu özelliklerini olduğundan daha iyi göstermesi olarak tanımlanmaktadır. Başka bir deyişle kendini yücelten kişi, başarılarını kendi yeteneklerine, başarısızlıklarını ise dışsal nedenlere yükleme (kendine hizmet eden yanlılık) ve kendi yeteneklerini olduğundan daha iyi algılama (pozitif yanılsama) eğilimindedir (Brown, Collins ve Schmidt, 1988; Taylor ve Brown, 1988). Oysa ki Kernis ve Goldman (2006), otantikliğin yansız olmayı gerektirdiğini vurgulamaktadırlar. Kültürel çalışmaların öncülerinden olan Triandis (1996) de, içsel süreçleri vurgulayan bireyciliğin kendini yüceltme ile ilişkili olduğunu; toplulukçuluğun ise bağlamlara daha çok odaklanma ve daha az kendini yüceltme ile ilişkili olduğunu ileri sürmüştür. Tüm bu açıklamalar, bireycilerin kendini yüceltmeye olan eğilimlerinin onların otantik olmasını güçleştirebileceği yönünde yorumlanabilir.

4.4. Bireycilik-Toplulukçuluk ile Kendini Ayarlama Arasındaki İlişkide Benlik Bilinçliliğin Aracı Rolüne İlişkin Tartışma

Bu çalışmanın amaçlarından bir diğeri ise bireycilik-toplulukçuluk ile korumacı ve kazanıcı kendini ayarlama arasındaki ilişkide benlik bilinçliliğinin aracı rolünün tespit edilmesiydi. Bu doğrultuda, toplulukçuluk ile korumacı kendini ayarlama arasında (Denence 8 doğrultusunda) ve toplulukçuluk ile kazanıcı kendini ayarlama arasında (Denence 9 doğrultusunda) aleni benlik bilinçliliğinin aracılık etmesi beklenmekteydi. Yapılan analizler, aleni benlik bilinçliliğinin toplulukçuluk ile kazanıcı kendini ayarlama ve toplulukçuluk ile korumacı kendini ayarlama arasındaki ilişkide tam aracılık ettiğini göstermiştir. Buna göre toplulukçuluk, kazanıcı kendini ayarlamayı doğrudan değil, aleni benlik bilinçliliği üzerinden düşürmektedir. Diğer bir ifadeyle,

toplulukçuluk aleni benlik bilinçliliğini artırmakta; bu da kazanıcı kendini ayarlamayı düşürmektedir. Toplulukçuluk, korumacı kendini ayarlamayı da doğrudan değil, aleni benlik bilinçliliği üzerinden artırmaktadır. Başka bir deyişle, toplulukçuluk aleni benlik bilinçliliğini artırmakta, aleni benlik bilinçliliğinin artması ile de korumacı kendini ayarlama artmaktadır.

İlk bölümde de bahsedildiği gibi, toplulukçuluk eğilimi yüksek olan kişilerin aleni benlik bilinçliliği düzeylerinin de yüksek olduğu görülmektedir (Örn., Delvecchio vd., 2015; Laudani vd., 2014; Oyserman, 1993). Mevcut çalışma bulgusu da bu yöndedir. Buna göre, kendilerini ilişkileri ve grup aidiyetlikleri bağlamında değerlendiren toplulukçuluk eğilimi yüksek olan kişiler, diğerleri tarafından açık şekilde görülebilen yönlerinin bilincinde olarak hareket etmektedirler. Diğer bir ifadeyle, sosyal etkileşimler yoluyla kendilerini tanımlayan ve diğerleri tarafından onay görmeyi önemseyen toplulukçular, kendilerini diğerlerinin gözünden değerlendiren ve aleni benlik bilinçliliği yüksek olan kişilerdir.

Diğer bir bulgu, aleni benlik bilinçliliği arttıkça kişilerin kötü görünmekten ve reddedilmekten kaçınmak için korumacı şekilde kendilerini ayarladıkları yönündedir. Bu bulgu, yapılan pek çok araştırma sonucuyla tutarlıdır (Örn., Gabrenya ve Arkin, 1980; Miller vd., 1991; Bruch vd., 1995). Buna göre, diğerlerinin olumsuz değerlendirmelerine karşı endişeli (Leary ve Kowalski, 1993); sosyal durumlarda ne olup bittiğiyle ilgilenen (Monfries ve Kafer, 1994) ve diğeri yönelimli (Tunnell, 1984) olan yüksek aleni benlik bilinçliliği sahibi kişiler, korumacı şekilde kendini ayarlayan kişilerdir.

Çalışmada elde edilen başka bir bulgu ise aleni benlik bilinçliliği arttıkça kazanıcı kendini ayarlamanın azaldığı yönündedir. Bu bulgunun da diğer araştırma sonuçlarıyla tutarlı olduğu görülmektedir (Örn., Miller vd., 1991; Bruch vd., 1995).

Nitekim kazanıcı kendini ayarlama eğilimi olanlar, korumacı kendini ayarlayanlardan farklı olarak, sosyal olarak daha baskın, başarı odaklı ve diğerleri tarafından değerlendirilme kaygısı yaşamayan kişilerdir (Tunnel, 1984). Bu da aleni benlik bilinçliliğinin yüksek olmasının, korumacı kendini ayarlamayı artırdığı ancak farklı olarak, kazanıcı kendini ayarlamayı düşürdüğü bulgusunu anlaşılır kılmaktadır.

Sonuç olarak aracılık etkileri bir arada değerlendirildiğinde, toplulukçuluk arttıkça aleni benlik bilinçliliğinin arttığı; aleni benlik bilinçliliği arttıkça da korumacı kendini ayarlamanın arttığı ve kazanıcı kendini ayarlamanın azaldığı görülmektedir.

4.5. Bireycilik-Toplulukçuluk ile Otantiklik Arasındaki İlişkide Benlik Bilinçliliğinin Aracı Rolüne İlişkin Tartışma

Bu çalışmada ayrıca, bireycilik ile otantiklik arasında (Denence 6 doğrultusunda) ve toplulukçuluk ile ilişkisel otantiklik arasında (Denence 7 doğrultusunda) özel benlik bilinçliliğinin aracı rol oynayacağı beklenmekteydi. Aynı zamanda bir beklenti de (Denence 10 doğrultusunda) toplulukçuluk ile otantiklik arasındaki ilişkide aleni benlik bilinçliliğinin aracılık etkisi göstermesiydi. Yapılan analizler sonucunda, özel benlik bilinçliliğinin bireycilik ile otantiklik arasında tam aracılık; toplulukçuluk ile ilişkisel otantiklik arasında ise kısmi aracılık etkisi gösterdiği görülmüştür. Buna göre, bireycilik arttıkça, özel benlik bilinçliliği artmakta; bu da otantikliği artırmaktadır. Bununla birlikte, toplulukçuluk arttıkça ilişkisel otantiklik hem doğrudan hem de özel benlik bilinçliliği üzerinden artmaktadır. Diğer bir beklenti ise aleni benlik bilinçliliğinin toplulukçuluk ve otantiklik arasındaki ilişkiye aracılık etmesiydi. Beklendiği şekilde, toplulukçuluk arttıkça, aleni benlik bilinçliliği artmakta; bu da otantikliği düşürmektedir. Ayrıca, beklentiler arasında olmamasına rağmen, özel benlik bilinçliliğinin bireycilik ile ilişkisel otantiklik ve toplulukçuluk ile otantiklik arasında tam aracılık ettiği görülmüştür.

Bireycilik-toplulukçuluk ve benlik bilinçliliği ilişkisine dair çalışmalar, mevcut çalışmanın bulgularıyla tutarlıdır (Örn., Froming ve Carver, 1981; Oyserman, 1993). Buna göre, diğerlerinin beklentilerini önemseme, onay görmeye önem verme ve uyma gibi davranışlarla ilişkili olan toplulukçuluk eğiliminin aleni benlik bilinçliliği; özerk ve kendi yönelimli olma gibi özelliklerle ilişkili olan bireycilik eğiliminin ise özel benlik bilinçliliği ile ilişkili olduğu görülmektedir. Diğer yandan, kişilerin kendilerine özgü özelliklerinin, değerlerinin ve tutumlarının farkında olması (özel benlik bilinçliliği) durumunda, otantiklik eğilimlerinin yüksek olduğu; diğerleri tarafından değerlendirildiğinin bilincinde olması (aleni benlik bilinçliliği) durumunda ise otantiklik eğilimlerinin düşük olduğu görülmektedir (Örn., Goldman ve Kernis, 2002; Kernis ve Goldman, 2006; Pinto vd., 2012). Bu açıklamalar ışığında, bireycilik eğilimi arttıkça özel benlik bilinçliliğinin arttığı; özel benlik bilinçliliği arttıkça ise otantiklik ve ilişkisel otantiklik eğilimlerinin arttığı anlaşılmaktadır. Aynı zamanda, toplulukçuluk arttıkça aleni benlik bilinçliliği artmakta; bu da otantiklik eğilimini düşürmektedir.

Ayrıca, mevcut çalışma sonucu elde edilen özel benlik bilinçliliğinin toplulukçuluk ile ilişkisel otantiklik arasındaki ilişkide kısmi aracılık gösterdiği bulgusu da kimi çalışma sonuçlarıyla tutarlıdır. Örneğin, toplulukçuluk eğilimi yüksek olan kişilerin de özel benlik bilinçliliklerinin yüksek olduğu (Örn., Delvecchio vd., 2015; Laudani vd., 2014); aynı zamanda özel benlik bilinçliliği yüksek olanların, otantiklik ve ilişkisel otantiklik eğilimlerinin yüksek olduğu görülmektedir (Fenigstein, Scheier ve Buss, 1975). Diğer yandan, toplulukçuluk eğilimi yüksek olan kişilerin, ilişkisel otantiklik eğilimlerinin de yüksek olduğu ifade edilmiştir (Örn., Cross, Gore ve Morris, 2003; Leary, 2003). Tüm bu çalışma sonuçlarından hareketle, toplulukçuluğun ilişkisel otantikliği hem doğrudan hem de özel benlik bilinçliliği aracılığıyla etkilediği anlaşılmaktadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada temel olarak, neden kimi insanların kendilerini içinde bulundukları bağlama göre ayarladıkları; kimilerinin ise kendi değerleri, tutumları ve inançları doğrultusunda otantik bir şekilde kendilerini ortaya koyma eğiliminde oldukları merak konusu olmuştur. Bu doğrultuda, kendini ayarlama ve otantikliğin iki ayrı tarzı incelenmiştir. Buna göre, kendini ayarlama etkin şekilde sosyal onay/ödül kazanma motivasyonuyla (kazanıcı kendini ayarlama) yapılabildiği gibi, pasif şekilde reddedilmekten ve başarısızlıktan kaçınma motivasyonuyla (korumacı kendini ayarlama) da yapılabilmektedir. Ayrıca otantiklik, hem kişisel düzeyde (otantiklik) hem de ilişkiler düzeyinde (ilişkisel otantiklik) yaşanabilmektedir. Bu doğrultuda çalışmada ilk olarak, korumacı kendini ayarlayan bireylerin otantiklik düzeylerinin düşük olduğu denencesi oluşturulmuştur. Diğer yandan, 'belirli bir benlik kavramının inşa edilmesinde sosyokültürel bağlamın etkili olduğu' (Örn., Markus ve Kitayama, 2010; Kashima, 2000) görüşünden yola çıkarak, kültürel eğilimlerin (bireycilik-toplulukçuluk) kendini ayarlama ve otantiklik üzerindeki etkileri incelenmiştir. Buradan hareketle, bireyciliğin otantiklik ve kazanıcı kendini ayarlamayı; toplulukçuluğun ise ilişkisel otantiklik ve korumacı kendini ayarlamayı doğrudan etkilediği yönünde denenceler oluşturulmuştur. Yapılan analizler sonucu elde edilen bulgular, beklendiği yönde, bireyciliğin kazanıcı kendini ayarlamayı; toplulukçuluğun ise ilişkisel otantikliği etkilediğini göstermiştir. Öte yandan, kimi beklentiler doğrulanmamış; bireycilik ile otantiklik arasında ve toplulukçuluk ile korumacı kendini ayarlama arasında doğrudan etkiler görülmediği tespit edilmiştir. Doğrudan etkilere ilişkin oluşturulan denencelere ek olarak, çalışmada bazı aracılık etkileri de test edilmek istenmiştir. Bu doğrultuda, hem doğrudan hem de aracılık etkilerinin birlikte görüldüğü bir model oluşturulmuştur. Çalışma denenceleri kapsamında test edilmek istenen modelde, kültürel eğilimler (bireycilik-toplulukçuluk) ile otantiklik (otantiklik ve ilişkisel otantiklik) ve kendini

ayarlama (korumacı kendini ayarlama ve kazanıcı kendini ayarlama) arasındaki ilişkide benlik bilinçliliğinin (özel benlik bilinçliliği ve aleni benlik bilinçliliği) aracı rolünün incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmada, bireycilik ile otantiklik arasında ve toplulukçuluk ile ilişkisel otantiklik arasında özel benlik bilinçliliğinin aracı rol oynayacağı; diğer yandan, toplulukçuluk ile otantiklik, korumacı kendini ayarlama ve kazanıcı kendini ayarlama arasındaki ilişkiye aleni benlik bilinçliliğinin aracılık edeceği beklenmiştir. Bu denenceler doğrultusunda yapılan analizler, özel benlik bilinçliliğinin bireycilikle otantiklik arasında ve toplulukçuluk ile ilişkisel otantiklik arasında aracı bir rol üstlendiğini göstermiştir. Bununla birlikte aleni benlik bilinçliliği, toplulukçuluk ile otantiklik, kazanıcı kendini ayarlama ve korumacı kendini ayarlama arasındaki ilişkiye aracılık etmiştir. Bu doğrultuda yapılan analiz sonuçları, beklentiler ile büyük oranda tutarlılık göstermiştir.

Bu çalışmada ilk olarak, kendilerini sosyal ortamlara göre ayarlayan bireylerin, gerçek benlikleriyle tutarlı bir yaşam sürmede zorluk yaşayabilecekleri sonucuna ulaşılmıştır. Bu konuda, Maslow'un (2001) insan ihtiyaçlarının en üst aşaması olan 'kendini gerçekleştirme' safhasına otantiklik olmadan ulaşmanın zor olduğunu ileri sürdüğü görülmektedir. Buna göre bireylerin, kendilerini sosyal ortamların gerektirdiklerine göre düzenleyen 'sosyal bukalemunlar' gibi davrandıkça kendilerini gerçekleştirme olasılıkları azalmaktadır. Bu sonuç, otantik olmanın önemini ortaya koymaktadır. Otantiklik eğilimini artırmak için öncelikle, bireylerin kendilerini bilmeleri (self-knowledge) ve kendilerine güvenmeleri (self-confidence) gerekmektedir. Özellikle gençlerin kendi tarzları, duruşları ve kişilik özelliklerini ifade etmeleri yetişkinlik dönemlerinde, iş hayatlarında, yakın ilişkilerinde ve özünde kendileriyle olan ilişkilerinde oldukça önemlidir. Bu konuda gençlerin bilinçlendirilmesi önerilebilir.

Çalışmadan çıkarılan diğer bir sonuç ise özel benlik bilinçliliğinin kişiyi otantikliğe götürdüğü, aleni benlik bilinçliliğinin ise otantiklikten uzaklaştırdığı ve korumacı kendini ayarlamayla sonuçlandığı yönündedir. Bu noktada, bireyin kendi özel değerlerinin, tutumlarının, kişilik özelliklerinin bilincinde olmasının önemi ortaya çıkmaktadır. Diğer yandan, sürekli diğerleri tarafından değerlendirildiğini, görüldüğünü, bilindiğini düşünmek kişiyi kendini ortaya koymaktan alıkoyabilmektedir. Bu noktada, özel benlik bilinçliliği düzeyini artırmak ve aleni benlik bilinçliliğini optimum düzeyde tutmak için kimi öneriler geliştirilebilir. Örneğin bu noktada, çocuk yetiştirme stillleri önemlidir. 'Elalem ne der?' endişesiyle büyütülen, suçluluk ve ayıplanma duygularını içselleştiren çocukların ileriki yıllarda sürekli olarak diğerleri tarafından değerlendirildiğini ve davranışlarının takip edildiğini hissetmesi mümkündür. Oysa, özel yetenekleri, kişisel tutumları ve kişilik özellikleri üzerine odaklanan, 'diğeri-odaklı' olmaktan çok 'kendi-odaklı' olan bireylerin yaşamlarını istedikleri şekilde yönlendirdikleri ve kendi oldukları görülmektedir. Bu anlamda, aileler çocuklarını özerk, kendi düşünce ve değerlerine önem veren bireyler olarak yetiştirmeye yönlendirilebilir. Diğer yandan, özellikle son yıllarda oldukça popüler olan 'bilinçli farkındalık (mindfulness)' konusuna değinilebilir. Bu yaklaşıma göre bireyler, 'şimdi ve burada' ilkesini uygulayarak o andaki duygu, düşünce ve bedenlerinin bilinçli olarak farkında olmaktadır; bu da özel benliğin bilincinde olma düzeyini artırmaktadır (Harrington, Loffredo ve Perz, 2014). Son dönemde, bu konuda kimi psikoeğitimler düzenlenmekte ve terapi yöntemleri geliştirilmektedir. Bireylerin özel benliklerine yönelmeleri bu konuda bilinçlendirilmeleri ile mümkün olabilir. Bununla birlikte, bilinçli farkındalık sahibi ve aynı zamanda özel benliğine odaklanmış kişiler, akış (flow) deneyimi (anın içinde olma) yaşayan ototelik (autotelic) kişiler olarak görülmektedir (Csikszentmihalyi, 1997). Ototelik kişiler, kendi özel yaşantılarına, o andaki duygularına, düşüncelerine odaklanan, özerk, deneyime açık, değerlendirilme ve

reddedilme kaygısı düşük ve otantik kişiler olarak değerlendirilmektedir (Ishimura and Kodama, 2006). Bu doğrultuda, ototelik olmaya yönelim, özel benliğe odaklanma ve aynı zamanda otantik olmayı mümkün kılabilmektedir.

Çalışma boyunca aktarılan alanyazındaki bulguların sıklıkla bireyci kültürlerden elde edildiği görülmektedir. Kültürel eğilimleri inceleyen çalışmalar ise genellikle Kuzey Amerika ve Avrupa ile Doğu Asya'yı karşılaştırmış; bireycilik ve toplulukçuluğa ilişkin temel özellikleri bu kültürler açısından değerlendirmiştir. Türkiye'deki bireycilik-toplulukçuluk eğilimlerini değerlendirirken ise dikkat edilmesi gereken bir nokta vardır. Toplulukçu kültürlerde görülen karşılıklı bağımlı benlik kurgusu, grup aidiyetlikleri bağlamında görülebildiği gibi ilişkiler bağlamında da görülebilmektedir (Cross, Bacon ve Morris, 2000). Özellikle uyma, itaat, hiyerarşi gibi özelliklerin yaygın olduğu Doğu Asya kültürlerinde 'grup yönelimli karşılıklı bağımlılık' görülürken; Türkiye'de, 'ilişki yönelimli karşılıklı bağımlılık' görülmektedir (Güngör, Karasawa, Boiger, Dinçer ve Mesquita, 2014; Uleman vd., 2000). Bu çalışma boyunca elde edilen bulgular değerlendirilirken Türkiye'de toplulukçuluk eğiliminin Doğu Asya kültürlerinden farklı olarak özellikle ilişkilere odaklandığını göz önünde bulundurmak gerekir. Bununla birlikte, Türkiye'de özellikle son yıllarda, özerklik ve kendini geliştirme gibi bireyci değerlere doğru bir değişimin yaşandığı (Göregenli, 1995; İmamoğlu ve Aygün, 2004; İmamoğlu ve Karakitapoğlu- Aygün, 1999; Kağıtçıbaşı, 2010; Karakitapoğlu-Aygün ve İmamoğlu, 2002) gerçeği de bulguları değerlendirirken dikkatli olunması gereken bir durumdur.

Bu çalışmanın kimi sınırlılıkları da mevcuttur. İlk olarak, çalışmanın Türkiye'nin batısında yer alan küçük bir kentte yürütülmüş olması, verilerin genellenebilirliğini sınırlandırmıştır. Türkiye evrenini daha iyi temsil edebilecek bir örneklemle çalışılmasının daha iyi sonuçlar vereceği söylenebilir. Diğer yandan

çalışmada, cinsiyet farklılıklarına ilişkin denenceler oluşturulmamış; bu bilgiler yalnızca demografik bilgi edinmek amacıyla kullanılmıştır. Başka çalışmalarda, cinsiyet farklılıkları araştırma sorularına dahil edilerek daha ayrıntılı incelenebilir. Başka bir sınırlılık ise ölçme araçlarına ilişkin psikometrik özelliklerle ilgilidir. Çalışmada, 'Kendini Ayarlama Ölçeği'nin ve alt faktörlerinin (korumacı kendini ayarlama ve kazanıcı kendini ayarlama) psikometrik özelliklerinin yeteri kadar iyi olmadığı görülmektedir. Bu nedenle, psikometrik özelliklerin iyileştirilmesi için diğer çalışmalarda yeni bir ölçek geliştirilmesi ya da ölçeğin madde sayıları artırılarak yeni bir uyarlama çalışması yapılması önerilebilir. Ayrıca, bu çalışmada ortaya konan modelde her ne kadar 'etki' kavramından bahsedilse de deneysel bir çalışmada görülen nedensellik ilkesi tam olarak karşılanmamaktadır. Bu nedenle, gelecekte yapılacak olan araştırmaların deneysel bir tasarımla söz konusu değişkenleri incelemelerinin daha güvenilir sonuçlar vereceği söylenebilir.

Tüm bunlara ek olarak, çalışmada test edilen model başka aracı değişkenlerin eklenmesiyle zenginleştirilebilir. Örneğin modele, benlik kurguları değişkeni eklenebilir. Benlik kurgularının bireycilik-toplulukçuluk eğilimleri temelinde inşa edildiği bilinmektedir. Bu doğrultuda, benlik kurgularının bireycilik-toplulukçuluk eğilimlerinden etkilendiği ve benlik bilinçliliği aracılığıyla kendini ayarlama ve otantikliği yordadığı yönünde denenceler oluşturulabilir. Ayrıca, kişinin kendini kavrayış biçiminin istikrarlı olup olmadığını ifade eden benlik tutarlılığı (self-consistency) değişkeni de aracı değişken olarak değerlendirilebilir. Son olarak, kültürel eğilimleri bireysel düzeyde ele alan bu çalışmadan farklı olarak, bu değişkenler kültürlerarası çalışmalar kapsamında da incelenebilir.

Kimi sınırlılıkları olan bu çalışmanın öneriler doğrultusunda yeniden test edilmesi, çok daha ayrıntılı bir modelin ortaya konulmasını mümkün kılacaktır.

ÖZET

Bu çalışmanın ilk amacı, otantiklik ile kendini ayarlama arasındaki ilişkinin incelenmesidir. İkinci olarak, kültürel eğilimlerin kendini ayarlama ve otantiklik üzerindeki doğrudan etkisini incelemek amaçlanmıştır. Üçüncü amaç ise bu etki üzerinde benlik bilinçliliğinin aracı rolünü test etmektir. Bu doğrultuda, tüm doğrudan ve dolaylı etkilerden oluşan bir model önerilmiştir. Modelde, kültürel eğilimler (bireycilik-toplulukçuluk), kendini ayarlama (kazanıcı kendini ayarlama- korumacı kendini ayarlama), otantiklik (otantiklik-ilişkisel otantiklik) ve benlik bilinçliliği (özel benlik bilinçliliği-aleni benlik bilinçliliği) alt boyutlarıyla ele alınmıştır.

Çalışma örneklemi 643 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Veri toplama araçları olarak Kişisel Bilgi Formu, Otantiklik Ölçeği, Benlik Bilinçliliği Ölçeği, INDCOL Ölçeği ve Kendini Ayarlama Ölçeği kullanılmıştır. Çalışmada önerilen modeli test etmek için yol (path) analizi uygulanmıştır. Sonuçlar, çalışma denencelerinin büyük oranda desteklendiğini göstermiştir. Otantiklik arttıkça korumacı kendini ayarlamanın azaldığı bulunmuştur. Bireyciliğin artması kazanıcı kendini ayarlamayı; toplulukçuluğun artması ise ilişkisel otantikliği artırmaktadır. Diğer yandan, özel benlik bilinçliliği bireycilik ile otantiklik arasında ve toplulukçuluk ile ilişkisel otantiklik arasında aracı bir rol üstlenmektedir. Bununla birlikte, aleni benlik bilinçliliği toplulukçuluk ile otantiklik, kazanıcı kendini ayarlama ve korumacı kendini ayarlama arasında aracılık etmektedir. Son olarak, çalışma bulguları ilgili yazın çerçevesinde tartışılmış ve ileriki çalışmalar için öneriler sunulmuştur.

ABSTRACT

The first aim of the present study is to investigate the relationship between self-monitoring and authenticity. Secondly, it is aimed to investigate the direct effect of individualism and collectivism on self-monitoring and authenticity. Third purpose of study is testing the mediator role of self-consciousness on this effect. In this direction, a model has been proposed that consists of all direct and indirect effects. In this model, cultural dispositions (individualism-collectivism), self-monitoring (protective self-monitoring-acquisitive self-monitoring), authenticity (authenticity-relational authenticity) and self-consciousness (private self-consciousness-public self-consciousness) have been taken with sub-dimensions.

The sample of the study consists of a 643 university students. As data collection tools, Personal Information Form, Authenticity Scale, Self-Consciousness Scale, INDCOL Scale and Self- Monitoring Scale have been used. Path Analysis was conducted to test the model which is proposed in this study. Results showed that findings supported the hypotheses to a large extent. It is found that when authenticity increases, protective self-monitoring decreases. When individualism increases, aquisitive self-monitoring increases and when collectivism increases, relational authenticity increases. Furthermore, the relationship between individualism and authenticity, and between collectivism and relational authenticity is mediated by private self-consciousness. Also, the relationship between collectivism and authenticity, aquisitive self-monitoring and protective self-monitoring is mediated by public self-consciousness. Finally, the results of study were discussed in the context of the related literature and suggestions for future research has been presented.

KAYNAKLAR

Akın, A., Abacı, R. ve Öveç, Ü. (2007). The construct validity and reliability of the Turkish version of Self-Consciousness Scale. *Ankara University Journal of Faculty of Educational Sciences, 40* (2), 257-276.

Arkin, R. M. (1981). Self-presentation styles. In J. T. Tedeschi (Ed.), *Impression management theory and social psychological research* (pp. 311–333). New York: Academic Press.

Avolio B. J., & Luthans, F. (2006). *The high impact leader: Moments matter for accelerating authentic leadership development*. New York: McGraw-Hill.

Aydoğan, D., Özbay, Y. ve Büyüköztürk, Ş. (2017). Özgünlük Ölçeği'nin uyarlanması ve özgünlük ile mutluluk arasındaki ilişkide maneviyatın aracı rolü. *The Journal of Happiness and Well-Being, 5* (1), 38-59.

Bacanlı, H. (1990). *Kendini Ayarlama Becerisinin Çeşitli Değişkenlerle İlişkisi* (Yayınlanmamış doktora tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Baker, Z. G., Tou, R. Y. W., Bryan, J. L., & Knee, C. R. (2017). Authenticity and well-being: Exploring positivity and negativity in interactions as a mediator. *Personality and Individual Differences, 113*, 235-239.

Barrett-Lennard, G. T. (1998). *Carl Rogers' helping system: Journey and substance*. London: Sage.

Baumeister, R. F., & Finkel, E. J. (2010). *Advanced social psychology: The state of the science.* Oxford University Press.

Bognar, G. (2010). Authentic happiness. *Utilitas, 22* (3), 272-284.

Boyraz, G., Waits, J. B., & Felix, V. A. (2014). Authenticity, life satisfaction, and distress: A longitudinal analysis. *Journal of Counseling Psychology, 61* (3), 498-505.

Brewer, M. (1991). The social self: On being the same and different at the same time. *Personality and Social Psychology Bulletin, 5*, 475-482.

Briggs, S. R. (1982). *Conformity and nonconformity in relation to the private and public self* (Unpublished master's thesis). The University of Texas, Austin.

Brown, J. D., Collins, R. L., & Schmidt, G. W. (1988). Self-esteem and direct versus indirect forms of self-enhancement. *Journal of Personality and Social Psychology, 55* (3), 445-453.

Brunell, A. B., Kernis, M. H., Goldman, B. M., Heppner, W., Davis, P., Cascio, E. V., & Webster, G. D. (2010). Dispositional authenticity and romantic relationship functioning. *Personality and Individual Differences, 48,* 900–905.

Bryan, J. L., Baker, Z. G., & Tou, R. Y. W. (2015). Prevent the blue, be true to you: Authenticity buffers the negative impact of loneliness on alcohol related problems, physical symptoms, and depressive and anxiety symptoms. *Journal of Health Psychology*, 1–12.

Burnkrant, R. E., & Page, T. J. (1984). A modification of the Fenigstein, Scheier, and Buss Self-Consciousness Scales. *Journal of Personality Assessment, 28,* 629-637.

Burks, D., J. (2009). *Psychologists' authenticity* (Unpublished doctoral thesis). University of Oklahoma, Oklahoma.

Buss, A. H. (1980). *Self-consciousness and social anxiety.* San Francisco: Freeman.

Carver, C. S. (1975). Physical aggression as a function of objective self-awareness and attitudes toward punishment. *Journal of Experimental Social Psychology, 11*, 510-519.

Csikszentmihalyi, M. (1997). *Finding flow.* New York: Basic Books.

Church, A. T., Katigbak, M. S., Prado, F. A., Ortiz, F. A., Mastor, K. A., Harumi, Y., …Cabrera, H. F. (2006). Implicit theories and self-perceptions of traitedness across cultures toward integration of cultural and trait psychology perspectives. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 37* (69), 694-716.

Cooley, C. H. (1902). *Human nature and the social order*. New York: Charles Scribner's Sons.

Cramer, K. M. (2000). Comparing the relative fit of various factor models of the Self-Consciousness Scale in two independent samples. *Journal of Personality Assessment, 75,* 295-307.

Cross, S. E., Bacon, P. L., & Morris, M. L. (2000). The relational interdependent self-construal and relationships. *Journal of Personality and Social Psychology, 78,* 791–808.

Cross, S. E., Gore, J. S., & Morris, M. L. (2003). The relational interdependent self construal, self-concept consistency, and well-being. *Journal of Personality and Social Psychology, 85*, 933-944.

Davis, M. H., & Franzoi, S. L. (1986). Adolescent loneliness, self-disclosure and private self-consciousness: A longitudinal investigation. *Journal of Personality and Social Psychology, 51,* 595-608.

Day, D. V., & Schleicher, D. J. (2006). Self-monitoring at work: A motive-based perspective. *Journal of Personality, 74* (3), 685-714.

Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The 'what' and 'why' of goal pursuits: Human needs and the determination of behavior. *Psychological Inquiry, 1*, 227-268.

Delvecchio, E., Mabilia, D., Miconi, D., Chirico, I., & Li, J. B. (2015). Self-consciousness in Chinese and Italian adolescents: An exploratory cross-cultural study using the ASC. *Current Psychology, 34*, 140-153.

DePaulo, B. M., & Kashy, D. A. (1998). Everday lies in close and casual relationships. *Journal of Personality and Social Psychology, 74*, 63-79.

Doherty, K., & Schlenker, B. R. (1991). Self-consciousness and strategic self-presentation. *Journal of Personality, 59* (1), 1-19.

Dökmen, Ü. (2009). *Varolmak, gelişmek, uzlaşmak*. İstanbul: Remzi Kitabevi.

Dönmezoğulları, C. (2014). *Benlik kurguları ile iyi oluş arasındaki ilişkide özgünlüğün aracı rolü* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.

Duval, S., & Wicklund, R. A. (1972). *A theory of objective self-awareness.* New York: Academic Press.

Ellis, R. J., & Holmes, J. G. (1982). Focus of attention and self-evaluation in social interaction. *Journal of Personality and Social Psychology, 43* (1), 67-77.

Eskin, M. (2013). The effects of individualistic-collectivistic value orientations on non-fatal suicidal behavior and attitudes in Turkish adolescents and young adults. *Scandinavian Journal of Psychology, 54* (6), 493-501.

Fenigstein, A. (1979). Self-consciousness, self-attention, and social interaction. *Journal of Personality and Social Psychology, 37* (1), 75-86.

Fenigstein, A. (1987). On the nature of public and private self-consciousness. *Journal of Personality, 55,* 543-554.

Fenigstein, A., Scheier, M. F., & Buss, A. H. (1975). Public and private self-consciousness: Assessment and theory. *Journal of Clinical and Consulting Psychology, 43,* 522-527.

Fenigstein, A., & Vanable, P. A. (1992). Paranoia and self-consciousness. *Journal of Personality and Social Pyschology, 62,* 129-136.

Field, A. (2000). *Discovering statistics using SPSS for windows*. London: Sage.

Fiske, A. P., Kitayama, S., Markus, H. R., & Nisbett, R. E. (1998). The cultural matrix of social psychology. In D. T. Gilbert, S. T. Fiske and G. Lindzey (Eds.), *The handbook of social psychology* (pp. 915-981). New York: McGraw-Hill.

Franzoi, S. L. (1983). Self-concept differences as a function of private self-consciousness and social anxiety. *Journal of Research in Personality, 17,* 275-287.

Franzoi, S. L. (1999). Self-awareness and self-regulation: A review of personality and social psychological theory and research. *Türk Psikoloji Yazıları, 3* (1), 133-150.

Froming, W. J., & Carver, C. S. (1981). Divergent influences of private and public self-consciousness in a compliance paradigm. *Journal of Research in Personality, 15* (2), 159-171.

Fromm, E. (1965). *Escape from freedom*. New York: Avon.

Fulmer, C. A., Gelfand, M. J., Kruglanski, A. W., Kim-Prieto, C., Diener, E., Pierro, S., & Higgins, E. T. (2011). On 'feeling right' in cultural contexts: How person-culture match affects self-esteem and subjective well-being. *Psychological Science, 21*, 1563-1569.

Gabrenya, W. K., & Arkin, R. M. (1980). Self-Monitoring Scale: Factor structure and correlates. *Personality and Social Psychology Bulletin, 6* (1), 13-22.

Gallaher, P. E. (1992). Individual differences in nonverbal behavior: Dimensions of style. *Journal of Personality and Social Psychology, 63* (1), 133-145.

Gan, M., & Chen, S. (2017). Being your actual or ideal self? What it means to feel authentic in a relationship. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 1-14.

Gangestad, S. W., & Snyder, M. (1985). "To carve nature at its joints": On the existence of discrete class variables in personality. *Psychological Review, 92*, 317–349.

Gangestad, S. W., & Snyder, M. (1991). Taxometric analysis redux: Some statistical considerations for testing a latent class model. *Journal of Personality and Social Psychology, 61*, 141–146.

Geizer, R. S., Rarick, D. L., & Soldow, G. F. (1977). Deception and judgment accuracy: A study in person perception. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 446-449.

Gilovich, T., Medvec, V., & Savitsky, K. (2000). The spotlight effect in social judgment: An egocentric bias in estimates of the salience of one's own actions and appearance. *Journal of Personality and Social Psychology, 78* (2), 211-222.

Goffman, E (1959). *The presentation of self in everyday life*. New York: Doubleday Anchor.

Gohar, D., Leary, M. R., & Costanzo, P. R. (2016). Self-presentational congruence and psychological adjustment: A test of three models. *Journal of Social and Clinical Psychology, 35*, 589-608.

Goldman, B. M., & Kernis, M. H. (2002). The role of authenticity in healhty psychological functioning and subjective well-being. *Annals of the American Psychotherapy Association, 5* (6), 18-20.

Goodwin, R., & Soon, A. P. Y. (1994). Self-monitoring and relationship adjustment: A cross-cultural analysis. *Journal of Social Psychology, 134*, 35-39.

Gorsuch, R. L. (1983). *Factor analysis*. Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Gouveia, T., Schulz, M. S., & Costa, M. E. (2016). Authenticity in relationships: Predicting caregiving and attachment in adult romantic relationships. *Journal of Counseling Psychology, 63* (6), 736-744.

Göregenli, M. (1995). Kültürümüz açısından bireycilik toplulukçuluk eğilimleri: Bir başlangıç çalışması. *Türk Psikoloji Dergisi, 10*, 1-14.

Green, D. P., Goldman, S. L., & Salovey, P. (1993). Measurement error masks bipolarity in affect ratings. *Journal of Personality and Social Psycholog, 64* (6), 1029-1041.

Gudykunst, W. B., Yang, S. M., & Nishida, T. (1987). Cultural differences in self-consciousness and self-monitoring. *Communication Research, 14*, 7–34.

Gudykunst, W. B., Gao, G., & Franklyn-Stokes, A. (1996). Self-monitoring and concern for social appropriateness in China and England. In J. Pandey, D. Sinhan, & D. Bhawuk (Eds.), *Asian contributions to cross-cultural psychology* (pp. 255-267). New Delhi: Sage.

Gül, A. (2010). *Benlik düzenleme odakları, otantiklik ve ilişkisel/özerk benlik ketlenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Mersin Üniversitesi, Mersin.

Gül, A. (2016). *Otantiklik ve dindarlığın özgecilik üzerindeki rolünün incelenmesi* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Samsun.

Güngör, D., Karasawa, M., Boiger, M., Dinçer, D., & Mesquita, B. (2014). Fitting in or sticking together: The prevalence and adaptivity of conformity, relatedness and autonomy in Japan and Turkey. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 45* (9), 1374-1389.

Harrington, R., Loffredo, D., & Perz, C. A. (2014). Dispositional mindfulness as a positive predictor of psychological well-being and the role of the private self-consciousness insight factor. *Personality and Individual Differences, 71,* 15–18.

Harter, S. (2002). Authenticity. In C. R. Snyder & S. J. Lopez (Eds.), *Handbook of positive psychology* (pp. 382-394). Oxford: Oxford University Press.

Heine, S. J., Lehman, D. R., Markus, H. R., & Kitayama, S. (1999). Culture and the need for positive self-regard. *Psychological Review, 106*, 766-794.

Heppner, W. L., Kernis, M. H., Nezlek, J. B., Foster, J., Lakey, C. E., & Goldman, B. M. (2008). Within-person relationships among daily self-esteem, need satisfaction and authenticity. *Psychological Sience, 19,* 1140-1145.

Hofstede, G. (1980). *Culture's consequences*. Thousand Oaks: Sage.

Hofstede, G., & McCrae, R. R. (2004). Personality and culture revisited: Linking traits and dimensions of culture. *Cross-Cultural Research, 38,* 52-88.

Horney, K. (1950). *Neurosis and human growth*. New York: Norton.

Hu, L., & Bentler, P. M. (1999). Cut-off criteria for fit indexes in covariance structure analysis: Conventional criteria versus new alternatives. *Structural Equation Modeling, 6,* 1–55.

Impett, E. A., Sorsoli, L., Schooler, D., Henson, J. M., & Tolman, D. L. (2008). Relationships authenticity and girls' self esteem across adolescence. *Developmental Psychology, 44,* 722-733.

Ishimura, I., & Kodama, M. (2009). Flow experiences in everyday activities of Japanese college students: Autotelic people and time management. *The Japanese Psychological Association, 51* (1), 47-54.

İlhan ve Özdemir (2013). Otantiklik Ölçeği'nin Türkçe'ye uyarlanması: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, *5* (40), 142-153.

İmamoğlu, E. O. ve Aygün, Z. (2004). Self-construals and values in different cultural and socioeconomic contexts. *Genetic, Social, and General Psychology Monographs, 130* (4), 277-306.

İmamoğlu, E. O., Günaydın, G. ve Selçuk, E. (2011). Özgün benliğin yordayıcıları olarak kendileşme ve ilişkililik: Cinsiyetin ve kültürel yönelimlerin ötesinde. *Türk Psikoloji Dergisi*, *26* (67), 27-43.

İmamoğlu, E. O. ve Karakitapoğlu-Aygün, Z. (1999). 1970'lerden 1990'lara değerler: Üniversite düzeyinden gözlenen zaman, kuşak ve cinsiyet farklılıkları. *Türk Psikoloji Dergisi, 14* (44), 1-22.

James, W. (1890). *The principles of psychology.* New York: Dover.

John, O. P, Cheek, J. M., & Klohnen, E. C. (1996). On the nature of self-monitoring: construct explication with Q-sort ratings. *Journal of Personality and Social Psychology, 71* (4), 763-776.

Jones, E. E. (1990). *Interpersonal perception.* New York: W. H. Freeman and Company.

Jones, E. E., & Baumeister, R. F. (1976). The self-monitor looks at the ingratiator. *Journal of Personality, 44,* 654-674.

Jöreskog, K. G., & Sörbom, D. (1993). *Lisrel 8: Structural equation modeling with the simplis command language*. Lincolnwood: Scientific Software International, Inc.

Kağıtçıbaşı, Ç. (1990). Family and socialization in cross-cultural perspective: A model of change. In J. Berman (Ed.), *Nebraska symposium on 286 motivation: Cross-cultural perspectives* (pp. 135–200). Lincoln: University of Nebraska Press.

Kağıtçıbaşı, Ç. (1997). Individualism and collectivism. In J.W. Berry, M.H. Segall, & Ç. Kağıtçıbaşı (Eds.), *Handbook of cross-cultural psychology: Social behavior and applications* (pp. 1-49). Boston: Allyn&Bacon.

Kağıtçıbaşı, Ç. (2010). *Benlik, aile ve insan gelişimi: Kültürel psikoloji.* İstanbul: Koç Üniversitesi Yayınları.

Karakitapoğlu-Aygün, Z. ve İmamoğlu, E. O. (2002). Value domains of Turkish adults and university students. *The Journal of Social Psychology, 142,* 333-351.

Kashima, Y. (2000). Maintaining cultural stereotypes in the serial reproduction of narratives. *Personality and Social Psychology Bulletin, 26* (5), 594-604.

Kernis, M. H., & Goldman, B. M. (2004). From thought and experience to behavior and interpersonal relationships: A multicomponent conceptualization of authenticity. *Taylor and Francis*, 31-52.

Kernis, M. H., & Goldman, B. M. (2006). A multicomponent conceptualization of authenticity: theory and research. *Advances in Experimental Social Psychology, 38*, 283-357.

Kim, U. (1994). Individualism and collectivism: conceptual clarification and elaboration. In U. Kim, H. C. Triandis, Ç. Kağıtçıbaşı, S. Choi, & G. Yoon (Eds.), *Individualism and collectivism: Theory, method, and applications*. Thousand Oaks: Sage.

Kitayama, S., Karasawa, M., Curhan, K. B. Ryff, C. D., & Markus, H. R. (2010). Independence, interdepence and well-being: Divergent patterns in the United States and Japan. *Frontiers in Cultural Psychology, 1*, 163.

Kline, P. (1994). *An easy guide to factor analysis.* New York: Routledge.

Kraus, M. W., Chen, S., & Keltner, D. (2011). The power to be me: Power elevates self-concept consistency and authenticity. *Journal of Experimental Social Psychology, 47,* 974–980.

Lamphere, R. A., & Leary, M. R. (1990). Private and public self-processes: A return to James's constituents of the self. *Personality and Social Psychology Bulletin, 16* (4), 714-725.

Larkin, J. E., & Pines, H. A. (1994). Affective consequences of self-monitoring style in a job interview setting. *Basic and Applied Social Psychology, 15* (3), 297-310.

Laudani, C., Giovanni G., Lo Cascio, V., Pace, U., & Cacioppo, M. (2014). Does a Mediterranean model of family functioning in the perception of Italian and Spanish adolescents exist? A cross-national study. *Mediterranean Journal of Social Sciences, 5* (1), 377-385.

Laux, L., & Renner, K. H. (2002). Self-monitoring and authenticity: The misjudged self-presenters. *Zeitschrift für Differentielle und Diagnostische Psychologie, 23* (2), 129-148.

Leak, G. K., & Cooney, R. R. (2001). Self-determination, attachment styles and well-being in romantic relationships. *Representative Research in Social Psychology, 25*, 55-62.

Leary, M. R. (1995). *Self-presentation: Impression management and interpersonal behavior*. Social Psychology Series.

Leary, M. R. (2003). Interpersonal aspects of optimal self-esteem and the authentic self. *Psychology Inquiry*, 52-54.

Leary, M. R., & Allen, A. B. (2011). Personality and persona: Personality processes in self-presentation. *Journal of Personality, 79* (6), 1191-1218.

Leary, M. R., & Kowalski, R. M. (1993). The Interaction Anxiousness Scale: Construct and criterion-related validity. *Journal of Personality Assessment, 61* (1), 136-146.

Leary, M. R., & MacDonald, G. (2003). Individual differences in self-esteem: A review and theoretical integration. In M. R. Leary & J. P. Tangney (Eds.), *Handbook of self and identity* (pp. 401-418). New York: Guilford Press.

Lennox, R. (1988). The problem with self-monitoring: A two-sided scale and a one-sided theory. *Journal of Personality Assessment, 52*, 58–73.

Lennox, R. D., & Wolfe, R. N. (1984). Revision of the Self-Monitoring Scale. *Journal of Personality and Social Psychology, 46*, 1349–1364.

Lenton, A. P., Slabu, L., & Sedikides, C. (2016). State authenticity in everyday life. *European Journal of Personality, 30*, 64-82.

Leone, C., & Hall, I. (2003). Self-monitoring, marital dissatisfaction and relationship dissolution: Individual differences in orientations to marriage and divorce. *Self and Identity, 2*, 189-202.

Lopez, F. G., & Rice, K. G. (2006). Preliminary development and validation of a measure of relationship authenticity. *Journal of Counseling Psychology, 53*, 362-371.

Markus, H. R., & Kitayama, S. (1991). Culture and the self: Implications for cognition, emotion and motivation. *Psycological Review, 98*, 224-253.

Markus, H. R., & Kitayama, S. (2010). Cultures and selves: A cycle of mutual constitution. *Perspectives on Psychological Science*, 5, 420- 430.

Markus, H., Mullally, P. R., & Kitayama, S. (1997). Self-ways: Diversity in modes of cultural participation. In U. Neisser & D. Jopling (Eds.) *The conceptual self in context* (pp. 13-61). Cambridge University Press.

Martens, W. H. D. (2005). A Theoretical model of fragile authenticity structure. *International Journal of Philisophical Practice, 2* (3), 1-18.

Maslow, A. (2001). *İnsan olmanın psikolojisi*. İstanbul: Kuraldışı Yayıncılık.

McCrae, R. R., & Terracciano, A. (2005). Personality profiles of cultures: Aggregate personality traits. *Journal of Personality and Social Psychology, 89* (3), 407-425.

Mead, G. H. (1934). *Mind, self, and society*. Chicago: The University of Chicago.

Meston, C. M. (2006). The effects of state and trait self-focused attention on sexual arousal in sexually functional and dysfunctional women. *Behavior Research and Therapy, 44,* 515-532.

Miller, J. S., & Cardy, R. L. (2000). Self-monitoring and performance appraisal rating outcomes in project teams. *Journal of Organizational Behavior, 21*, 609-626.

Miller, L. C., & Cox, C. L. (1982). For appearances' sake: Public self-consciousness and makeup use. *Personality and Social Psychology Bulletin, 8* (4), 748-751.

Miller, M. L., Omens, R. S., & Delvadia, R. (1991). Dimensions of social competence: Personality and coping style correlates. *Personality and Individual Differences, 12,* 955-964.

Mittal, B., & Balasubramanian, S. K. (1987). Testing the dimensionality of the Self-Consciousness Scales. *Journal of Personality Assessment, 51*, 53–68.

Monfries, M., & Kafer, N. F. (1994). Private self-consciousness and fear of negative evaluation. *Journal of Psychology, 128* (4), 447-454.

Neff, K. D., & Harter, S. (2002). The role of power and authenticity in relationship styles emphasizing autonomy, connectedness or mutuality among adult couples. *Journal of Social and Personel Relationships, 19,* 835-857.

Newman, D. B., & Nezlek, J. B. (2017, in press). Private self-consciousness in daily life: Relationships between rumination and reflection and well-being, and meaning in daily life. *Personality and Individual Differences*.

Orange, D. M. (2002). There is no outside: Empathy and authenticity in psychoanalytic process. *Psychoanalytic Psychology, 19* (4), 686-700.

Oyserman, D. (1993). The lens of personhood: Viewing the self, others and conflict in a multicultural society. *Journal of Personality and Social Psychology, 65,* 993–1009.

Oyserman, D., Coon, H., & Kemmelmeier, M. (2002). Rethinking individualism and collectivism: Evaluation of theoretical assumptions and meta-analyses. *Psychological Bulletin, 128,* 3–72.

Oyserman, D., & Markus, H. R. (1993). The sociocultural self. In J. Suls (Ed.), *The self in social perspective* (pp. 187–220). Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Öner, B. (2001). Self-monitoring and future time orientation in romantic relationships. *The Journal of Psychology Interdisciplinary and Applied, 136* (4), 420-428.

Park, N., Peterson, C., & Seligman, M. E. (2004). Strengths of character and well-being. *Journal of Social and Clinical Psychology, 23* (5), 603-619.

Parks-Leduc, L., Pattie, M., Pargas, F., & Eliason, R. G. (2014). Self-monitoring as an aggregate construct: Relationships with personality and values. *Personality and Individual Differences, 58,* 3-8.

Pillow, D. R., Hale, W., Crabtree, M. A., & Hinojosa, T. L. (2017). Exploring the relations between self-monitoring, authenticity and well-being. *Personality and Individual Differences, 116,* 393-398.

Pinto D.G., Maltby J., & Wood, A. M. (2011) Exploring the tripartite model of authenticity within Gray's approach and inhibition systems and Cloninger's bio-social model of personality. *Personality and Individual Differences, 51* (2), 194-197.

Pinto, D. G., Maltby, J., Wood, A. M., & Day, L. (2012). A behavioral test of Horney's linkage between authenticity and aggression: People living authentically are lesslikely to respond aggressively in unfair situations. *Personality and Individual Differences, 52* (1), 41-44.

Porterfield, A. L., Mayer, F. S., Dougherty, K. G., Kredich, K. E., Kronberg, M. M., & Marsee, K. M. (1988). Private self-consciousness, canned laughter, and responses to humorous stimuli. *Journal of Research in Personality, 22,* 409-423.

Rasco, D., & Warner, R. M. (2016). Relationship authenticity partially mediates the effects of attachment on relationship satisfaction. *The Journal of Social Psychology. 157,* 445-457.

Rauthmann, J. F. (2011). Acquisitive or protective self-presentation of dark personalities? Associations among the dark-triad and self-monitoring. *Personality and Individual Differences, 51,* 502-508.

Renner, K., Laux, L., Schütz, A., & Tedeschi, J. T. (2004). The relationship between self-presentation styles and coping with social stress. *Anxiety, Stress & Coping: An International Journal, 7* (1), 1-22.

Robinson, O. C., Lopez, F. G., Ramos, K., & Nartova-Bochaver, S. (2012). Authenticity, social context and well-being in the Unided States, England and Russia: A three country comparative analysis. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 44* (5), 719-737.

Rogers, C. R. (1961). *On becoming a person.* Boston: Houghton Mifflin.

Satıcı, S. A., Kayıs, A. R. ve Akın, A. (2013). Predictive role of authenticity on psychological vulnerability in Turkish university students. *Psychological Reports, 112* (2), 519-528.

Scheier, M. F. (1976). Self-awareness, selfconsciousness, and angry aggression. *Journal of Personality, 44,* 627-644.

Scheier, M. F., & Carver, C. S. (1977). Self-focused attention and the experience of emotion: Attraction, repulsion, elation, and depression. *Journal of Personality and Social Psychology, 35,* 625-636.

Scheier, M. F., & Carver, C. S. (1985). The Self-Consciousness Scale: A revised version for use with general populations. *Journal of Applied Social Psychology, 15* (8), 687-699.

Schlenker, B. R. (1980). *Impression management: The self concept, social identity, and interpersonal relations.* Monterey, CA: Brooks/Cole.

Schlenker, B. R., & Leary, M. R. (1982). Social anxiety and self-presentation: A conceptualization model. *Psychological Bulletin, 92,* 641-669.

Schmid, P. F. (2001). Authenticity: The person as his or her own author Diological and ethical perspectives on therapy as an encounter relationship and beyond. *Rogers' therapeutic conditions: Evolution, theory and practice, 1,* 213-228.

Schmid, P. F. (2005). Authenticity and alienation: Toward an understanding of the person beyond the categories of order and disorder. *Person-Centered Psychopathology*, 75-90.

Schumaker, J. F., & Barraclough, R. A. (1989). Protective self-presentation in Malaysian and Australian individuals. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 20* (1), 54-63.

Schütz, A. (1998). Assertive, offensive, protective and defensive styles of self-presentation: A taxonomy. *The Journal of Psychology, 132* (6), 611-628.

Sedikides, C., & Brewer, M. B. (2001). *Individual self, relational self, collective self*. Psychology Press.

Seligman, M. E. P. (2002). *Authentic happiness: Using the new positive psychology to realize your potential for lasting fulfillment.* New York: Free Press.

Shaffer, D. R., Smith, J. E., & Tomarelli, M. (1982). Self-monitoring as a determinant of self-disclosure reciprocity during the acquaitence process. *Journal of Personality and Social Psychology, 43,* 163-175.

Sherman, R. A., Nave, C. S., & Funder, D. C. (2012). Properties of persons and situations related to overall and distinctive personality-behavior congruence. *Journal of Research in Personality, 46,* 87-101.

Singelis, T. (1994). The measurement of independent and interdependent self-construals. *Personality and Social Psychology Bulletin, 20,* 580-591.

Singelis, T. M., Triandis, H. C., Bhawuk, D. P., & Gelfand, M. J. (1995). Horizontal and vertical dimensions of individualism and collectivism: A theoretical and measurement refinement. *Cross-Cultural Research, 29,* 240–275.

Slabu, L., Lenton, A. P., Sedikides, C., & Bruder, M. (2014). Trait and state authenticity across-cultures. *Journal of Cross-Cultural Psychology, 45* (9), 1347-1373.

Snyder, M. (1974). Self-monitoring of expressive behavior. *Journal of Personality and Social Psychology, 30*, 526–537.

Snyder, M. (1987). *Public appearances, private realities: The psychology of self-monitoring*. New York: Freeman.

Snyder, M., & Cantor, N. (1980). Thinking about ourselves and others: Self-monitoring and social knowledge. *Journal of Personality and Social Psychology, 39* (2), 222-234.

Snyder, M., & Copeland, J. (1989). Self-monitoring processes in organizational settings. In R. A. Giacalone & P. Rosenfeld (Eds.), *Impression management in the organization* (pp. 7-19). Hillsdale, NJ: Erlbaum.

Snyder, M., & Gangestad, S. (1986). On the nature of self-monitoring: Matters of assessment, matters of validity. *Journal of Personality and Social Psychology, 51*, 125–139.

Snyder, M., & Monson, T.C. (1975). Persons, situations, and the control of social behavior. *Journal of Personality and Social Psychology, 32*, 637-644.

Snyder, M., & Tanke, E. D. (1976). Behavior and attitude: Some people are more consistent than others. *Journal of Personality, 44* (3), 501-517.

Solomon, M. R., & Schopler, J. (1982). Self-consciousness and clothing. *Personality and Social Psychology Bulletin, 8* (3), 508-514.

Somer O., Korkmaz M. ve Tatar A. (2002). Beş Faktör Kişilik Envanteri'nin geliştirilmesi-1: Ölçek ve alt ölçeklerin oluşturulması. *Türk Psikoloji Dergisi*, *17* (49), 21-37.

Suh, E. M. (2002). Culture, identity consistency and subjective well-being. *Journal of Personality and Social Psychology, 83*, 1378-1391.

Suls, J., & Fletcher, B. (1985). Self-attention, life stress and illness: A prospective study. *Psychosomatic Medicine, 41,* 469-481.

Sümer, N. (2000). Yapısal eşitlik modelleri. *Türk Psikoloji Yazıları*, *3* (6), 49-74.

Swann J, W., De La Ronde, B., Hixon, C., & Gregory, J. (1994). Authenticity and positivity strivings in marriage and courtship. *Journal of Personality and Social Psychology, 66* (5), 857-869.

Tabachnick B. G., & Fidel, L. S. (2007). *Using multivariate statistics* (Fourth Ed.). MA: Allyn & Bacon, Inc.

Taylor, S. E., & Brown, J. D. (1988). Illusion and well-being: A social psychological perspective on mental health. *Psychological Bulletin, 103*, 193–210.

Tedeschi, J. T., Lindskold, S., & Rosenfeld, P. (1985). *Introduction to social psychology*. US: West Publishing.

Theran, S. A. (2011). Authenticity in relationships and depressive symptoms: A gender analysis. *Personality and Individual Differences, 51*, 423-428.

Thomaes, S., Sedikides, C., & Reijntjes, A. (2017). Happy to be "me?" Authenticity, psychological need satisfaction, and subjective well-being in adolescence. *Child Development, 88* (4), 1045-1056.

Tou, R. Y. W., Baker, Z. G., Hadden, B. W., & Lin, Y. (2015). The real me: Authenticity, interpersonal goals and conflict tactics. *Personality and Individual Differences, 86,* 189-194.

Togay, A. (2016). *Evli bireylerin kendini saklama eğilimi, öfke ifade tarzı ve otantiklikleri arasındaki ilişkiler* (Yayınlanmamış yüksek lisans tezi). Hacettepe Üniversitesi, Ankara.

Trapnell, P. D., & Campbell, J. D. (1999). Private self-conciousness and the five-factor model of personality: Distinguishing rumination from reflection. *Journal of Personality and Social Psychology, 76* (2), 284-304.

Triandis, H. C. (1989). The self and social behavior in differing cultural contexts. *Pscyhological Review, 96,* 506-520.

Triandis, H. C. (1995). *Individualism and collectivism*. Boulder, CO: Westview Press.

Triandis, H. C. (1996). The psychological measurement of cultural syndromes. *American Psychologist, 51*, 407–415.

Tunnell, G. (1984). The discrepancy between private and public selves: Public self-consciousness and its correlates. *Journal of Personality Assessment, 48* (5), 549-555.

Turner, R. G. (1978). Self-consciousness and speed of processing self-relevant information. *Personality and Social Psychology Bulletin, 4,* 456-460.

Turner, R. G. (1980). Self-consciousness and memory of trait terms. *Personality and Social Psychology Bulletin, 6,* 273-277.

Turner, R. G., Scheier, M. F., Carver, C. S., & Ickes, W. (1978). Correlates of self-consciousness. *Journal of Personality Assessment, 42,* 285-289.

Uleman, J. S. Rhee, E., Bardoliwalla, N., Semin, G., & Toyama, M. (2000). The relational sef: Closeness to ingroups depends on who they are, culture and the type of closeness. *Asian Journal of Social Psychology, 3*, 1-17.

Vorauer, D., & Ross, M. (1999). Self-awareness and feeling transparent: Failing to suppress one's self. *Journal of Experimental Social Psychology, 35* (5), 415-440.

Wasti, A. ve Erdil, S. E. (2007), Bireyci ve toplulukçuluk değerlerinin ölçülmesi: Benlik kurgusu ve INDCOL ölçeklerinin Türkçe geçerlemesi, *Yönetim Araştırmaları Dergisi, 7* (1), 39-66.

Wilmot, M. P. (2015). A contemporary taxometric analysis of the latent structure of self-monitoring. *Psychological Assessment, 27* (2), 353-364.

Wilmot, M. P., Kostal, J. W., Stillwell, D., & Kosinski, M. (2015). Using item response theory to develop measures of acquisitive and protective self-monitoring from the original Self-Monitoring Scale. *Assessment, 24* (5), 677-691.

Wilmot, M. P., DeYoung, C. G., Stillwell, D., & Kosinski, M. (2016). Self-monitoring and the metatraits. *Journal of Personality, 84*, 335-347.

Winnicott, D. W. (1960). *The maturational processes and the facilitating environment*. New York: International Universities Press.

Wolf, H., Spinath, F. M., Riemann, R., & Angleitner, A. (2009). Self-monitoring and personality: A behavioural-genetic study. *Personality and Individual Differences, 47*, 25–29.

Wood, A., Linley, P., Maltby, J. Baliousis, M., & Joseph, S. (2008). The authentic personality: A theoretical and empirical conceptualization and the development of the Authenticity Scale. *Journal of Counseling Psychology*, *55*, 385-399.

Worchel, S., Cooper, J., & Goethals, G. R. (1988). *Understanding social psychology*. Chicago: The Dorsey Press.

Yalom, I. D. (1980). *Existential psychotherapy*. New York: Basic Books.

EKLER

EK-1: Kişisel Bilgi Formu

Sayın katılımcı,

Katıldığınız bu çalışma bilimsel bir araştırmadır. Araştırmanın amacı insanların kendilerine ve insan ilişkilerine ilişkin tutumlarını saptamaktır. Lütfen her soruyu dikkatlice okuyarak cevaplayınız. Anketteki soruların doğru ya da yanlış cevapları yoktur. Bizim için verdiğiniz cevapların sizin samimi kişisel düşüncelerinizi yansıtması önemlidir. Size ait tüm kimlik bilgileriniz ve cevaplarınız kesinlikle gizli tutulacak, araştırma amacı dışında kullanılmayacaktır.

Araştırmaya katılmak tamamen serbesttir. Araştırmada yer almayı reddedebilirsiniz ya da herhangi bir aşamada araştırmadan ayrılabilirsiniz.

Araştırmacı: Arş. Gör. Pınar Elmas
İletişim Bilgileri:
Adres: Adnan Menderes Üniversitesi Fen Edebiyat Fakültesi
C Blok Psikoloji Bölümü No:205
Mail adresi: pinar.elmas@adu.edu.tr

Cinsiyetiniz: ( ) Kadın ( ) Erkek
Yaşınız: …….
Bölümünüz: ……
Şimdiye kadar en uzun süre yaşadığınız yer:
( ) Büyükşehir (Metropol) ( ) Şehir
( ) Kasaba ( ) Köy
( ) Diğer (lütfen belirtiniz):……...

Katılımınız için teşekkür ederim.

EK-2: Otantiklik Ölçeği

16. En karanlık düşünce ve duygularımı görmezden gelmeyi tercih ederim.							
bir dizi ifade sıralanmıştır. Her bir ifadeye **katılma veya katılmama durumunuzu en iyi şekilde gösteren kutucuğu (X) şeklinde işaretleyiniz.**	**Hiç Katılmıyo**	**Katılmıyo**	**Nadiren Katılmıyo**	**Kararsızı**	**Nadiren Katılıyoru**	**Katılıyoru**	**Tamamen Katılıyoru**
1.Sıklıkla, gerçekte hoşlanmadığım bir şeyden hoşlanmış gibi yaparım.							
2.Sonucu ne olursa olsun gerçekte nasıl biri olduğumun farkındayım.							
3.Kendi hakkımdaki düşüncelerimin nereden kaynaklandığını, kendi hakkımda neden öyle düşündüğümü bilirim.							
4. Yakın olduğum insanların güçlü yönlerimi anlamasını isterim.							
5. Hangi özelliklerimin bir araya gelerek özümü ya da "gerçek ben"i oluşturduğunu aktif şekilde anlamaya çalışırım.							
6. Zayıf ya da yetersiz yönlerimi objektif/tarafsız olarak değerlendirmekten çok rahatsız olurum.							
7. Karşımdakiyle aynı fikirde olmadığım halde, sessiz kalarak veya kafa sallayarak onunla aynı fikirde olduğum izlenimi verdiğim çok kez olmuştur.							
8. Yaptığım şeyleri neden öyle yaptığımı çok iyi bilirim.							
9. Eğer ödülü yeterince cazip ise, kendimi başkaları için değiştirmeyi düşünebilirim.							
10. Gerçekte olmadığım biri gibi davranmak benim için kolaydır.							
11. Yakın olduğum insanların zayıf yönlerimi anlamasını isterim.							
12. Kendimi eleştirel bir gözle değerlendirmek benim için çok zordur.							
13. Yakın olduğum kişilere onları ne kadar önemsediğimi ifade etmeye önem veririm.							
14. Hatalarımı kabul etmekte güçlük çekerim, bu yüzden hatalarımı daha olumlu gösterecek yollar ararım.							
15. Onlara sorulduğunda, yakın olduğum kişiler nasıl bir insan olduğumu doğru şekilde tarif edebilirler.							

17. Özüm veya “gerçek ben” için önemli olan özelliklerimi önemli olmayan özelliklerimden ayırabilirim.							
18. Yakın olduğum kişilerin ihtiyaç ve isteklerini anlamak benim için önemlidir.							
19. Yakın olduğum kişilerin beni sadece dışardan göründüğüm gibi tanımaları yerine gerçekte kim olduğumu anlamalarını isterim.							
20. Başkaları beni kişisel değerlerim yüzünden eleştirse veya reddetse bile kişisel değerlerimle tutarlı davranmaya çalışırım.							
21. Başkalarını hayal kırıklığına uğratmamak için yapmak istemediğim şeyleri çoğu kez yapmışımdır.							
22. Zayıf ve yetersiz yönlerimi objektif/tarafsız olarak değerlendirmektense, kendim hakkında iyi hissetmeyi tercih ederim.							
23.Kendim hakkında hissedebileceğim her türlü olumsuz duyguyu bastırmaya çalışırım.							
24. Amaç ve isteklerimin farkındayım.							
25.Genelde, yakın olduğum kişilerin gerçekte nasıl biri olduğumu anlamalarına çok önem veririm.							
26. Biri kusurlarımdan birine dikkat çekecek olursa, bu kusurumu hemen kafamdan atmaya ve unutmaya çalışırım.							
27. Yakın ilişkilerimde açık ve dürüst davranmak benim için oldukça önemlidir.							

EK-3: Benlik Bilinçliliği Ölçeği

Lütfen aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyunuz Sizin için en uygun seçeneğin karşısını **(X)** şeklinde işaretleyiniz. Lütfen **her ifadeye TEK yanıt** veriniz ve kesinlikle **BOŞ bırakmayınız**.

		Hiç Katılmıyorum	**Katılmıyorum**	**Kararsızım**	**Katılıyorum**	**Tamamen Katılıyorum**
1.	Her zaman kendimi anlamaya çalışırım.					
2.	Genellikle kendimin farkındayım.					
3.	Yapacağım işleri ne şekilde yapacağıma ilişkin kaygı yaşarım.					
4.	İnsanlara nasıl göründüğümün bilincinde olurum.					
5.	Yeni ortamlara katıldığımda utangaçlığımı yenmem zaman alır.					
6.	Kendi hakkımda çok düşünürüm.					
7.	Genellikle içsel duygularıma karşı özenliyim.					
8.	Kendimi diğer insanlara nasıl sunacağıma ilişkin kaygı yaşarım.					
9.	Evden ayrılmadan önce yaptığım en son şeylerden birisi aynaya bakmaktır.					
10.	Birisi beni izlerken çalışmakta zorlanırım.					
11.	Sürekli beni motive eden şeyleri incelerim.					
12.	Duygularımdaki değişikliklere karşı dikkatliyim.					
13.	Genellikle diğer insanlarda iyi bir izlenim bırakmak için endişeliyim.					
14.	Genellikle dış görünüşümün farkındayım.					
15.	Çok kolay utangaçlığa kapılırım.					
16.	Bazı zamanlar dışarılarda bir yerlerden, kendimi izliyormuşum hissine kapılırım.					
17.	Bir problemi çözerken zihnimin nasıl çalıştığının farkında olurum.					
18.	Diğer insanların benim hakkımda ne düşündükleri beni endişelendirir.					
19.	Bir grup önünde konuşurken kendimi gergin hissederim.					

EK-4: Kısa INDCOL Ölçeği

Aşağıdaki ifadeleri dikkatlice okuyarak her birine ne ölçüde **katıldığınızı** veya **katılmadığınızı** uygun kutucuğa **(X) işareti** koyarak belirtiniz.	**Hiç Katılmıyorum**	**Katılmıyorum**	**Kararsızım**	**Katılıyorum**	**Tamamen Katılıyorum**
1. Diğer insanlardan çok kendime güvenmek isterim.					
2.Çoğu zaman kendime güvenirim; diğer insanlara ise nadiren güvenirim.					
3. Başkalarından farklı olmak benim için önemlidir.					
4. Kazanmak her şeyden önemlidir.					
5. Rekabet doğanın yasasıdır.					
6. Başka bir insanın ödül alması beni gururlandırır.					
7. Başkalarıyla küçük şeyleri paylaşmayı severim.					
8. Mutluluğum, büyük ölçüde çevremdeki insanların mutluluğuna bağlıdır.					
9. Ne tür fedakârlık gerekirse gereksin, bir grubun üyeleri birbirlerini kollamalıdır.					
10. İçinde bulunduğum grup tarafından alınan kararlara saygı duymak benim için önemlidir.					

EK-5: Kendini Ayarlama Ölçeği

Aşağıda sosyal davranışlarla ilgili bir takım ifadeler bulunmaktadır. Lütfen her ifadeyi dikkatlice okuyunuz ve **kendiniz için doğru olduğunu düşündüğünüz ifadeler için (Doğru)' nun altındaki boşluğa, yanlış olduğunu düşündüğünüz ifadeler için (Yanlış)' ın altındaki boşluğa (X) koyarak işaretleyiniz. Lütfen tüm ifadeleri cevaplayınız.**

(Doğru)	(Yanlış)		
		1.	Başkalarının davranışlarını kolaylıkla taklit edebilirim.
		2.	Sosyal toplantılarda başkalarının hoşlanacağı şeyleri söylemeye veya yapmaya çalışırım.
		3.	Başkalarını eğlendirmek veya etkilemek için eğlendirici bir şeyler yapabileceğimi sanıyorum.
		4.	Sosyal durumlarda nasıl davranacağımı bilemediğim zaman ipucu bulmak için başkalarının davranışlarına bakarım.
		5.	İyi bir oyuncu olabilirdim.
		6.	Bazen başkalarına gerçekte yaşadığımdan daha derin duygular yaşıyor gibi görünürüm.
		7.	Bir komediyi başkalarıyla seyrederken yalnız başıma seyrettiğimden daha çok gülerim.
		8.	Bir grup içinde **nadiren** dikkat merkezi olurum.
		9.	Farklı durumlarda ve farklı kişilerle birlikteyken sık sık farklı kişiler gibi davranırım.
		10.	Başkalarına kendimi sevdirmede pek başarılı değilim.
		11.	Halimden memnun olmasam bile keyfim yerindeymiş gibi davranırım.
		12.	Hoşsohbet biri sayılırım.
		13.	Sosyal durumlarda başkalarının davrandığı gibi davranmaya çalışırım.
		14.	(Sessiz sinema gibi) rol yapmamı gerektiren oyunlarda ve hazırlıksız olduğum durumlarda hiç başarılı olamamışımdır.
		15.	Davranışlarımı farklı kişilere ve farklı durumlara uydurmak için değiştirmede zorluk çekiyorum.
		16.	Toplantılarda fıkra ve hikayelerin anlatılmasını, şakaların yapılmasını başkalarına bırakırım.
		17.	Topluluk içinde kendimi biraz beceriksiz hissettiğimde bunu gereği kadar gizleyemem.
		18.	Birinin gözlerinin içine baka baka yüzüne karşı yalan söyleyebilirim (eğer belli bir amaç için ise).
		19.	Gerçekten hoşlanmadığım insanlara da dostça davranabilir ve onları dost olduğuma inandırabilirim.
		20.	(Düğün, disko gibi) toplu eğlencelerde kalkıp oynayabilirim.

EK-6: Beş Faktör Kişilik Envanteri

Tamamen Uygun	Biraz Uygun	Kararsız	Pek Uygun Değil	Hiç Uygun Değil
TU	BU	?	PUD	HUD

1	Çekingen bir insanım.	TU	BU	?	PUD	HUD
2	Her şeyi son dakikada yaparım.	TU	BU	?	PUD	HUD
3	Etrafımdaki insanları eğlendiririm.	TU	BU	?	PUD	HUD
4	Farklı düşünen insanları anlarım.	TU	BU	?	PUD	HUD
5	Otoriteye saygı duyarım.	TU	BU	?	PUD	HUD
6	Düşüncelerimi hayata geçiremem.	TU	BU	?	PUD	HUD
7	Coşkulu bir grupta olmaktan hoşlanırım.	TU	BU	?	PUD	HUD
8	Başkalarını bağışlamakta güçlük çekerim.	TU	BU	?	PUD	HUD
9	İnsanlara acı konuşurum.	TU	BU	?	PUD	HUD
10	Değişiklik fikrinden hoşlanmam.	TU	BU	?	PUD	HUD
11	Çalışırken sıklıkla canım sıkılır.	TU	BU	?	PUD	HUD
12	Derin umutsuzluklara kapılırım.	TU	BU	?	PUD	HUD
13	Her şeye endişelenirim.	TU	BU	?	PUD	HUD
14	Emirlere uyarım.	TU	BU	?	PUD	HUD
15	Başkalarının göremediği güzellikleri fark ederim.	TU	BU	?	PUD	HUD
16	Her şeyi sorun haline getiririm.	TU	BU	?	PUD	HUD
17	Yabancı ortamlarda rahatımdır.	TU	BU	?	PUD	HUD
18	Zamanımı boşa harcamam.	TU	BU	?	PUD	HUD
19	Bağışlayıp unutmaya çalışırım.	TU	BU	?	PUD	HUD
20	Hayatımın bir yönü olmadığını hissediyorum.	TU	BU	?	PUD	HUD
21	Çılgın hayallere dalmaktan hoşlanırım.	TU	BU	?	PUD	HUD
22	Kolayca kızmam.	TU	BU	?	PUD	HUD
23	Kendimi olduğumdan daha aşağıda görürüm.	TU	BU	?	PUD	HUD
24	Şiddetli arzularımı kontrol edebilirim.	TU	BU	?	PUD	HUD
25	Benden beklenenden fazlasını yaparım.	TU	BU	?	PUD	HUD
26	Hiç okula gitmedim.	TU	BU	?	PUD	HUD
27	Yalnız olmaktan hoşlanırım.	TU	BU	?	PUD	HUD
28	Başkalarına tepeden bakarım.	TU	BU	?	PUD	HUD
29	Geçmiş hatalarımı düşünerek zaman harcarım.	TU	BU	?	PUD	HUD
30	Disiplinli bir insanım.	TU	BU	?	PUD	HUD
31	Rekabetten çok işbirliğine önem veririm.	TU	BU	?	PUD	HUD
32	Hayal kırıklıklarımın acısını başkalarından çıkarırım.	TU	BU	?	PUD	HUD
33	Macera ararım.	TU	BU	?	PUD	HUD
34	Yapacağım işlerin listesini çıkarırım.	TU	BU	?	PUD	HUD
35	Fırsatını buldum mu gösteriş yaparım.	TU	BU	?	PUD	HUD
36	Az konuşurum.	TU	BU	?	PUD	HUD
37	Duygusal davranan insanları anlayamam.	TU	BU	?	PUD	HUD
38	Düşünmeye iten filmleri severim.	TU	BU	?	PUD	HUD
39	Kalabalıktan hoşlanmam.	TU	BU	?	PUD	HUD
40	Başkalarını memnun etmek isterim.	TU	BU	?	PUD	HUD
41	Her zaman göründüğüm gibi değilimdir.	TU	BU	?	PUD	HUD
42	Hazır cevap biriyimdir.	TU	BU	?	PUD	HUD

Tamamen Uygun	Biraz Uygun	Kararsız	Pek Uygun Değil	Hiç Uygun Değil
TU	BU	?	PUD	HUD

43	Özürleri kolayca kabul ederim.	TU	BU	?	PUD	HUD
44	Arkadaşlarımı güldürürüm.	TU	BU	?	PUD	HUD
45	Başkalarına çok fazla önem veririm.	TU	BU	?	PUD	HUD
46	Hiç baş ağrısı yaşamadım.	TU	BU	?	PUD	HUD
47	Olaylara yalnız tek bir açıdan bakarım.	TU	BU	?	PUD	HUD
48	Kendimi bir şeylere veremem.	TU	BU	?	PUD	HUD
49	Kendimi anlamaya çalışırım.	TU	BU	?	PUD	HUD
50	İnsanları kolayca bağışlayabilirim.	TU	BU	?	PUD	HUD
51	İşleri planlayarak yaparım.	TU	BU	?	PUD	HUD
52	Yakalanmayacağımı bilsem dahi vergi kaçırmam.	TU	BU	?	PUD	HUD
53	Sanata ilgi duymam.	TU	BU	?	PUD	HUD
54	Sürekli aynı şeyleri yapmaktan hoşlanmam.	TU	BU	?	PUD	HUD
55	Kolayca huzursuz olurum.	TU	BU	?	PUD	HUD
56	Düzensizlikten rahatsız olmam.	TU	BU	?	PUD	HUD
57	Kin tutarım.	TU	BU	?	PUD	HUD
58	Kurallara sıkı sıkıya bağlıyımdır.	TU	BU	?	PUD	HUD
59	Olayları analiz etmeye çalışırım.	TU	BU	?	PUD	HUD
60	Ruh halim çok sık değişir.	TU	BU	?	PUD	HUD
61	Kendi fikirlerimi oluşturmak isterim.	TU	BU	?	PUD	HUD
62	Aynı anda birçok şeyi idare edebilirim.	TU	BU	?	PUD	HUD
63	Kahkahayla gülerim.	TU	BU	?	PUD	HUD
64	Eleştirileri kızmadan kabul ederim.	TU	BU	?	PUD	HUD
65	Duygularımın altında ezilirim.	TU	BU	?	PUD	HUD
66	Sivri dilliyim.	TU	BU	?	PUD	HUD
67	Vücut ağırlığım yüz elli kilonun altındadır.	TU	BU	?	PUD	HUD
68	Göze girmek için insanlara yaranırım.	TU	BU	?	PUD	HUD
69	Her zaman faalimdir.	TU	BU	?	PUD	HUD
70	Amaçlarına ulaşmak için sıkı çalışırım.	TU	BU	?	PUD	HUD
71	Her zaman söylediğimi yapmam.	TU	BU	?	PUD	HUD
72	Yeni hiçbir şey söylemem.	TU	BU	?	PUD	HUD
73	Kolayca etki altında kalırım.	TU	BU	?	PUD	HUD
74	Harekete bayılırım.	TU	BU	?	PUD	HUD
75	Genellikle eşyaları yerine koymayı unuturum.	TU	BU	?	PUD	HUD
76	Okumaktan hoşlanırım.	TU	BU	?	PUD	HUD
77	Kolayca kendimi baskı altında hissederim.	TU	BU	?	PUD	HUD
78	Duygularımı yoğun yaşarım.	TU	BU	?	PUD	HUD
79	Tehlikeli şeyler yaparım.	TU	BU	?	PUD	HUD
80	Bazen yalan söylemek zorunda kalırım.	TU	BU	?	PUD	HUD
81	Cesaretim çabuk kırılır.	TU	BU	?	PUD	HUD
82	Sonradan pişman olacağım şeyler yaparım.	TU	BU	?	PUD	HUD
83	Konuşkan bir insanım.	TU	BU	?	PUD	HUD
84	Başkaları için uğraşmaktan hoşlanmam.	TU	BU	?	PUD	HUD
85	İnsanlara güvenirim.	TU	BU	?	PUD	HUD